

**UMOWA O WARUNKACH I SPOSOBIE REALIZACJI
STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ**

NR UM 02-6572-UM 027.0018123

zawarta w dniu 12 grudnia 2023 w Toruniu

pomiędzy:

Województwem Kujawsko-Pomorskim

z siedzibą w Toruniu,

reprezentowanym przez Zarząd Województwa, w imieniu którego działają:

- 1) **Piotr Całbecki** – Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
 - 2) **Aneta Jędrzejewska** – Członek Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego;
- zwanym dalej „**Zarządem Województwa**”,

a

Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska,

z siedzibą w **Wąbrzeźnie**,

przy ul. **Grudziądzka 9, 87-200 Wąbrzeźno**

NIP 8781800342,

numer KRS **0000589750,**

reprezentowanym przez:

- 1) **Władysława Józefa Łukasik** – Prezesa Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska;
- 2) **Wojciech Trzciński** - Wiceprezes Zarządu Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska;

zwanym dalej „**LGD**”,

razem zwanymi dalej „**Stronami**”,

o następującej treści:

§ 1. Definicje i skróty

Użyte w umowie o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, zwanej dalej „umową ramową”, określenia oznaczają:

- 1) rozporządzenie 2021/1060 - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159-706);
- 2) ustawa RLKS – ustawę z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1554.);
- 3) ustawa PS WPR – ustawę z dnia **8 lutego 2023 r.** o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej (**Dz. U. z 2023 r., poz.412 z późn. zm.**);
- 4) ustawa ZFŚE – ustawę z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079);
- 5) RODO – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.);
- 6) program – program lub plan, o których mowa w ustawie RLKS, w tym:
 - a) PS WPR – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027,
 - b) program regionalny – program, o którym mowa w art. 2 pkt 23 ustawy ZFŚE¹;
- 7) EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- 8) EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego;
- 9) EFS+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus;
- 10) LSR – strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność;
- 11) LGD – lokalną grupę działania, o której mowa w ustawie RLKS;
- 12) RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność;

- 13) wdrażanie LSR – wsparcie, o którym mowa w art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia 2021/1060;
- 14) zarządzanie LSR – wsparcie, o którym mowa w art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia 2021/1060;
- 15) realizacja LSR – wsparcie w ramach wdrażania LSR i zarządzania LSR;
- 16) operacja – operację w rozumieniu art. 2 pkt 4 lit. a rozporządzenia 2021/1060 realizowaną w ramach LSR;
- 17) wniosek o wsparcie – wniosek o udzielenie wsparcia, o którym mowa w ustawie RLKS, tj. wniosek o dofinansowanie, o którym mowa w ustawie ZFŚE lub wniosek o przyznanie pomocy, o którym mowa w ustawie PS WPR;
- 18) projekt grantowy – projekt grantowy w rozumieniu ustawy RLKS;
- 19) grantobiorca – grantobiorcę w rozumieniu ustawy RLKS;
- 20) organ decyzyjny – organ, do którego właściwości należą zadania, o których mowa w art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy RLKS;
- 21) ramy wykonania – ramy, o których mowa w art. 16 rozporządzenia 2021/1060, które obejmują wskaźniki produktu, wskaźniki rezultatu, cele pośrednie i końcowe.

§ 2.

Przedmiot umowy ramowej

1. Umowa ramowa określa prawa i obowiązki Stron w zakresie warunków i sposobu realizacji LSR, która przewiduje finansowanie w ramach programu/ów **Plan Strategiczny dla wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027,** ze środków funduszu/y: **Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejski Fundusz Społeczny Plus²**
2. LSR wraz z załącznikami stanowi załącznik nr 1 do umowy ramowej.
3. Plan komunikacyjny, o którym mowa w ustawie RLKS, stanowi załącznik nr 2 do umowy ramowej.*

§ 3.

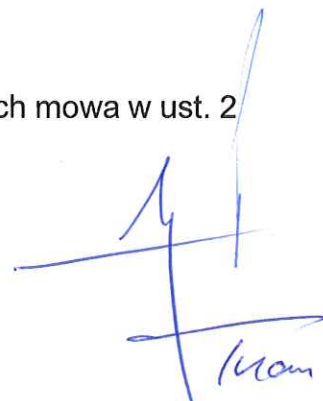
Ogólne warunki realizacji LSR

1. LGD zobowiązuje się do realizacji LSR zgodnie z:
 - 1) umową ramową;
 - 2) ustawą RLKS;

* Plan komunikacji musi być zgodny ze standardem minimum opracowanym przez Samorząd Województwa, jeśli taki standard został opracowany.

- 3) ustawą PS WPR lub ustawą ZFŚE¹;
 - 4) rozporządzeniem 2021/1060;
 - 5) wytycznymi, o których mowa w ustawie RLKS, ustawie PS WPR lub ustawie ZFŚE¹;
 - 6) zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027;
 - 7) innymi właściwymi przepisami prawnymi.
2. W terminie 30 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD jest zobowiązana:
- 1) zorganizować biuro LGD spełniające następujące warunki:
 - a) wyposażenie w telefon z dostępem do sieci telekomunikacyjnej,
 - b) wyposażenie w sprzęt biurowy i komputerowy z dostępem do sieci Internet,
 - c) zagwarantowanie bezpiecznego przechowywania dokumentacji związanej z wyborem operacji lub grantobiorców¹, zgodnie z przepisami RODO;
 - 2) poinformować Zarząd Województwa o miejscu przechowywania dokumentów, o których mowa w § 6 pkt 2 lit. g oraz poinformować Zarząd Województwa każdorazowo o zmianie miejsca przechowywania tych dokumentów, w terminie 14 dni od dnia zaistnienia takiej zmiany.
3. W terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD zobowiązana jest do:
- 1) zmiany LSR w celu dostosowania jej do wartości środków określonych w § 5 w przypadku, gdy wystąpiła zmiana wartości środków finansowych zgodnie z postanowieniami załącznika nr 4 do Regulaminu konkursu na wybór LSR;
 - 2) przekazania do zatwierdzenia do Zarządu Województwa:
 - a) procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR,
 - b) regulaminu organu decyzyjnego,
 - c) procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji,
 - d) procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych szczegółowy opis wyjaśniający ich znaczenie oraz sposób oceny wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów, jeżeli LGD przewiduje w LSR realizację projektów grantowych¹,
 - e) planu szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura LGD w zakresie niezbędnym do zadań wynikających z ich kompetencji.

4. W terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD jest zobowiązana dostarczyć do Zarządu Województwa dokumenty potwierdzające członkostwo wszystkich gmin objętych obszarem LSR, jeżeli dokumenty te nie zostały załączone do wniosku o wybór LSR w ramach konkursu na wybór LSR. W przypadku braku uchwały rady gminy LGD jest zobowiązana dostarczyć do Zarządu Województwa uchwałę rady powiatu na obszarze którego położona jest ta gmina, o członkostwie powiatu w LGD.
5. W terminie 90 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD chcąc przyłączyć do obszaru LSR obszar gminy, która nie jest objęta żadną wybraną LSR, ale była ujęta w strategii, która nie została wybrana w ramach konkursu na wybór LSR, może złożyć podanie o zmianę umowy ramowej w zakresie rozszerzenia obszaru LSR.
6. Do podania, o którym mowa w ust. 5, LGD dołącza zaktualizowaną LSR, uwzględniającą dołączany obszar oraz uchwałę rady przyłączanej gminy, która nie jest objęta żadną wybraną LSR, o członkostwie tej gminy w LGD. W przypadku braku uchwały rady gminy LGD dołącza uchwałę rady powiatu na obszarze którego położona jest ta gmina, o członkostwie tego powiatu w LGD. W przypadku, gdy obszar LSR rozszerzany jest o dzielnicę lub osiedle w gminie miejskiej, do podania, o którym mowa w ust. 5, dołącza się uchwałę rady tej dzielnicy lub osiedla.
7. W przypadku zidentyfikowania przez Zarząd Województwa, że gmina, osiedle, dzielnica lub miasto, o których mowa w ust. 6, wyraziły wolę przyłączenia się także do obszaru innej LSR, aneks do umowy ramowej nie może zostać zawarty.
8. Podanie, o którym mowa w ust. 5, Zarząd Województwa rozpatruje w terminie 45 dni od dnia jego otrzymania.
9. Zarząd Województwa zastrzega sobie prawo zgłoszenia uwag do dokumentów, o których mowa w ust. 3, 4 i 6 oraz do podania, o którym mowa w ust. 5. Uwagi mogą być zgłoszone na piśmie lub e-mailem.
10. LGD zobowiązuje się do dokonania ewentualnych poprawek i uzupełnień dokumentów, o których mowa w ust. 3, 4 i 6 oraz podania, o którym mowa w ust. 5, zgodnie z uwagami, o których mowa w ust. 9, w terminie 14 dni od dnia ich otrzymania.
11. Dokumenty, o których mowa w ust. 3 uznaje się za zatwierdzone, jeżeli w ciągu 60 dni od daty ich otrzymania, Zarząd Województwa nie zgłosi uwag do tych dokumentów.
12. Do czasu:
 - 1) przekazania do Zarządu Województwa informacji o których mowa w ust. 2 pkt 2;

- 2) zatwierdzenia przez Zarząd Województwa zmiany LSR, o której mowa w ust. 3 pkt 1, dokumentów, o których mowa w ust. 3 pkt 2 oraz podania, o którym mowa w ust. 5;
 - 3) dokonania przez LGD ewentualnych poprawek i uzupełnień dokumentów, o których mowa w ust. 4, zgodnie z ust. 10
 - LGD nie może rozpocząć wdrażania LSR, w tym nie może ogłosić naboru wniosków o wsparcie ani o powierzenie grantów².
13. LGD zobowiązana jest do niezwłocznego informowania Zarządu Województwa o okolicznościach mogących mieć wpływ na wykonanie umowy ramowej oraz niezwłocznego powiadamiania Zarządu Województwa o zmianie swoich danych zawartych w umowie ramowej.
 14. Do zmiany treści dokumentów, o których mowa w ust. 3, postanowienia ust. 9 – 11 stosuje się odpowiednio.
 15. Zmiana kryteriów wyboru grantobiorców, o których mowa w ust. 3 pkt 2 lit. d, odbywa się zgodnie z zasadami zmiany kryteriów, a także z zachowaniem ich mierzalności.

§ 4.

Termin i obszar realizacji LSR

1. LGD zrealizuje LSR w latach od **podpisania umowy do 31.12. 2029 r.**, na warunkach, o których mowa w § 3 ust. 1.
2. LGD będzie realizowała LSR na obszarze następujących gmin lub ich części, dzielnic i osiedli, w ramach następujących programów:

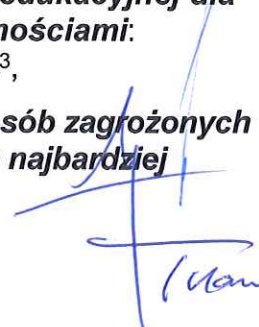
L.p.	Gmina	Część Gminy/ Dzielnica/ Osiedle	Powiat	Województwo	Program
1.	Dębowa Łąka	Cały obszar gminy	wąbrzeski	Kujawsko-Pomorskie	PS WPR/FEdKP
2.	Książki	Cały obszar gminy	wąbrzeski	Kujawsko-Pomorskie	PS WPR/FEdKP
3.	Ryńsk	Cały obszar gminy	wąbrzeski	Kujawsko-Pomorskie	PS WPR/FEdKP
4.	Wąbrzeźno	Cały obszar gminy	wąbrzeski	Kujawsko-Pomorskie	PS WPR/FEdKP

3. Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze objętym LSR na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosi **28 607** (słownie: **dwadzieścia osiem tysięcy sześćset siedem**), w tym **0** (słownie: **zero**) stanowi ludność miast zamieszkałych przez więcej niż 20 000 mieszkańców.

§ 5.

Środki finansowe na realizację LSR

1. Wysokość alokacji, o której mowa w art. 32 ust. 4 rozporządzenia 2021/1060 w ramach:
 - 1) PS WPR ustala się na: **1 562 500,00** euro (słownie euro: **jeden milion pięćset sześćdziesiąt dwa tysiące pięćset, 00/100**), w tym: **859 375,00** euro (słownie euro: **osiemset pięćdziesiąt dziewięć tysięcy trzysta siedemdziesiąt pięć, 00/100**) ze środków EFRROW;
 - 2) programu regionalnego **Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027** ustala się na: **1 127 780,00** euro
(słownie euro: **jeden milion sto dwadzieścia siedem tysięcy siedemset osiemdziesiąt, 00/100**).
2. Wysokość środków finansowych na wdrażanie LSR, w ramach:
 - 1) PS WPR ustala się na: **1 250 000,00** euro (słownie euro: **jeden milion dwieście pięćdziesiąt tysięcy, 00/100**), w tym: **687 500,00** euro (słownie euro: **sześćset osiemdziesiąt siedem tysięcy pięćset, 00/100**) ze środków EFRROW;
 - 2) programu regionalnego **Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027** ustala się na: **1 054 000,00** euro (słownie euro: **jeden milion pięćdziesiąt cztery tysiące, 00/100**),
w tym:
 - a)euro (słownie euro:) ze środków ~~EFRR~~, na realizację celów ~~szczegółowych~~ programu regionalnego ustala się na:³
 - cel szczegółowy (....): euro (słownie euro:)³;
 - cel szczegółowy (....): euro (słownie euro:)³;
 - b) **1 054 000,00** euro (słownie euro: **jeden milion pięćdziesiąt cztery tysiące, 00/100**), ze środków ze środków EFS+, na realizację celów szczegółowych programu regionalnego ustala się na: ³
 - cel szczegółowy **4(C) Wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu:**
154 000,00 euro (słownie euro: **sto pięćdziesiąt cztery tysiące, 00/100**)³,
 - cel szczegółowy **4 (F) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami:**
300 000,00 euro (słownie euro: **trzysta tysięcy, 00/100**)³,
 - cel szczegółowy **4(L) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej**

potrzebujących i dzieci: 600 000,00 euro (słownie euro: **sześćset tysięcy, 00/00**)³,

3. Wsparcie na wdrażanie LSR będzie udzielane na podstawie odrębnych umów o przyznaniu pomocy/umów o dofinansowanie projektów z beneficjentami¹ w ramach dostępnych środków, o których mowa w ust. 2, zgodnie z planem finansowym, o którym mowa w rozdziale IX LSR.
4. Wsparcie na zarządzanie LSR, będzie udzielane na podstawie zawartej pomiędzy Zarządem Województwa a LGD odrębnej umowy:
 - 1) przyznania pomocy w zakresie zarządzania LSR, lub
 - 2) na realizację projektu grantowego,
 - w ramach dostępnych środków, o których mowa w ust. 1, odpowiedniego programu.

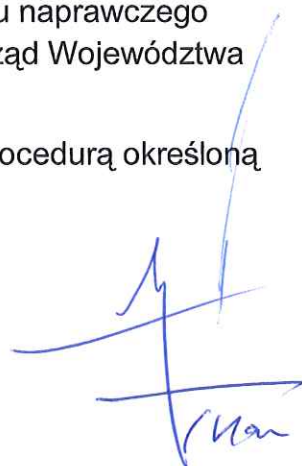
§ 6. Zobowiązania LGD

LGD zobowiązuje się do:

- 1) osiągnięcia celów i wskaźników, o których mowa w rozdziale VI LSR, przy wykorzystaniu środków, o których mowa w § 5;
- 2) prawidłowego funkcjonowania LGD oraz rzetelnej realizacji LSR, w tym do:
 - a) zapewnienia swobodnego i niedyskryminującego dostępu do członkostwa w LGD wszystkim podmiotom z obszaru LGD,
 - b) zapewnienia kadencyjności organów stowarzyszenia,
 - c) zapewnienia szkoleń członków organu decyzyjnego i pracowników biura LGD, zgodnie z planem, o którym mowa w § 3 ust. 3 pkt 2 lit. e, w celu nabywania lub poszerzania wiedzy w zakresie niezbędnym do realizacji zadań wynikających z kompetencji przy wdrażaniu LSR,
 - d) stosowania wytycznych, o których mowa w ustawie RLKS, ustawie PS WPR lub ustawie ZFŚE¹,
 - e) udzielania wszelkich informacji związanych z realizacją LSR na każde wezwanie Zarządu Województwa,
 - f) zatrudnienia osób niezbędnych do prawidłowego wdrażania i zarządzania LSR, z zastrzeżeniem, że na podstawie umów o pracę lub umów cywilnoprawnych, których przedmiotem jest wykonywanie obowiązków związanych z funkcjonowaniem biura, o którym mowa w § 3 ust. 2 pkt 1, nie mogą być zatrudniane osoby, które:
 - świadczą odpłatne doradztwo na rzecz podmiotów ubiegających się o wsparcie realizacji operacji lub grantobiorców w ramach LSR,
 - są członkami organu decyzyjnego LGD,
 - pełnią funkcje w organach podmiotów ubiegających się o wsparcie na realizację operacji⁴ w ramach wdrażania LSR lub u podmiotów ubiegających się o powierzenie grantu w ramach projektu grantowego,
 - ubiegają się o wsparcie na realizację operacji w ramach wdrażania LSR lub o powierzenie grantu w ramach projektu grantowego,
 - g) przechowywania dokumentów, dotyczących wyboru i realizacji LSR, w tym dokumentacji związanej z oceną, wyborem i ustaleniem kwoty wsparcia na operacje lub zadania służące osiągnięciu celu projektu grantowego¹ oraz wersji archiwalnych ogłoszeń o naborze wniosków o wsparcie, nie krócej niż do 31 grudnia 2034 roku, a w przypadku dokumentów związanych ze wsparciem ze środków EFS+ zgodnie z wymogami określonymi dla ww. funduszy w szczególności w rozporządzeniu 2021/1060, ustawie ZFŚE;

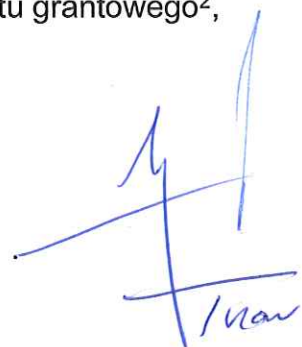
- 3) zapewnienia i utrzymania w okresie realizacji LSR infrastruktury technicznej i biurowej, w tym:
 - a) biura, o którym mowa w § 3 ust. 2 pkt 1,
 - b) strony internetowej, w tym jej utworzenia lub utrzymania oraz aktualizowania jej o bieżące wydarzenia i informacje istotne z punktu widzenia realizacji LSR, wypełniając obowiązki informacyjne i promocyjne, o których mowa w pkt 7,
 - c) umieszczenia w widocznym, ogólnodostępnym miejscu oraz na stronie internetowej LGD informacji o czasie pracy tego biura wraz z danymi kontaktowymi,
 - d) zapewnienia obecności przynajmniej jednego pracownika biura LGD lub członka zarządu w godzinach pracy biura;
- 4) organizacji usług doradczych, w tym:
 - a) bezpłatnego świadczenia przez pracowników biura LGD doradztwa w zakresie przygotowywania wniosków o wsparcie i wniosków o płatność,
 - b) prowadzenia na bieżąco ewidencji udzielanego doradztwa w formie rejestru lub oświadczeń podmiotów, którym udzielono doradztwa oraz przedmiotu doradztwa, w tym nazwy programu, w zakresie którego udzielono doradztwa, a także naboru, którego dotyczy i numeru zawartej umowy o przyznaniu pomocy albo umowy o dofinansowaniu projektu z beneficjentem albo umowy powierzenia grantu z grantobiorcą¹,
 - c) przekazywania Zarządowi Województwa ewidencji, o której mowa w lit. b wraz z wnioskami o wsparcie oraz dokumentacją potwierdzającą dokonanie wyboru operacji, zgodnie z ustawą RLKS,
 - d) rozpowszechniania informacji o zasadach udzielania wsparcia, w tym wypełniając obowiązki informacyjne i promocyjne, o których mowa w pkt 7;
- 5) podejmowania czynności w celu dokonania wyboru operacji, w tym:
 - a) uzgadniania z Zarządem Województwa i podawania do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD, zgodnie z ustawą RLKS, nie później niż do końca:
 - danego roku, harmonogramu naborów wniosków o wsparcie na kolejny rok,
 - każdego kwartału, zmiany harmonogramu, o którym mowa w tiret pierwsze,
 - b) uzgadniania treści regulaminu naboru wniosków o wsparcie z Zarządem Województwa, zgodnie z ustawą RLKS,

- c) ogłaszania naborów wniosków o wsparcie, o ile są dostępne środki finansowe na wdrażanie LSR, według harmonogramu, o którym mowa w lit. a tiret pierwsze,
 - d) terminowego oraz prawidłowego przeprowadzania postępowania w sprawie wyboru operacji realizujących cele LSR, zgodnie z ustawą RLKS, w tym dokonywania wyboru operacji lub grantobiorców¹, zgodnie z wymogami określonymi w ustawie RLKS, a w przypadku wyboru operacji lub grantobiorców¹, dla których przewidziano wsparcie na wdrażanie LSR z EFS+, dodatkowo zgodnie z ustawą ZFŚE, wytycznymi, danym programem regionalnym¹ oraz założeniami linii demarkacyjnej określającej podział kompetencji między poziomem krajowym oraz regionalnym,
 - e) stosowania do oceny i wyboru operacji, procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR oraz regulaminu organu decyzyjnego oraz kryteriów wyboru operacji wraz z procedurą ustalania kryteriów lub procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów¹,
 - f) dokonania wyboru grantobiorców w ramach projektu grantowego w zakresie przygotowania projektów partnerskich nie później niż do dnia 31 grudnia 2026 r;
- 6) monitorowania, ewaluacji i kontroli realizacji LSR, w szczególności poprzez:
- a) monitorowanie wskaźników realizacji celów LSR oraz przedsięwzięć,
 - b) opracowanie i udostępnienie, najpóźniej w dniu ogłoszenia pierwszego naboru wniosków o wsparcie, w szczególności na stronie internetowej LGD, formularza ankiety monitorującej na potrzeby monitorowania realizacji LSR,
 - c) składanie Zarządowi Województwa do ostatniego dnia lutego każdego roku sprawozdania z realizacji LSR, za rok poprzedni na formularzu udostępnionym przez Zarząd Województwa, a w przypadku pierwszego roku realizacji LSR – w terminie wskazanym przez Zarząd Województwa,
 - d) poddanie się ocenie efektywności realizacji LSR w terminie wyznaczonym przez Zarząd Województwa oraz w przypadku uzyskania negatywnego wyniku tej oceny zrealizowania programu naprawczego opracowanego przez LGD i zatwierdzonego przez Zarząd Województwa w terminie wskazanym w tym programie,
 - e) prowadzenie ewaluacji związanych z LSR zgodnie z procedurą określoną w rozdziale X LSR,

- f) umożliwienie przedstawicielom organów i jednostek organizacyjnych, upoważnionych do kontroli, przeprowadzania kontroli LGD w zakresie wyboru i realizacji LSR, w tym dokonywania wyboru operacji lub grantobiorców² przez LGD,
 - g) wykonanie zaleceń z kontroli realizacji LSR, o których mowa w ustawie RLKS, w art. 24 i 25 ustawy ZFŚE¹ oraz zaleceń mających na celu poprawę działalności LGD i realizacji LSR w ramach kontroli, o której mowa w § 7 pkt 2;
- 7) wypełniania obowiązków informacyjnych i promocyjnych związanych z wdrażaniem i zarządzaniem LSR, w tym informowania społeczeństwa o dofinansowaniu operacji realizowanych w ramach LSR przez Unię Europejską, zgodnie z Księgą Tożsamości Wizualnej Funduszy Europejskich 2021-2027 albo zgodnie z Księgą Wizualizacji znaku PS WPR², w szczególności poprzez:
- a) zamieszczenie w biurze LGD, o którym mowa w § 3 ust. 2 pkt 1, tablicy informacyjnej dotyczącej realizacji LSR,
 - b) oznaczenie w widoczny sposób:
 - wszystkich prowadzonych działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących realizacji LSR,
 - wszystkich dokumentów i materiałów podawanych do publicznej wiadomości,
 - w przypadku wsparcia z EFRROW gdy są to dokumenty i materiały zawierające treści merytoryczne, należy umieścić również odesłanie do organu/podmiotu odpowiedzialnego za treść informacji i do właściwej instytucji zarządzającej wyznaczonej do realizacji,
 - produktów, sprzętu, pojazdów, itp. powstałych lub zakupionych w związku z realizacją LSR, poprzez umieszczenie na nich trwałych naklejek,
 - c) umieszczenie w dobrze widocznym miejscu dla ogółu społeczeństwa w miejscu realizacji LSR w zakresie jej animowania, przynajmniej jednego trwałego plakatu o wymiarze A3 lub podobnej wielkości elektronicznego wyświetlacza na temat LSR,
 - d) udokumentowanie działań informacyjnych i promocyjnych w zakresie realizacji LSR, w tym w szczególności prowadzonych w ramach animacji,
 - e) umieszczenie opisu operacji własnej LGD, o której mowa w ustawie RLKS, na stronie internetowej LGD lub na jej stronach mediów społecznościowych, jeśli je posiada, a strony internetowe wskazują na wkład z EFRROW, EFRR lub EFS+¹ przynajmniej na stronie głównej,

- f) przekazywanie beneficjentom, grantobiorcom¹, podmiotom uczestniczącym we wdrażaniu LSR oraz opinii publicznej informacji o wsparciu z UE i LSR, w szczególności w formie odpowiedniego oznakowania w zależności od funduszu, programu i wysokości wsparcia,
- g) zapewnienie, aby materiały związane z komunikacją i widocznością, również na poziomie grantobiorców¹, były udostępniane na wniosek instytucji i organów unijnych i aby Unii udzielono nieodpłatnej, niewyłącznej i nieodwołalnej licencji na korzystanie z takich materiałów oraz wszelkich wcześniej istniejących praw wynikających z takiej licencji;
- 8) rzetelnej i terminowej sprawozdawczości, w tym do:
- a) podawania do publicznej wiadomości, w szczególności poprzez niezwłoczne zamieszczanie na stronie internetowej LGD:
- do ostatniego dnia lutego każdego roku informacji o sposobie wykorzystania środków finansowych w zakresie zarządzania LSR, stanowiących różnicę środków, o których mowa w § 5 ust. 1 i 2, wskazując co najmniej wysokość wydatków związanych z wynagrodzeniami dla pracowników, prowadzeniem biura, szkoleniami dla pracowników, prowadzoną przez LGD aktywizacją,
 - umowy ramowej wraz z obowiązującymi załącznikami,
 - statutu LGD,
 - listy członków LGD,
 - listy członków zarządu lub organu decyzyjnego LGD,
 - regulaminu organu decyzyjnego LGD²,
 - harmonogramu naborów wniosków o wsparcie i jego aktualizacji,
 - ogłoszeń o naborze wniosków o wsparcie przyczyniających się do realizacji LSR zgodnie z wymogami ustawy RLKS,
 - informacji o unieważnieniu naboru wniosków o wsparcie,
 - listy operacji spełniających warunki udzielenia wsparcia na wdrażanie LSR oraz listy operacji wybranych, ze wskazaniem, które z operacji mieszczą się w limicie środków przeznaczonych na udzielenie wsparcia na wdrażanie LSR w ramach danego naboru wniosków o wsparcie, a także listy wybranych grantobiorców w celu realizacji zadań służących osiągnięciu celu projektu grantowego²,
 - protokołów z posiedzeń organu decyzyjnego,
 - harmonogramu realizacji planu komunikacji,

Handwritten signature in blue ink, possibly reading 'Man'.

- b) składania Zarządowi Województwa harmonogramu realizacji planu komunikacji, w terminie do 30 listopada każdego roku realizacji LSR, na rok następny, a w przypadku pierwszego harmonogramu realizacji planu komunikacji – w terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej, a także wprowadzenia w nim zmian wynikających z oceny, o której mowa w § 7 pkt 6;
- 9) współpracy z Krajową Siecią Obszarów Wiejskich, o której mowa w ustawie PS WPR¹ oraz Komitetami Monitorującymi programy lub komitetu¹, o którym mowa w ustawie RLKS, w szczególności w zakresie przekazywania informacji dotyczących realizacji LSR.

§ 7.

Zobowiązania Zarządu Województwa

Zarząd Województwa zobowiązuje się do:

- 1) prowadzenia czynności w zakresie zatwierdzania dokumentów, o których mowa w § 3 ust. 3 pkt 2 oraz późniejszej zmiany ich treści;
- 2) przeprowadzania kontroli LGD nie rzadziej niż raz w roku w celu potwierdzenia wykonywania przez LGD zobowiązań określonych w § 6, w zakresie i trybie wybranym przez Zarząd Województwa;
- 3) weryfikacji wniosków o wsparcie oraz dokumentacji potwierdzającej dokonanie wyboru operacji, o których mowa w § 6 pkt 5 lit. d, zgodnie z ustawą RLKS, ustawą ZFŚE oraz wytycznymi;
- 4) informowania LGD o wysokości dostępnych środków finansowych w ramach procedury uzgodnienia treści regulaminu oraz harmonogramu, o których mowa odpowiednio w § 6 pkt 5 lit. a i b, przy czym przy ustalaniu wysokości dostępnych środków, o których mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, uwzględnia się kwoty środków własnych beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych, zwanymi dalej „jsfp”, stanowiące wymagany krajowy wkład środków publicznych, wyłącznie w przypadku naborów dedykowanych jsfp;
- 5) zatwierdzania opracowanego przez LGD programu naprawczego w przypadku uzyskania negatywnego wyniku oceny efektywności realizacji LSR, o której mowa w § 6 pkt 6 lit. d;
- 6) wyznaczania terminu i przeprowadzenia oceny efektywności realizacji LSR, o której mowa w § 6 pkt 6 lit. d;
- 7) przeprowadzania analizy sprawozdań, o których mowa w § 6 pkt 6 lit. c, polegającej na weryfikacji zgodności danych zawartych w tych sprawozdaniach z LSR, umową oraz innymi dokumentami LGD, w terminie 60 dni od dnia złożenia. Po uzyskaniu wyjaśnień od LGD w zakresie informacji zawartych w tych sprawozdaniach, Zarząd Województwa może wydać LGD

zalecenia mające na celu poprawę działalności LGD i realizacji LSR, z podaniem terminu ich wdrożenia;

- 8) dokonywania oceny racjonalności harmonogramu, o którym mowa w § 6 pkt 8 lit. b, w szczególności poprzez weryfikację adekwatności działań komunikacyjnych do wskaźników realizacji tych działań, a także adekwatności planowanych efektów działań komunikacyjnych do budżetu tych działań, w terminie 30 dni od jego złożenia przez LGD;
- 9) dokonywania oceny zmian umowy ramowej, o które wnioskuje LGD, biorąc pod uwagę racjonalność i zasadność tych zmian, a także warunki, o których mowa w § 12.

§ 8. Współpraca

Strony zobowiązują się do wzajemnej współpracy oraz do współpracy z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa², mającej na celu zapewnienie właściwej obsługi oraz monitorowania postępowania w sprawie wyboru operacji finansowanych w ramach programu, dotyczącej w szczególności:

- 1) udostępniania LGD danych z aplikacji wspierającej obsługę wniosków o wsparcie i wniosków o płatność, m.in. w zakresie danych dotyczących wysokości dostępnych środków;
- 2) gromadzenia i wymiany danych związanych z realizacją powierzonych zadań LGD, w szczególności danych monitoringowych, w tym w ramach aplikacji, o której mowa w pkt 1.

§ 9. Kamienie milowe i korekty finansowe

1. Jeżeli do 30 czerwca 2026 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR nie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej 40% wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1, kwota określona w § 5 ust. 2 pkt 1 zostaje obniżona o wartość 10 %.
2. Jeżeli do 31 grudnia 2027 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR nie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej 80% wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1, kwota określona w § 5 ust. 2 pkt 1 zostaje obniżona o różnicę wartości odpowiadającej 80% kwoty określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 i sumy dotychczas udzielonego wsparcia na wdrażanie LSR w ramach PS WPR ustalonej według stanu na dzień 31 grudnia 2027 r.
3. Jeżeli do 31 grudnia 2026 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach programu regionalnego⁵ nie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej 50% wartości określonych w § 5 ust. 2 pkt 2, kwoty określone w § 5 ust. 2 pkt 2 zostaną obniżone o wartość 10%.

4. Jeśli do 31 grudnia 2028 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach programu regionalnego⁵ nie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej 100% wartości określonych w § 5 ust. 2 pkt 2, kwoty określone w § 5 ust. 2 pkt 2 zostają obniżone o różnicę wartości odpowiadającej 100% kwot określonych w § 5 ust. 2 pkt 2 oraz sumy dotychczas udzielonego wsparcia na wdrażanie LSR⁵ w ramach programu regionalnego ustalonej według stanu na dzień 31 grudnia 2028 r.
5. W przypadku obniżenia kwot środków finansowych na wdrażanie LSR zgodnie z ust. 1-4, alokacja o której mowa w § 5 ust. 1 punkt 1 i 2, zostaje obniżona odpowiednio o taką samą wartość jak środki na wdrażanie LSR. Postanowienia o których mowa w ust. 3 lub ust. 4 nie mają zastosowania w uzasadnionych okolicznościach, w których niespełnienie warunków wynika z przyczyn niezależnych od LGD. Decyzję w tej sprawie podejmuje Zarząd Województwa.
6. Na każdym etapie realizacji umowy ramowej kwoty określone w § 5 mogą zostać podwyższone na zasadach określonych odrębnie przez instytucję zarządzającą danym programem.
7. LGD jest informowana o zasadach, o których mowa w ust. 6, nie później niż na 30 dni przed dniem rozpoczynającym możliwość ubiegania się o dodatkowe środki.
8. O stanie wykonania kamieni milowych, o których mowa w ust. 1-4 Zarząd Województwa informuje LGD, w formie pisemnej, w terminie 30 dni od upływu terminów wskazanych w ust. 1-4.
9. W przypadku niewykonania przez LGD kamieni milowych, o których mowa w ust. 1-4, z zastrzeżeniem ust. 5, LGD zobowiązana jest do zmiany LSR w zakresie budżetu i wskaźników i przekazania jej do Zarządu Województwa w terminie 30 dni od otrzymania informacji, o której mowa w ust. 8. Postanowienia § 3 ust. 9 – 11 stosuje się odpowiednio. Zmiana LSR wymaga zmiany umowy ramowej.
10. Do czasu zmiany umowy ramowej LGD nie może ogłosić naboru wniosków o wsparcie ani o powierzenie grantów².

§ 10.

Realizacja zobowiązań przez LGD oraz uchybienia

1. Uznaje się, że LGD realizuje zobowiązania określone w umowie ramowej, jeżeli nie zostało stwierdzone uchybienie w zakresie realizacji zobowiązań, o których mowa w § 3, § 6 i § 8, z zastrzeżeniem ust. 2–3.
2. Uznaje się, że LGD realizuje zobowiązania określone w umowie, jeżeli, mimo stwierdzenia uchybień w zakresie realizacji zobowiązań, o których mowa w § 3 ust. 2 pkt 2, § 6 pkt 2 lit. d-g, , pkt 4 lit. b-d, pkt 5 lit. a i b, pkt 6 lit. a-e, pkt 7 lit. a-f i pkt 8, oraz § 8 pkt 2, jeśli:

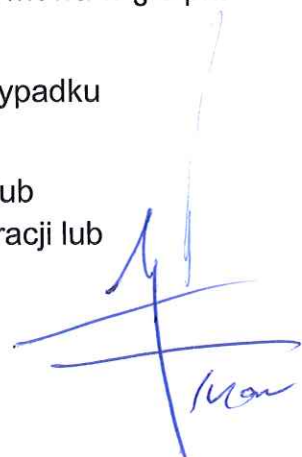
- 1) Zarząd Województwa sformułował zalecenia dla LGD w związku ze stwierdzonymi uchybieniami i co najwyżej raz wezwał LGD do wykonania zalecenia w zakresie danego zobowiązania;
 - 2) LGD wykonała zalecenia, o których mowa w pkt 1 i nie stwierdzono kolejnego uchybienia w zakresie danego zobowiązania.
3. Uznaje się, że LGD realizuje zobowiązania, o których mowa w § 6:
- 1) pkt 3 lit. c i d, w zakresie obecności pracownika biura LGD w godzinach pracy biura, również w przypadku, gdy nieobecność pracownika jest odpowiednio uzasadniona, a właściwa informacja o jego nieobecności jest w możliwie najkrótszym terminie zamieszczona w widocznym miejscu w siedzibie LGD lub na stronie internetowej LGD albo w biurze LGD obecny jest członek zarządu LGD;
 - 2) pkt 5 lit. c w zakresie:
 - a) terminowości przeprowadzania postępowania w sprawie wyboru operacji realizujących cele LSR, również w przypadku, gdy uchybienie terminu nastąpiło z przyczyn niezależnych od LGD i zostało pisemnie wyjaśnione,
 - b) prawidłowego przeprowadzania postępowania w sprawie wyboru operacji realizujących cele LSR, jeżeli wnioskodawcom objętym danym postępowaniem nie odmówiono udzielenia wsparcia ze względu na stwierdzone przez Zarząd Województwa uchybienia, stanowiące o braku zgodności z przynajmniej jednym z wymogów, o których mowa w ustawie RLKS, a w przypadku stwierdzenia innych uchybień – jeżeli spełnione są warunki, o których mowa w ust. 2.

§ 11.

Korekty finansowe

Środki finansowe określone w § 5 ust. 1, w ramach danego funduszu, ulegają obniżeniu:

- 1) o 5% różnicy kwot, o których mowa w § 5 ust. 1 i ust. 2 w przypadku gdy:
 - a) pomimo wezwania dokonanego przez Zarząd Województwa LGD nie wykona, w danym postępowaniu w sprawie wyboru operacji, zobowiązania, o którym mowa § 6 pkt 4 lit. c,
 - b) LGD nie wykona zaleceń z kontroli realizacji LSR, o której mowa w § 6 pkt 6 lit. g;
- 2) o 1 % różnicy kwot, o których mowa w § 5 ust. 1 i ust. 2, w przypadku stwierdzenia przez Zarząd Województwa:
 - a) w trakcie oceny poprawności dokonania wyboru operacji lub grantobiorców², nieprawidłowości w ocenie i wyborze operacji lub

grantobiorców² przez LGD skutkującej brakiem możliwości udzielenia wsparcia co najmniej jednemu z wnioskodawców w ramach danego naboru wniosków o wsparcie lub brakiem możliwości udzielenia wsparcia na projekt grantowy,

- b) w danym roku braku realizacji standardu minimum w planie komunikacji, jeśli taki standard został opracowany dla danego województwa. Brak realizacji standardu minimum rozumiany jest jako niezrealizowanie co najmniej jednego z jego elementów.

§ 12.

Zmiana umowy ramowej

1. Umowa ramowa może być zmieniana na wniosek każdej ze Stron.
2. Zmiana umowy ramowej wymaga zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności.
3. Zmiana umowy ramowej, w tym jej załączników nie może wpływać na:
 - a) zmianę celów LSR, z zastrzeżeniem przepisów ustawy RLKS,
 - b) zmianę obszaru objętego LSR, wskazanego w § 4 ust. 2, z zastrzeżeniem § 3 ust. 5-8 oraz przepisów ustawy RLKS,
 - c) zmianę zobowiązań określonych w umowie ramowej,
 - d) wynik oceny spełnienia warunków dostępu, o których mowa w ustawie RLKS oraz Załączniku nr 2 do Regulaminu konkursu,
 - e) taką istotną modyfikację LSR, która spowodowałaby, że dana LSR nie zostałaby wybrana w ramach oceny kryteriów wyboru LSR, o której mowa w ustawie RLKS, w konkursie o wybór LSR, jeśli nie zaszła taka konieczność z powodu siły wyższej, z pominięciem sytuacji, o której mowa w § 3 ust. 5-8.
4. Zmiany umowy ramowej nie wymagają zmiany:
 - 1) LSR, w zakresie charakterystyki członków albo partnerów LGD, struktury organu decyzyjnego LGD;
 - 2) planu komunikacji z lokalną społecznością.
5. Zmiany, o których mowa w ust. 4, wymagają każdorazowego poinformowania Zarządu Województwa. Zmianę uznaje się za uzgodnioną, jeżeli w ciągu 30 dni od poinformowania Zarządu Województwa nie wyrazi on sprzeciwu w stosunku do proponowanych zmian.
6. Kolejny wniosek o zmianę umowy ramowej LGD może przedłożyć po otrzymaniu stanowiska Zarządu Województwa w przedmiocie proponowanych uprzednio zmian lub po upływie 30 dni od dnia przekazania poprzedniego wniosku.

7. Postanowienie ust. 6 nie dotyczy wprowadzania zmian na wniosek Zarządu Województwa.
8. W przypadku gdy LSR przewiduje finansowanie w ramach programu regionalnego, Zarząd Województwa zastrzega sobie prawo do zmiany umowy ramowej w zakresie obniżenia kwot, o których mowa w § 5 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 2 pkt 2 w przypadku, gdy:
 - 1) nastąpi obniżenie środków finansowych przeznaczonych na realizację Priorytetu, w ramach, którego realizowana jest dana LSR,
 - 2) nastąpią rażące uchybienia w procesie wyboru operacji lub grantobiorców².
9. Zmiana umowy ramowej nie może powodować łączenia środków z poszczególnych funduszy na poziomie wskaźników produktu ujętych w Planie działania, o którym mowa w LSR.

§ 13.

Rozwiązanie umowy ramowej

1. Umowa ramowa może zostać wypowiedziana ze skutkiem natychmiastowym na wniosek LGD. Wraz z oświadczeniem o wypowiedzeniu umowy ramowej LGD jest zobowiązana pod rygorem bezskuteczności oświadczenia o wypowiedzeniu złożyć w formie pisemnej sprawozdanie z realizacji LSR, o którym mowa § 6 pkt 6 lit. c.
2. Umowa ramowa ulega rozwiązaniu ze skutkiem natychmiastowym w przypadku stwierdzenia prawomocnym wyrokiem sądu złożenia podrobionych, przerobionych lub poświadczających nieprawdę dokumentów lub oświadczeń, mających wpływ na realizację LSR.
3. Zarząd Województwa wypowiada umowę ramową ze skutkiem natychmiastowym w przypadku:
 - 1) niewykonania przez LGD zobowiązań, o którym mowa § 6 pkt 6 lit. f; oraz o którym mowa § 3 ust. 4 i ust. 12 pkt 3;
 - 2) stwierdzenia przez Zarząd Województwa w trakcie realizacji umowy ramowej trzykrotnego nierealizowania przez LGD danego ze zobowiązań, o których mowa w § 3, 6 i 8, z zastrzeżeniem pkt 1 oraz § 10 ust.2 i 3.
4. Zarząd Województwa niezwłocznie powiadamia LGD o rozwiązaniu umowy ramowej.

§ 14.

Komunikacja

1. We wszelkich sprawach dotyczących umowy ramowej Strony będą się porozumiewać na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Korespondencja związana z realizacją umowy ramowej przekazywana będzie:

- 1) w postaci papierowej, na adres:
 - a) biura LGD:
ul. Grudziądzka 9, 87-200 Wąbrzeźno,
 - b) siedziby Zarządu Województwa:
Plac Teatralny 2, 87-100 Toruń.;- albo
- 2) w postaci elektronicznej na adres do doręczeń elektronicznych:
 - a) LGD:
 - b) Zarządu Województwa:
2. Jeżeli LGD wyrazi zgodę na prowadzenie korespondencji w formie dokumentu elektronicznego na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a, wszelka korespondencja pomiędzy LGD a Zarządem Województwa będzie prowadzona przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344).
3. W przypadku, gdy LGD wyrazi zgodę na komunikację w formie elektronicznej, wszelka korespondencja w formie papierowej będzie przekazywana LGD w formie elektronicznej.
4. LGD niezwłocznie informuje Zarząd Województwa na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej o zmianie danych teleadresowych objętych niniejszą umową ramową.
5. W przypadku, gdy LGD nie powiadomiła Zarządu Województwa o zmianie swoich danych zawartych w umowie ramowej, wszelką korespondencję wysyłałą przez Zarząd Województwa zgodnie z posiadanymi przez niego danymi, Strony uznają za skutecznie doręczoną.
6. Strony zobowiązują się do powoływania się na numer umowy ramowej wraz z datą zawarcia umowy ramowej w prowadzonej między sobą korespondencji.

§ 15.

Postanowienia końcowe

1. Wszystkie spory pomiędzy Zarządem Województwa a LGD wynikające z umowy ramowej, rozstrzygane będą przez sąd powszechny właściwy dla siedziby Zarządu Województwa.
2. W sprawach nieuregulowanych umową ramową mają w szczególności zastosowanie przepisy aktów prawnych wymienionych w § 3 ust. 1 oraz przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. 2022 poz. 1360).

3. Umowa ramowa została sporządzona w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach - po jednym egzemplarzu dla każdej ze Stron umowy / ~~Umowa ramowa została sporządzona i zawarta w formie elektronicznej¹.~~
4. Załączniki do umowy ramowej stanowią jej integralną część.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Piotr Calbecki

KONTRASYGNA
Skarbnik Województwa

Paweł Adamczyk (2)
Główny Księgowy
Budżetu Województwa

Całosek Zarządu
Województwa Kujawsko-Pomorskiego (2)

Aneta Jędrzejewska

LGD

Prezes
Zarządu Stowarzyszenia
Lokalna Grupa Działania
Ziemia Wąbrzeska

Władysław Łukasik

Wiceprezes
Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania
Ziemia Wąbrzeska

Wojciech Trzcinski

Stowarzyszenie
Lokalna Grupa Działania
Ziemia Wąbrzeska
ul. Grudziądzka 9
87-200 Wąbrzeźno

Załączniki do umowy:

1. LSR wraz z załącznikami w wersji papierowej albo w wersji elektronicznej¹;
2. Plan komunikacji z lokalną społecznością;

Przypisy końcowe:

¹ Skreślić jeżeli nie dotyczy

² Odpowiednio dla EFRROW lub EFRR lub EFS+

³ Jeśli dotyczy

⁴ Nie dotyczy projektów własnych LGD

⁵ W przypadku projektów grantowych rozumiane jako umowy powierzenia grantów

Załącznik nr 1 do Umowy o wartościach i sporobii realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność nr UM02-6572-UM0220018/23

Załącznik Nr 8 do uchwały Nr 10/2023 Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska z dnia 11 sierpnia 2023 r. - ujednolicony tekst Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2029 uwzględniający zmiany wprowadzone uchwałą Nr 10/2023 Zarządu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska z dnia 11 sierpnia 2023 r.

2 dwie
12.12.2023 r.

**STOWARZYSZENIE
LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA
ZIEMIA WĄBRZESKA**

**LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU
NA LATA 2023 - 2029**

Wąbrzeźno, czerwiec 2023 r.

Fundusze Europejskie dla Pomorza | Rzeczpospolita Polska | Dofinansowane przez Unię Europejską

WYJAŚNIENIE SKRÓTÓW

EF5+ – Europejski Fundusz Społeczny Plus
EFRROW – Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich
EFSD – Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne
FEoKP – Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027
LEADER – inicjatywa LEADER w ramach Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
LGD – Lokalna Grupa Działania
LSR – Lokalna Strategia Rozwoju (Strategia Rozwoju Lokalnego kierowanego przez Społeczność), dalej także Strategia
PG – projekt grantowy
PS WPR – Plan Strategiczny Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027
RLKS – Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, w przypadku EFRROW jest to inicjatywa LEADER
Rozporządzenie 2021/1060 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021)
SW – Samorząd Województwa
WZC – Walne Zebranie Członków
Obszar objęty LSR – obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju, w skład którego wchodzi gminy: Miasto Wąbrzeźno, Dębowa Łąka, Książki oraz Ryńsk, dalej także „obszar LSR”, „obszar Strategii” lub „obszar interwencji”
Siedziba Stowarzyszenia – Siedziba Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska, ul. Grudziądzka 9 w Wąbrzeźnie
Biuro Stowarzyszenia – Biuro Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska, ul. Grudziądzka 9 w Wąbrzeźnie

„Gdy ludzie odkryją to, czym dysponują, znajdują siłę.”

„Gdy ludzie tworzą nowe połączenia i relacje, umacniają się.”

„Gdy ludzie stają się bardziej twórczy razem, wykorzystują swoją siłę do rozwiązywania problemów i realizacji marzeń.”

Rozwój społeczności w oparciu o zasoby. Model ABCD w praktyce.

Mike Green, Henry Moore i John O'Brien

*Strategia jest wynikiem konsultacji społecznych i została zredagowana przez zespół w składzie:
Michalina Balawajder, Kamila Lewandowska, pod kierownictwem Macieja Rataja.*

1. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	7
1.1. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA	7
1.2. OPIS PROCESU BUDOWANIA PARTNERSTWA	7
1.3. REPREZENTYWNOSĆ CZŁONKÓW LGD	9
1.4. STRUKTURA ORGANU DECYZYJNEGO	9
1.5. PROCES DECYZYJNY	10
1.6. DOKUMENTY REGULUJĄCE FUNKCJONOWANIE LGD	11
1.7. POTENCJAŁ KADROWY I TECHNICZNY	12
2. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ STRATEGIĄ	13
2.1. OBSZAR STRATEGII	13
2.2. CHARAKTERYSTYKA LUDNOŚCI	14
2.3. SPÓJNOŚĆ OBSZARU	14
3. PARTYPACYJNY CHARAKTER STRATEGII	19
3.1. SPOSÓB ZAANGAŻOWANIA INTERESARZÓW W PROCES PARTYPACYJNY	19
3.2. PARTYPACYJNE METODY KONSULTACJI	20
3.3. DANE Z KONSULTACJI WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA STRATEGII	23
3.4. WNIOSKI Z WDRAŻANIA LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU OBSZARU ZIEMI WĄRZESKIEJ NA LATA 2016-2022	28
3.5. WYNIKI PRZEPROWADZONEJ ANALIZY WNIOSKÓW Z KONSULTACJI	29
3.6. PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W TWORZENIE I WDRAŻANIE STRATEGII	30
3.7. ROZWOJ PARTNERSTWA W OPARCIU O PARTYPACYJNOŚĆ	31
4. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU	35
4.1. ANALIZA POTRZEB ROZWOJOWYCH I POTENCJAŁU OBSZARU STRATEGII WRAZ Z ICH UZASADNIENIEM	35
4.2. GRUPY DOCELOWE I STOSUNEK W KONTAKCIE REALIZACJI STRATEGII	39
4.3. ANALIZA MOŻLIWOŚCI WSPARCIA INICJATYW LOKALNYCH I POWIAD LOKALNYCH	40
4.4. DIAGNOZA OBSZARU UZASADNIAJĄCA POTRZEBY ROZWOJOWE I POTENCJAŁ OBSZARU	41
4.4.1. Uwarunkowania przyrodnicze	41
4.4.2. Uwarunkowania demograficzne	46
4.4.3. Uwarunkowania gospodarcze	50
4.4.4. Charakterystyka lokalnego rynku pracy	55
4.4.5. Potencjał turystyczny	60
4.4.6. Problemy społeczne	63
4.4.7. Edukacja	65
4.4.8. Aktywność społeczna	67
5. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	69
5.1. ZGODNOŚĆ CEŁOW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI	70
5.2. SYNERGIA	71
5.3. WARTOŚĆ DODANA PODEJŚCIA LEADER	73
6. CELE I WSKAŹNIKI	75
6.1. UZASADNIENIE SFORMULOWANYCH CEŁÓW I PRZYPISANYCH IM PRZEDSIĘWZIĘĆ	75
6.2. SPECYFIKACJA PRZEDSIĘWZIĘĆ REALIZOWANYCH W RAMACH STRATEGII WRAZ ZE SPOSOBEM ICH REALIZACJI	76
6.3. WSKAŹNIKI PRZYPISANE CEŁOM I PRZEDSIĘWZIĘCIOM	82
7. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	85
7.1. ROZWIĄZANIA FORMALNO-INSTITUCJONALNE W ZAKRESIE POWSTANIA PROCEDUR	85
7.2. SPOSÓB USTANAWIANIA I ZMIANY KRYTERIÓW WYBORU OPERACJI	87
7.3. INNOWACYJNOŚĆ I PARTNERSTWO	88
7.4. REALIZACJA PROJEKTÓW GRANTOWYCH	89
7.5. ZGODNOŚĆ Z FEDKP	89
8. PLAN DZIAŁAŃ	91
9. PLAN FINANSOWY STRATEGII	91
9.1. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII	91
9.2. POWIĄZANIA POSZCZEGÓLNYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA Z CELAMI STRATEGII	92

10. MONITORING I EWALUACJA	93
10.1. PRZEBIEG PROCESU MONITOROWANIA	93
10.2. PRZEBIEG PROCESU EWALUACJI	94
10.3. WYKORZYSTANIE OPINII I WNIOSKÓW LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI	96
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	97
SPIS MAP	97
SPIS TABEL	97
SPIS WYKRESÓW	97
SPIS SCHEMATÓW	98
SPIS ZDJĘĆ	99
BIBLIOGRAFIA	99

1. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1.1. Charakterystyka lokalnej grupy działania

Nazwa – Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska

Status prawny – Stowarzyszenie

Data wpisu do KRS: 7 grudnia 2015 r.

Nr KRS: 0000589750

Podstawy prawne funkcjonowania:

- 1) ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o Stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261);
- 2) statut Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska;
- 3) rozporządzenie Parlamentu i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz.Urz. UE L 231 z 30.06.2021 r.);
- 4) ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2022 r. poz. 943 oraz z 2023 r. poz. 412).

Nadzór nad działalnością Stowarzyszenia sprawuje Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

1.2. Opis procesu budowania partnerstwa

Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 7 grudnia 2015 r. jako organizacja właściwa dla celów wdrażania ówczesnej Lokalnej Strategii Rozwoju Obszaru Ziemi Wąbrzeskiej. Powstanie Lokalnej Grupy Działania Ziemia Wąbrzeska związane jest z inicjatywą przedstawicieli grupy interesu sektora publicznego, wspartą staraniami przedstawicieli grup interesu sektora gospodarczego i społecznego, w tym mieszkańców.

Celem powstania grupy jest realizacja wspólnych działań w różnych obszarach życia społecznego i gospodarczego, które w sposób zintegrowany przyczyniłyby się do rozwoju obszaru objętego interwencją, co zbieżne jest z ideą RLKS, służącą włączeniu mieszkańców na szczeblu lokalnym w inicjowanie i realizację działań na rzecz lokalnego rozwoju. Uzasadnieniem utworzenia partnerstwa jest aktywizowanie lokalnych społeczności i zachęcanie ich do współpracy przez wspólne definiowanie rzeczywistych problemów oraz ich oddolne rozwiązywanie, a także wymiana zasobów i doświadczeń oraz lepsza koordynacja działań w odpowiedzi na zdiagnozowane ograniczenia na obszarze podobnych uwarunkowań społecznych, gospodarczych, geograficznych i kulturowych. Współpraca oparta o partnerstwo jest próbą lepszego wykorzystania lokalnych zasobów i możliwości w dyspozycji organizacji i instytucji działających w grupach interesu sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego.

Podwaliny zawiązania obecnego partnerstwa stanowiła działalność Fundacji Lokalna Grupa Działania WIECZNO, która jako członek Lokalnej Grupy Działania Ziemia Wąbrzeska była jednocześnie gwarantem wymiany doświadczeń i wiedzy zwłaszcza w okresie programowania 2007-2013, co wynikało z:

- 1) wdrażania Schematu I w ramach Pilotazowego Programu Leader+, a następnie do lutego 2008 r. II Schematu Programu Leader+ pn. „LGD WIECZNO - Konkurencyjność przez innowację”;
- 2) dostosowania struktury Fundacji do wymogów i kryteriów dostępu Osi 4 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013;
- 3) opracowania i wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju Regionu WIECZNO na lata 2009-2015.

Dodatkowo zaznaczyć należy, że wśród członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska, wielu z nich jest jednocześnie partnerami Fundacji LGD WIECZNO i uczestniczyło w realizacji wcześniejszych strategii. Gminy objęte strategią w ramach perspektywy 2021-2027 uczestniczyły również we wdrażaniu

Lokalne Strategii obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022 i objęte były także Strategią Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Wąbrzeskiego. Wcześniejsze doświadczenia wiążą się z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju Regionu WIECZNO na lata 2009-2015 na obszarze gmin wiejskich, a dodatkowo Gmina Ryńsk współtworzyła obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju Obszarów Rybackich.

Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022 to szereg kolejnych doświadczeń związanych bezpośrednio z wdrażaniem strategii, której budżet na dzień 31 grudnia 2022 r. wyniósł:

- 1) w ramach poddziałania 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020:
 - a) 1 949 000,00 Euro w części finansowanej przez EFROW,
 - b) 5 960 000,00 zł w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, z czego 4 240 000,00 zł pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a 1 720 000,00 zł z Europejskiego Funduszu Społecznego;
- 2) 110 000,00 Euro w ramach poddziałania 19.3 „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działań” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;
- 3) 513 380,00 Euro w ramach poddziałania 19.4 „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Mierzalnymi efektami wdrażania strategii są utworzone nowe miejsca pracy, inwestycje infrastrukturalne na obszarach objętych rewitalizacją, rozwój przestrzeni rekreacyjnej i turystycznej, a przede wszystkim realne wsparcie mieszkańców tego obszaru dzięki zrealizowanym projektom społecznym.

Działania realizowane za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania Ziemia Wąbrzeska przyczyniły się do wzrostu atrakcyjności turystycznej, poprawy warunków życia mieszkańców czy też wzmocnienia kapitału społecznego, co wpłynęło jednocześnie na pozytywny odbiór LGD.

Działalność Lokalnej Grupy Działania Ziemia Wąbrzeska to również inne działania realizowane na rzecz lokalnych społeczności poza Lokalną Strategią Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022.

Realizacja lub udział w takich projektach jak:

- 1) „Organizacja VII Pikniku Leader 2017 w Przydworzu” – wartość dofinansowania: 37 772,16 zł, 600 uczestników;
- 2) Program Stypendiów Pomostowych edycja 2017 – wartość pomocy: 25 000,00 zł, 5 stypendystów;
- 3) Program Stypendiów Pomostowych edycja 2018 – wartość pomocy: 20 000,00 zł, 4 stypendystów;
- 4) Program Stypendiów Pomostowych edycja 2019 – wartość pomocy: 40 000,00 zł, 8 stypendystów;
- 5) Program Stypendiów Pomostowych edycja 2020 – wartość pomocy: 40 000,00 zł, 8 stypendystów;
- 6) Program Stypendiów Pomostowych edycja 2021 – wartość pomocy: 42 000,00 zł, 6 stypendystów;
- 7) Program Stypendiów Pomostowych edycja 2022 – wartość pomocy: 21 000,00 zł, 3 stypendystów;
- 8) „Daj szansę – złów i wypuść” inicjatyw z FIO na start – grant: 5000,00 zł, 12 uczestników;
- 9) „Językowy lodolamacz - stacja przedszkole!” Program Na dobry początek!, Fundacja BGK - wartość darowizny: 15 000,00 zł, 100 dzieci objętych wsparciem, 4 nauczycieli wychowania przedszkolnego;
- 10) „Aktywny i zaradny niepełnosprawny” – wartość dofinansowania na realizację zadania publicznego w 2019 r. ze środków Urzędu Miasta Wąbrzeźno: 5 800,00 zł, 30 uczestników i 15 osób z otoczenia;
- 11) „Eko-przedszkolak, czyli czysta akcja – segregacja!” Program Tu mieszkań, tu zmianom, Fundacja Santander – wartość wsparcia: 7 000,00 zł, 120 beneficjentów korzystających z projektu;
- 12) „Poznaj – Rozpoznaj – Poznamaj i Złów” inicjatyw z FIO 3.0 – grant: 5 000,00 zł, 10 uczestników,

potwierdza, że Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska skupia nie tylko swoją działalność na efektywnym wdrażaniu LSR, ale również potrafi pozyskiwać środki z innych źródeł finansowania i przyczynia się do poprawy jakości życia lokalnej społeczności.

1.3. Reprezentatywność członków LGD

Członkami Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska, zgodnie z przyjętym statutem tej jednostki, mogą być:

- 1) osoby fizyczne spełniające warunki określone w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach lub
 - 2) osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego z wyłączeniem województw, które przedstawiają uchwały organu stanowiącego
- oraz wyrażą na piśmie deklarację przystąpienia do Stowarzyszenia i podjęcia działań na rzecz rozwoju obszaru objętego działaniem Stowarzyszenia.

Członkowie Stowarzyszenia LGD Ziemia Wąbrzeska reprezentują publiczne i prywatne lokalne interesy społeczno-gospodarcze, co zgodnie jest z Rozporządzeniem 2021/1060.

Budowanie partnerstwa w ramach Lokalnej Grupy Działania związane jest z możliwością włączenia w strukturę Stowarzyszenia, a tym samym proces decyzyjny, przedstawicieli różnych grup interesów społeczno-gospodarczych, którzy reprezentują sektory: publiczny, społeczny lub gospodarczy.

Budowanie partnerstwa w ramach Lokalnej Grupy Działania jest procesem dynamicznym, a przyjęte rozwiązania organizacyjne umożliwiają włączenie w poczet członków Stowarzyszenia nowych podmiotów w sposób ciągły.

Według stanu na dzień 30 kwietnia 2023 r. w strukturze partnerstwa znajduje się 63 członków, z czego:

- 1) 17 reprezentuje grupę interesu sektora publicznego (26,28%);
- 2) 9 prowadzi rolniczą i pozarolniczą działalność gospodarczą, w związku z czym reprezentuje grupę interesu sektora gospodarczego (14,29 %);
- 3) 37 reprezentuje grupę interesu sektora społecznego (58,73%).

W proces przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 włączyli się nie tylko członkowie Stowarzyszenia, ale również inni interesariusze reprezentujący różne środowiska społeczno-gospodarcze, szczególnie w obszarze objętego LSR. Szerokie spectrum działalności wielu podmiotów i możliwości realizacji różnicowanych działań pod względem finansowania projektów czy docelowych grup objętych wsparciem uzasadniają zaangażowanie się w wykorzystane metody konsultacji społecznych często tych samych organizacji i osób.

Ze względu na specyfikę obszaru objętego interwencją, zakres oczekiwanej pomocy w ramach opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju, co również wynika z przeprowadzonych konsultacji społecznych, możliwe było zidentyfikowanie przedstawicieli następujących grup interesu:

- 1) sektora publicznego – gminy, członkowie rad gmin i powiatu, sołtysi;
- 2) sektora gospodarczego – przedsiębiorcy, w tym rolnicy i cech rzemieślni;
- 3) sektora społecznego – organizacja pozarządowe, mieszkańcy, w tym osoby młode i seniorzy, kółka gospodyń wiejskich (KGW) oraz Ochotnicze Straże Pożarne (OSP).

Struktura członków Stowarzyszenia potwierdza, że partnerstwo zbudowane w ramach LGD Ziemia Wąbrzeska przez podmioty reprezentujące publiczne i prywatne lokalne interesy społeczno-gospodarcze jest reprezentatywne dla całego obszaru objętego strategią.

1.4. Struktura organu decyzyjnego

Rada Programowa jest jednym z organów statutowych Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska, o którym mowa w art. 4 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2022 r., poz. 943). Do kompetencji Rady Programowej należy wybór operacji, które będą realizowane w ramach LSR, i ustalenie kwoty wsparcia.

Członkowie Rady Programowej wybierani są w sposób zapewniający reprezentatywność różnych środowisk i grup interesu zidentyfikowanych na obszarze objętych interwencją.

Tabela 1. Struktura organu decyzyjnego Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska.

Lp.	Imię i nazwisko członka Rady Programowej	Grupa interesu	Miejsce zamieszkania / siedziba podmiotu delegującego
1	Lidia Czyżak	sektor społeczny - przedstawiciel: OSP, mieszkanie (senior)	Gmina Miasto Wąbrzesno
2	Jerzy Kisielewski	sektor gospodarczy - przedstawiciel: przedsiębiorca, mieszkanie (senior)	Gmina Miasto Wąbrzesno
3	Dariusz Kuna	sektor społeczny - przedstawiciel: KGW	Gmina Ryśk
4	Marcin Zdrziebowski	sektor społeczny - organizacja pozarządowa	Gmina Ryśk
5	Mateusz Rutkowski	sektor publiczny	Gmina Dębowa Łąka
6	Justyna Zielińska	sektor gospodarczy	Gmina Książki
7	Izabela Jasińska	sektor społeczny, mieszkanie	Gmina Miasto Wąbrzesno

Źródło: Opracowanie własne.

1.5. Proces decyzyjny

Organem decyzyjnym odpowiedzialnym za wybór operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia jest Rada Programowa. Do wyłącznej kompetencji Rady Programowej należy wybór operacji, które będą realizowane w ramach LSR w formie projektów grantowych, operacji własnych oraz operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD.

Rada Programowa liczy 7 członków – ich liczbę ustala Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Osoby będące członkami tego organu dysponują odpowiednim doświadczeniem i wiedzą, aby móc pełnić powierzoną funkcję oraz zarządzać procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Zasady funkcjonowania Rady Programowej określają Statut Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska oraz Regulamin organizacyjny, które uwzględniają przepisy Rozporządzenia 2021/1060 oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności.

Włączenie do Rady Programowej przedstawicieli podmiotów reprezentujących różne publiczne i prywatne lokalne interesy społeczno-gospodarcze z obszaru objętego LSR oraz struktura tego organu potwierdzają, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie będzie kontrolować procesu podejmowania decyzji. Dodatkowo, przewidziane rozwiązania zapewniają odpowiedni parytet na etapie oceny i wyboru projektów.

Wybór projektów i ustalenie kwoty wsparcia odbywa się na podstawie procedury zapewniającej bezstronność członków Rady Programowej, ich wyłączenia z oceny projektu w przypadku konfliktu interesów. Członkowie Rady Programowej dokonują oceny projektów w oparciu o kryteria wyboru operacji, które są: niedyskryminujące, mierzalne, przejrzyste, bezpośrednio przyczyniają się do wyboru operacji, dookreślone w zakresie minimalnych i maksymalnych wartości wraz z opisem zasad przyznawania punktów w przedziale minimum – maksimum, powiązane z obszarem interwencji. Większość kryteriów jest kryteriami obiektywnymi, jednak ze względu na uwzględnienie w procesie oceny kryteriów jakościowych dopuszcza się zastosowanie kryteriów subiektywnych.

Rada Programowa obraduje w obecności co najmniej połowy członków. Uchwały i rozstrzygnięcia proceduralne zapadają zwykłą większością głosów. Narzędziami dyscyplinującymi członków Rady Programowej jest udzielenie upomnienia lub wniosek do Walnego Zebrania Członków o odwołanie członka Rady Programowej. Za niepożądane zachowania wśród członków organu decyzyjnego uznaje się systematyczny brak udziału w posiedzeniach lub niestosowanie zatwierdzonych kryteriów.

W przypadku skrajnych ocen lokalnych kryteriów wyboru pochodzących od nie więcej niż 30% uprawnionych członków Rady Programowej, ich ocena nie jest uwzględniana przy ustalaniu średniej arytmetycznej punktów

dla danej operacji. Za skrajną ocenę uznaje się taką ocenę, która jest o co najmniej 70% wartości punktowej dla danego kryterium inna od oceny pozostałych członków Rady Programowej.

Szczegółowe uregulowania dotyczące liczebności, składu, zasad powoływania i odwoływania oraz podziału kompetencji w ramach organu decyzyjnego zawarte są w Regulaminie organizacyjnym Rady Programowej, stanowiącym uzupełnienie treści zawartych w Statucie LGD.

1.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Władze Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska – Walne Zebranie Członków (WZC), Zarząd, Komisja Rewizyjna oraz Rada Programowa działają w oparciu o statut i regulaminy organizacyjne.

Podstawą prawną funkcjonowania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania jest Statut uwzględniający zapisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o Stowarzyszeniach (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261), rozporządzenia 2021/1060 oraz ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2022 r. poz. 943). Organem kompetentnym w zakresie uchwalania i zmian w Statucie jest WZC.

Uzupełnieniem Statutu są regulaminy organizacyjne władz Stowarzyszenia oraz Regulamin Biura LGD. Regulaminy organizacyjne WZC, Zarządu, Rady Programowej oraz Komisji Rewizyjnej są uchwalane i aktualizowane przez Walne Zebranie Członków. W przypadku Regulaminu organizacyjnego Rady Programowej Zarząd Stowarzyszenia może zostać upoważniony do podejmowania wszystkich czynności niezbędnych do wdrażania LSR, w tym uchwalania i aktualizacji regulaminu organu decyzyjnego.

Tabela 2. Rozwiązania formalno-prawne organów LGD.

Lp.	Dokument	Regulowane kwestie
1.	Statut Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska	<ul style="list-style-type: none"> - nazwa Stowarzyszenia - siedziba i obszar działania - określenie organu nadzoru - cele Stowarzyszenia - zasady nabywania i utraty członkostwa - kompetencje władz Stowarzyszenia - zasady powoływania członków władz Stowarzyszenia - wprowadzenie Rady Programowej jako dodatkowego organu stowarzyszenia odpowiedzialnego za wybór operacji i ustalenie kwoty wsparcia oraz szczegółowe jego kompetencje i zasady reprezentatywności
		<ul style="list-style-type: none"> - sposób reprezentowania Stowarzyszenia - zmiana statutu i rozwiązanie Stowarzyszenia
2.	Regulamin Walnego Zebrania Członków	<ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe kompetencje Walnego Zebrania Członków - tryb zwolnienia posiedzeń Walnego Zebrania Członków - sposób podejmowania uchwał
		<ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego - szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia z oceny operacji
3.	Regulamin organizacyjny Rady Programowej	<ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji - zasady dokumentowania posiedzeń organu decyzyjnego - zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego - działania dyscyplinujące wobec członków, którzy systematycznie nie biorą udziału w posiedzeniach organu lub też podczas dokonywania oceny wniosków nie stosują zatwierdzonych kryteriów, w tym dokonując oceny w sposób niezgodny z treścią kryteriów oceny

4.	<ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe kompetencje Komisji Rewizyjnej - tryb zwalczania posiedzeń, obradowania, podejmowania decyzji, sposób pracy i podejmowania uchwał - sposób dokumentowania przebiegu czynności kontrolnych
5.	<ul style="list-style-type: none"> - szczegółowe kompetencje Zarządu - tryb zwalczania posiedzeń, obradowania, podejmowania decyzji - sposób pracy i podejmowania uchwał - sposób dokumentowania przebiegu posiedzeń - tryb pracy Biura, zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników - uprawnienia Dyrektora Biura - opis stanowisk pracy wraz z zakresem obowiązków - zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniających zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych - opis metody oceny efektywności świadzonego przez pracowników LGD doradztwa
6.	<ul style="list-style-type: none"> - opis stanowisk pracy wraz z zakresem obowiązków - zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniających zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych - opis metody oceny efektywności świadzonego przez pracowników LGD doradztwa

Źródło: Opracowanie własne.

1.7. Potencjał kadrowy i techniczny

Kapitał niematerialny Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska to także wiedza i doświadczenie niezwiązane bezpośrednio z wdrażaniem działań wynikających ze specyfiki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Regionalnego Programu Operacyjnego, a wynikające ze współpracy z innymi lokalnymi grupami działaniami, przedstawicielami publicznych i prywatnych interesów społeczno-gospodarczych oraz samego faktu uczestniczenia w życiu społecznym jako organizacji pozarządowej.

Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania Ziemia Wąbrzeska opiera się na silnym potencjale kadrowym. Wiedza i doświadczenie członków stowarzyszenia, Zarządu, Rady Programowej, Komisji Rewizyjnej oraz pracowników Biura LGD zapewnia prawidłowe funkcjonowanie grupy jako organizacji pozarządowej i ułatwia efektywne wdrażanie strategii. W skład Zarządu wchodzi reprezentanci wszystkich gmin członkowskich, którzy są również zaangażowani w działalność w innych organizacjach III sektora lub pracę w lokalnych samorządach. Każda z tych osób posiada wieloletnie doświadczenie w zarządzaniu projektami finansowanymi z funduszy unijnych.

Pracownicy Biura LGD od wielu lat odpowiadają za bieżące funkcjonowanie i wdrażanie strategii w ramach perspektyw finansowych 2007-2013 oraz 2014-2020. Wieloletnie doświadczenie w doradztwie, promocji, rozwoju współpracy czy aktywizacji lokalnych społeczności z pewnością ułatwi proces wdrażania opracowanej strategii w ramach perspektywy 2021-2027. Podział obowiązków pracowników, wymagane kompetencje i umiejętności na każdym stanowisku pracy oraz zakres odpowiedzialności zawarty jest w Opisie stanowisk pracy stanowiącym załącznik do Regulaminu organizacyjnego Biura, który zatwierdził Zarząd Stowarzyszenia. Istotną kwestię w zakresie wdrażania strategii stanowi świadczenie doradztwa przez pracowników Biura. Doradztwo dla potencjalnych wnioskodawców dotyczy m.in. możliwości uzyskania wsparcia w ramach strategii; zasad przyznawania wsparcia w ramach poszczególnych programów, sporządzania wniosków o dofinansowanie, wniosków o płatność i sprawozdań; wskazania alternatywnych źródeł finansowania projektów.

Istniejące obecnie struktury wewnętrzne Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska oraz kwalifikacje personelu zaangażowanego w funkcjonowanie organizacji umożliwią po raz kolejny skutecznie gospodarowanie środkami publicznymi.

Pozostające w dyspozycji Stowarzyszenia powierzenie biurów i konferencyjne oraz posiadane wyposażenie i urządzenia pozwolą się skupić bezpośrednio na wdrażaniu kolejnej strategii, bez konieczności organizowania funkcjonalnego Biura.

2. Charakterystyka obszaru i ludności objętej Strategią

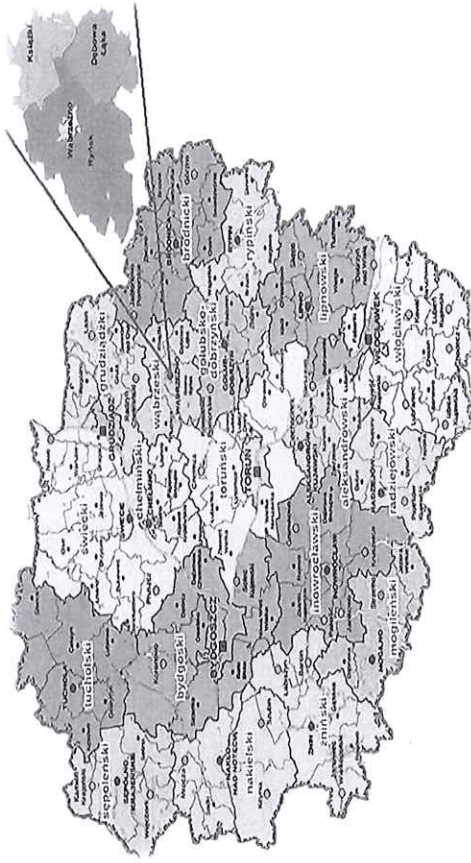
2.1. Obszar Strategii

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju obejmuje 4 gminy:

- 1) Gminę Miasto Wąbrzeźno;
- 2) Gminę Dębowa Łąka;
- 3) Gminę Książki;
- 4) Gminę Ryńsk;

należące administracyjnie do województwa kujawsko-pomorskiego i zlokalizowane w powiecie wąbrzeskim. Obszar Strategii wykazuje spójność przestrzenną – gminy wiejskie sąsiadują ze sobą, a w centrum obszaru zlokalizowane jest miasto Wąbrzeźno, które jest głównym ośrodkiem funkcjonalno-przestrzennym dla mieszkańców sąsiadujących miejscowości. Istotnym walorem jest bliskie sąsiedztwo autostrady A1, co czyni ten obszar dostępny komunikacyjnie.

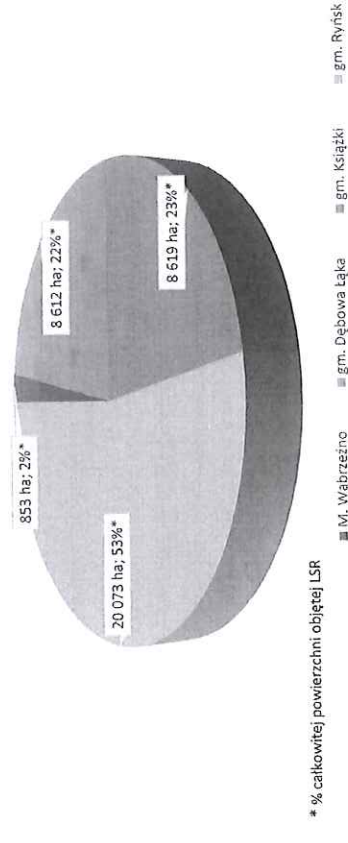
Mapa 1. Obszar Strategii na tle województwa kujawsko-pomorskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Obszar Strategii obejmuje łączną powierzchnię 381,57 km² i zajmuje 2,1% powierzchni województwa.

Wykres 1. Powierzchnia gmin objętych LSR.

* % całkowitej powierzchni objętej LSR

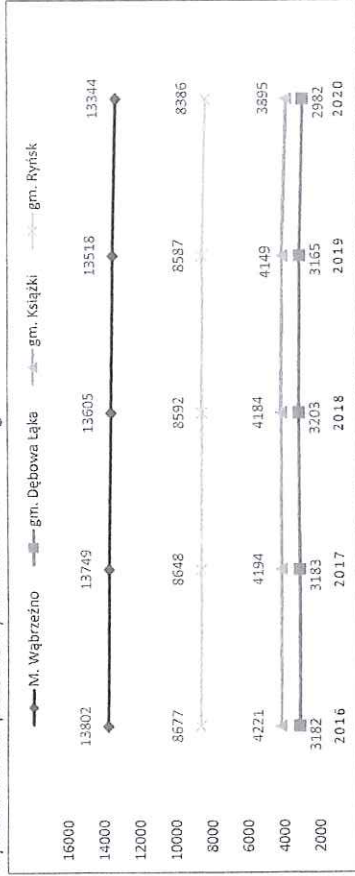
■ M. Wąbrzeźno ■ gm. Dębowa Łąka ■ gm. Książki ■ gm. Ryńsk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS.

2.2. Charakterystyka ludności

Obszar Strategii zamieszkiwano w 2020 r. 28 607 osób, co stanowiło 1,4% ogólnej liczby ludności województwa kujawsko-pomorskiego. 54% mieszkańców obszaru LSR zamieszkuje tereny wiejskie, sklasyfikowane jako obszary słabo zaludnione (DEGURBA 3). Obszar ten nie uległ zmianie w porównaniu z 2015 r., kiedy to opracowano LSR wdrażaną w perspektywie 2014-2020.

Wykres 2. Rozkład przestrzenny ludności obszaru Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Lokalna Strategia Rozwoju ze względu na finansowanie ze środków EFFROW i EFS+ jest strategią wielofundusową. Zakres oddziaływania poszczególnych EFSI nie został ograniczony do określonych obszarów – realizacja operacji w ramach każdego z funduszy jest możliwa na całym obszarze objętym LSR.

2.3. Spójność obszaru

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju wykazuje spójność pod względem przyrodniczym, historycznym, kulturowym, społecznym i gospodarczym.

Specyfiką tego obszaru jest:

- 1) dziedzictwo historyczne - we wszystkich gminach będących Partnerami LGD odnajdujemy ślady dawnej już historii sięgające czasów Bolesława Chrobrego, a szczególnie dużo zabytków związanych jest z działalnością Zakonu Krzyżackiego;
- 2) stosunkowo duża liczba jezior, które mogą być wykorzystywane turystycznie dzięki dogodnej komunikacji (bliskość autostrady A1 i drogi krajowej nr 15);
- 3) wielokulturowość mieszkańców i związane z tym różnorodne dziedzictwo kulturowe (materialne i niematerialne).

Spójność przyrodnicza

Przesłankami uzasadniającymi spójność przyrodniczą są:

- 1) urozmaicona rzeźba terenu (polodowcowa wysoczyzna morenowa płaska i falista oraz pagórki i wzgórza morenowe, pagórki i wzgórza krzemowe);
 - 2) występowanie malowniczo położonych jezior polodowcowych;
 - 3) korzystne warunki do uprawy wymagających roślin;
 - 4) znaczna ilość zabytkowych parków;
 - 5) występowanie użytków ekologicznych,
- co zostanie omówione szerzej w dalszej części Strategii.

Spójność historyczna

Z lokalizacją obszaru objętego LSR w centralnej części historycznej Ziemi Chelmińskiej związanych jest wiele historycznych faktów i ciekawostek.

Mapa 2. Obszar Strategii na tle krain historycznych.

Źródło: Opracowanie własne.

U zarania państwa polskiego obszar ten był kresową kasztelanią i miejscem ciągłych walk z plemionami bałtyckimi, których trzon stanowili Prusowie. W połowie X wieku władcy państwa Polan zakończyli proces jednoczenia Ziemi Wielkopolski, Kujaw i Mazowsza, w tym regionu chelmińskiego. W wyniku podziału Polski testamentem Bolesława Krzywoustego Ziemia Chelmińska weszła w skład dzielnicy mazowieckiej. W celu obrony ziem przed najazdem pruskim w 1226 r. Konrad Mazowiecki sprowadził na ten teren Krzyżaków i nadał zakonowi Ziemię Chelmińską. W XIII i XIV w. miała również miejsce szeroko rozwinęta akcja kolonizacyjna i osadnicza, a władanie Krzyżaków przynosi rozwój gospodarczy regionu - lokowane są na prawie niemieckim wsie, rozwijają się folwarki rycerskie i kościelne.

Późniejsze konflikty o terytoria zakonu doprowadziły do wojen polsko-krzyżackich. Dopiero wojna trzynastoletnia (1454-1466r.) i II pokój toruński w 1466 r. spowodowały powrót Ziemi Chelmińskiej do państwa polskiego. Urodzajne gleby na tych terenach przez wieki przyciągały lud rolniczy, który stopniowo osiedlał się w poszczególnych wsiach, zagospodarowywał je i za przyzwoleniem swych panów korzystał z pożytków leśnych, stawów i jezior.

Forma gospodarowania na roli przez wieki ulegała zmianom. Na początku powstawały czynszowe gospodarstwa chłopskie. Później właściciele wsi - szlachta i kościół - tworzyli bezpośrednio zarządzane folwarki, które funkcjonowały aż do końca XIX w., kiedy to pruska komisja kolonizacyjna wykupiła je, osadzając niemieckich chłopskich kolonistów. Charakterystyczną cechą osadnictwa na terenie objętym LSR jest występowanie wsi i osiedli dworskich. Na obszarze objętym LSR występują także obiekty o dużej wartości historycznej i kulturowej, a wiele z nich zostało wpisanych do rejestru zabytków. Obiekty sakralne oraz dwory i zespoły dworskie są tego najznaniejszym przykładem.

Wiek XIX przyniósł doniosłe przemiany cywilizacyjne. Rząd pruski realizował "pruską drogę do kapitalizmu" na wsi. Około 1830 r. nastąpiło uwłaszczenie chłopów. Ta ważna decyzja zmieniła oblicze wsi. Majątki szlacheckie przeobraziły się w przedsiębiorstwa rolne oparte na pracy najemnej, chłopstwo zaś, a zwłaszcza aktywni jego przedstawiciele, uzyskali szansę na tworzenie dużych, silnych ekonomicznie gospodarstw. Pod koniec XIX w. i na początku XX w. następuje rozwój gospodarczy wsi. Budowane były trakty bite - drogi brukowane i szutrowe. Zakładano wówczas mleczarnie spółkowe i oprócz istniejących wiatraków powstawały młyny motorowe.

Zdjęcie 1. Dawny dwór w Niedźwiedziu.

Autor: Monika Świniarska.

Włączenie Ziemi Chełmińskiej do zaboru pruskiego przyczyniło się do budowy nowoczesnej, jak na tamte czasy, sieci szkolnej. Pod koniec XIX w. już w co drugiej wsi funkcjonowała szkoła. Sieć tych pruskich szkół przetrwała aż do lat siedemdziesiątych XX w. Dzisiaj ze względów demograficznych, ekonomicznych i organizacyjnych obiekty te pełnią inne funkcje.

Spójność kulturowa

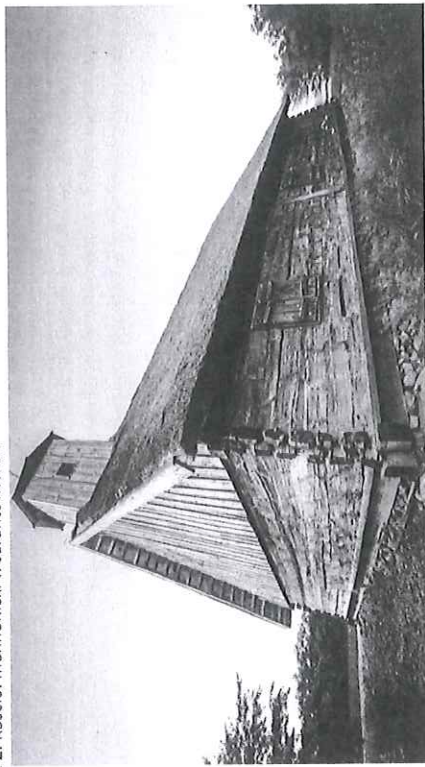
Wiek XIX przyniósł rozpetaną przez rząd pruski „walkę o kulturę”, czyli walkę z wszelkimi przejawami polskości. Eliminowano język polski ze szkół, na co odpowiedzią były strajki szkolne. Jedną z form walki z polskością było wykupywanie majątków ziemskich, najczęstszą polską, przez pruską komisję kolonizacyjną, ich parcelowanie i osadzenie niemieckich kolonistów. Na przełomie XIX i XX w. los taki spotkał m.in. wieś Jarantowice, Ryńsk, Czystochleb, Wronie, czy Nielub. Działania te spowodowały przyspieszoną germanizację tych rejonów. Przed wybuchem I wojny światowej tylko kilka wsi miało przewagę ludności polskiej. Polska administracja, reorganizowana od 1935 r., działała prężnie i wraz z parafiami oraz szkołami stanowiła silną ostoję procesów polonizacyjnych. W latach 1939-1945 gminy włączono do Rzeszy Niemieckiej.

Po drugiej wojnie światowej władze prowadziły akcję osiedlenia na rozparcelowanych gospodarstwach poniemieckich. Osiedlano rodziny pochodzące z Polski południowo-wschodniej, z województw: rzeszowskiego, kieleckiego i lubelskiego. Wskutek tego nastąpiło wymieszanie kultur, powstała społeczność pozbawiona lokalnej tożsamości i poza dożynkami nie kultywowano ludowych tradycji i lokalnych zwyczajów.

Obszar Strategii to także region, na którym używa się specyficznego języka z wieloma germanizmami. Na obszarze interwencji istnieje ponad stuletnia tradycja funkcjonowania Ochotniczych Straży Pożarnych, których korzenie doszukiwać się należy jeszcze w czasach zaboru pruskiego. Od ponad pięćdziesięciu lat funkcjonują Spółdzielnie Kółek Rolniczych. Cennym dziedzictwem są Kola Gospodyń Wiejskich działające na tym obszarze od ponad pół wieku, jednak ich znaczenie i aktywność w ostatnich latach maleje.

Najliczniejszą grupę wśród zabytków zlokalizowanych na obszarze objętym strategią stanowią obiekty z epoki Gotyku – kamienne i kamienno-ceglane kościoły, z których najstarsze pochodzą z połowy XIV w. Pamiętać należy również o charakterystycznych dla tego obszaru parkach, zespołach pałacowo-parkowych i dworskich, które są namacalnym śladem majątków ziemskich najznamienitszych rodzin na tej części Ziemi Chełmińskiej. Swoistą pamiętką minionych czasów jest wzniesiony w XVII w. kościół w Jarantowicach, związany z osadnictwem mennonitów w okolicach Wąbrzeźna.

Zdjęcie 2. Kościół mennonicki w Jarantowicach.

Autor: Monika Świniarska.

Ze względu na uwarunkowania historyczne obszar objęty LSR jest miejscem, gdzie doszło do przenikania kultur. Podobnie ma się rzecz w przypadku dziedzictwa kulinarnego. Na tym właśnie terenie odnajdujemy potrawy charakterystyczne zarówno dla Kujaw, jak i Pomorza. Potrawy takie jak: zupy – żur kujawski, czernina, kwas, zagraj, muza, zupa z brukuwi, szczawiowa, rosopita; ciasta – sernik z ziemniakami, wieniec staropolski, kujawskie ciasto marchewkowe, placek drożdżowy; oraz inne – gzik, prażucha, kajmak, bania w zalewie, biała kiebasa w siołku, są tego najlepszym przykładem. Nie można zapominać, że kuchnia na tym obszarze podlegała także wpływowi niemieckim, czego potwierdzeniem są nazwy potraw i produktów – sznek, ajntopf czy zupakartofel, to tylko niektóre z przykładów.

Podsumowując, za spójnością historyczną i kulturową tego obszaru przemawiają:

- 1) wspólne korzenie i podobne doświadczenia historyczne:
 - a) miejsce nieustannych walk z plemionami bałtyckimi, których trzon stanowili Prusowie,
 - b) osiedlenie Krzyżaków, najazdy szwedzkie,
 - c) kolonizacja i germanizacja;
- 2) występowanie obiektów o dużej wartości historycznej i kulturowej;
- 3) występowanie zabytków sakralnych, a także dworów i zespołów dworskich z sąsiadującymi parkami.

Spójność społeczna

Spójność społeczna obszaru objętego LSR znajduje odzwierciedlenie w:

- 1) spadku liczby ludności;
- 2) ujemnym saldzie migracji, ujemnym przyroście naturalnym i przyroście rzeczywistym;
- 3) spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym;
- 4) wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym;
- 5) ograniczonym dostępie do kultury na poziomie podstawowym (kino), jak i wyższym (teatr, opera, filharmonia, muzeum, galeria sztuki);
- 6) problemie realnej aktywności zarejestrowanych organizacji pozarządowych;
- 7) występowaniu obszarów po zlikwidowanych Państwowych Gospodarstwach Rolnych, gdzie szczególnie widoczne jest kumulowanie się zjawisk biedy i wykluczenia społecznego;
- 8) niższych niż na poziomie wojewódzkim wynikach kształcenia dzieci i młodzieży;
- 9) działalności kół gospodyń wiejskich i ochotniczych straży pożarnych, o czym więcej z dalszych części Strategii.

Spójność gospodarcza

O spójności gospodarczej obszaru decyduje:

- 1) rolniczy charakter obszaru, gdzie użytki rolne stanowią znaczny udział w powierzchni całkowitej, z glebami klasy I-IV należącymi do najlepszych w województwie kujawsko-pomorskim;
- 2) znaczny wzrost średniej powierzchni gospodarstw rolnych i 25% spadek liczby gospodarstw w ostatnim dziesięcioleciu;
- 3) atrakcyjność turystyczna jezior i konieczność ich zagospodarowania turystycznego;
- 4) zainteresowanie rozwojem turystyki i agroturystyki wśród mieszkańców i samorządów lokalnych;
- 5) słabe uprzemysłowienie obszaru;
- 6) migracja ludzi młodych i wykształconych do dużych ośrodków miejskich, o czym więcej w kolejnych częściach Strategii.

Konkluzja

Uzasadnieniem wewnętrznej spójności obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju jest sieć wzajemnych powiązań. Spójność potwierdza powiązanie wielu aspektów współczesnej przestrzeni życiowej, w tym w wymiarze gospodarczym, społecznym i komunikacyjnym, co wynika z faktu funkcjonowania gmin, przedsiębiorstw czy organizacji na terenie jednego powiatu, wokół jednego centralnego ośrodka, jakim jest Wąbrzeźno.

Ograniczenie obszaru objętego strategią do powierzchni 4 gmin i występujące powiązania między mieszkańcami a administracją publiczną, przedsiębiorstwami i organizacjami pozarządowymi wpływają na utrzymywanie korzystnych relacji. Jednocześnie płynna wydaje się granica między reprezentowanymi interesami – wiele przykładów pokazuje, że jedna osoba może być równocześnie przedsiębiorcą i lokalnym społecznikiem. Obszar objęty LSR charakteryzuje się podobnym potencjałem rozwojowym i umacnianiem międzysektorowej współpracy, stąd też można założyć, że szybko ewentualnych konfliktów jest zminimalizowane, a potencjalne spory w dostępie do środków Strategii zostaną rozstrzygnięte w oparciu o obiektywne kryteria wyboru projektów i przejrzystą procedurę. Możliwość udziału na etapie konsultacji społecznych w zakresie opracowania Strategii wszystkich zainteresowanych osób i podmiotów wpływa na skuteczniejsze rozwiązywanie rzeczywistych problemów społecznych, ogranicza występowanie potencjalnych konfliktów oraz przyczynia się do aprobaty działań przewidzianych w LSR.

3. Partycypacyjny charakter Strategii

Niniejsza Strategia jest wynikiem włączenia się w proces jej przygotowania przedstawicieli różnych grup interesów z obszaru objętego LSR. Istotą partycypacji jest prawo uczestnictwa w procesie podejmowania decyzji poprzez wyrażanie poglądów, kontrolowanie realizacji zadań czy inicjowanie zmian. Możliwość negocjacji i współdecydowania w podejmowaniu decyzji przez mieszkańców i reprezentujące ich organizacje społeczne, instytucje publiczne czy przedstawicieli grupy interesu sektora gospodarczego wpłynęła na wspólne zdefiniowanie obszarów problemowych i ukierunkowanie Strategii, która dostarcza potrzeby różnych środowisk.

Dokument Lokalnej Strategii Rozwoju powstał w okresie od czerwca 2022 r. do maja 2023 r. i jest efektem zaangażowania przedstawicieli LGD i Pracowników Biura, bez udziału pomocy podmiotów zewnętrznych. W przygotowaniu Strategii uwzględniono również wyniki badania ewaluacyjnego w zakresie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Wąbrzeskiej na lata 2016-2022, które zostały wypracowane w październiku 2022 r. Koszty opracowania dokumentu Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym również przeprowadzenia konsultacji społecznych, zostały sfinansowane ze środków poddziałania 19.1 *Wsparcie przygotowawcze* w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Proces partycypacji zainicjowały spotkania informacyjno-konsultacyjne poświęcone w szczególności analizie potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru objętego strategią, które odbyły się w każdej z gmin w czerwcu 2022 r. Z upływem czasu w przygotowaniu LSR wykorzystano inne metody i techniki konsultacji społecznych. Dobrowolność i samodzielność w działaniu poszczególnych interesariuszy, zdolność do wywierania wpływu na istniejący stan kwestii społecznych oraz zaangażowanie w proces konsultacji społecznych wpłynęły na ostateczny kształt Strategii i w przyszłości pozwolą skuteczniej rozwiązywać rzeczywiste problemy obszaru objętego interwencją.

Przystępując do prac związanych z opracowaniem LSR założono cztery poziomy partycypacji – informowanie, konsultowanie, współdecydowanie i współdziałanie. Uzasadnieniem włączenia w proces konsultacji reprezentantów różnych środowisk jest z kolei lepsze zdiagnozowanie lokalnych potrzeb. Zaangażowane osoby i podmioty nie tylko wskazywały sposoby rozwiązania problemów, ale również docelowo będą odpowiedzialnymi za ich realizację. Poprzez udział w konsultacjach przedstawiciele publicznych i prywatnych lokalnych interesów społeczno-gospodarczych nie są biernymi odbiorcami usług, ale staną się w przyszłości aktywnymi podmiotami zmiany. Włączenie w proces konsultacji przedstawicieli różnych środowisk tworzy także kulturę dialogu i kreatywności. Uwzględnienie w opracowanej Strategii różnych stanowisk zapobiegnie potencjalnym konfliktom w przyszłości.

3.1. Sposób zaangażowania interesariuszy w proces partycypacji

Opracowanie LSR wiąże się z wykorzystaniem różnorodnych metod partycypacji dostosowanych do poszczególnych grup interesariuszy. Uzasadnieniem takiego podejścia jest uzyskanie szerokiej wiedzy na temat potrzeb różnych środowisk. W proces partycypacji zaangażowane były osoby reprezentujące sektor publiczny, gospodarczy lub społeczny oraz mieszkańcy. W wielu przypadkach granica między reprezentowanymi interesami jest umowna – poszczególne przykłady pokazują, że jedna osoba potrafi łączyć prowadzenie własnej firmy z aktywnością społeczną.

Tabela 3. Przedstawiciele lokalnych interesów społeczno-gospodarczych zaangażowani w opracowanie LSR.

Lp.	Grupa interesu	Przedstawiciele
1.	sektora publicznego	gminy, członkowie rad gmin, sołtysi, ośrodki pomocy społecznej
2.	sektora społecznego	mieszkańcy, organizacje pozarządowe, KGW, OSP, ZHP, OWES
3.	sektora gospodarczego	przedsiębiorcy, rolnicy, samorząd gospodarczy

Źródło: *Opracowanie własne.*

Doświadczenia związane z wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022, warunki programowe określone dla strategii wielofundusowych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 oraz specyfika obszaru objętego strategią wpłynęły na skierowanie zaproszeń do udziału w konsultacjach także do przedstawicieli sołectw, kół gospodyń wiejskich (KGW), ochotniczych straży pożarnych (OSP), Związku Harcerstwa Polskiego (ZHP), Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) i osób młodych.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska, jako podmiot odpowiedzialny za opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju, podjęło szereg działań informacyjnych i promocyjnych w celu zachęcenia do współudziału w przygotowaniu LSR. Za pośrednictwem stron internetowych gmin członkowskich i www.lgdwabrzesno.pl, profilu Facebooka Stowarzyszenia, wykorzystując także tablice ogłoszeń, słupy ogłoszeniowe, a także artykuły prasowe skierowano zaproszenia do udziału w konsultacjach. Podkreślić należy, że zaproszenie do udziału w różnych formach konsultacji miało co do zasady otwarty charakter. W spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych czy internetowych badaniach ankietowych mogły wziąć udział wszystkie zainteresowane podmioty i osoby. Z możliwości złożenia fiszki projektowej lub skorzystania z punktu konsultacyjnego również mogli skorzystać wszyscy zainteresowani.

W przypadku zgłoszonych badań focusowych ograniczona możliwość udziału wynikała ze specyfiki techniki prowadzenia konsultacji społecznych.

3.2. Partycypacyjne metody konsultacji

Lokalna Strategia Rozwoju to dokument wypracowany dla lokalnej społeczności i przy jednoczesnym jej aktywnym udziale. W proces opracowania Strategii włączone zostały grupy szczególnie ważne w kontekście wdrażania LSR.

Podkreślić należy, że zaproszenie do udziału w różnych formach konsultacji miało charakter otwarty. Ze względu na specyfikę poszczególnych kluczowych etapów prac nad Lokalną Strategią Rozwoju zastosowano różne metody konsultacji, przy czym należy podkreślić, że zostały wykorzystane zarówno metody ilościowe, takie jak choćby badania ankietowe, jak również metody jakościowe, jak na przykład panele eksperckie.

Schemat 1. Metody partycypacji wykorzystane dla celów opracowania Strategii.

Źródło: *Opracowanie własne.*

Opis metod:

1. Spotkanie informacyjno-konsultacyjne – metoda bezpośrednia służąca prezentacji założeń RLKS w ramach PS WPR, ocenie efektywności wdrażania LSR w latach 2016-2022 w odniesieniu do procesu budowy

i realizacji nowej LSR, diagnozie potrzeb, identyfikacji szans, określeniu celów oraz identyfikacji grup docelowych. Z założenia metoda ta służyła wymianie opinii między przedstawicielami różnych grup interesów, a udział w niej mógł wziąć każdy zainteresowany.

2. Spotkanie informacyjne – metoda bezpośrednia służąca prezentacji założeń RLKS w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021 – 2027. Spotkanie miało charakter otwarty i stanowiło również platformę komunikacyjną między różnymi grupami interesów.

3. Zogniskowany wywiad grupowy (focus) – metoda bezpośrednia w formie wywiadu grupowego moderowanego przez prowadzącego, który zadaje pytania i prowadzi wywiad równocześnie z kilkoma osobami w oparciu o wcześniej przygotowany scenariusz. Uwzględniając zdiagnozowane na obszarze objętym LSR grupy interesów przewidziano organizację fokusów dla przedstawicieli grupy interesów: sektora publicznego, sektora gospodarczego i sektora społecznego, w tym oddzielnie dla przedstawicieli osób młodych. Ze względu na specyfikę tej metody udział w poszczególnych spotkaniach był ograniczony ze względu na możliwość udziału przedstawicieli grup interesów innych, niż w przygotowanym scenariuszu, a jednocześnie otwarty dla osób reprezentujących daną grupę interesu.

4. Punkt informacyjno-promocyjny – bezpośrednia metoda partycypacji, która opierała się na założeniu, że każdy zainteresowany mógł uzyskać informację nt. opracowywanej strategii i złożyć swoje uwagi i rekomendacje w terminie do końca maja 2023 r. w Biurze Stowarzyszenia.

5. Fiszka projektowa – kolejna z bezpośrednich metod partycypacji bazująca na technice burzy mózgów. Zgodnie z założeniami przedstawiciele różnych grup interesów mogli wypełniać formularz fiszki projektowej, stanowiącej ogólną koncepcję projektu. Spontanicznie wyrażenie swoich oczekiwań przez uczestników różnych spotkań służyło zebraniu jak największej liczby pomysłów, przy jednoczesnej otwartości na wszystkie propozycje, również na pierwszy rzut oka bezsensowne. Zastosowanie ilościowej metody partycypacji uzupełniało metody jakościowe, które bardziej niż na liczbie uczestników badania skupiały się na jakości sformułowanych wniosków.

6. Zespół roboczy – metoda partycypacji umożliwiająca wypracowanie rozwiązań konkretnych problemów i uzgodnienie rekomendacji przez powołany przez Zarząd Stowarzyszenia zespół złożony z przedstawicieli różnych grup interesów. Zastosowanie takiej metody partycypacji uzasadnione było możliwością szybkim wypracowaniem rozwiązań uwzględniających poszanowanie interesu różnych środowisk.

7. Badanie ankietowe – pośrednia metoda partycypacji służąca poznaniu oczekiwań i rozkładu deklaracji reprezentatywnej grupy respondentów. Zastosowana tzw. e-partycypacja, ze względu na liczbę respondentów, uzupełniała metody jakościowe wykorzystane w opracowaniu strategii.

8. E-konsultacje – pośrednia metoda partycypacji uwzględniająca założenia punktu informacyjno-promocyjnego oparta na komunikacji elektronicznej.

Pozyskane informacje, zdefiniowane obszarów problemowych i wypracowanie rekomendacji było możliwe także dzięki zastosowaniu metod partycypacji różnicowanych pod względem ilościowych i ilościowym. Różne kanały komunikacji – Internet i poczta elektroniczna, tablice i słupy ogłoszeniowe, a także artykuły prasowe – z jednej strony pozwoliły dotrzeć do szerokiego grona odbiorców, z drugiej potwierdzały, że zastosowano metody adekwatne do potrzeb lokalnych społeczności. Doświadczenia wynikające z realizacji Planu komunikacji w ramach LSR na lata 2016-2022 potwierdzają, że tylko wykorzystanie różnicowanych narzędzi pozwala na skuteczną komunikację. Odejście od prasy drukowanej przy występujących wykluczeniu cyfrowym, wyniki słuchalności rozgłośni radiowych, spadający odsetek wiernych uczestniczących we mszy świętej, także bierność w życiu społecznym, pokazują jednocześnie, że zastosowanie wyłącznie jednego kanału komunikacji pozwala dotrzeć z przekazem do ograniczonego grona odbiorców. Zauważyć należy, że wykorzystanie fiszki projektowej pozwala jednocześnie stworzyć bazę pomysłów, które mogą być realizowane w ramach LSR, o ile warunki programowe na to pozwolą.

Opracowanie LSR wiąże się z wyznaczeniem 3 kluczowych etapów. Na każdym z nich wykorzystano adekwatne do potrzeb partycypacyjnych metody konsultacji.

Tabela 5. Metody partycypacji wykorzystane na kluczowych etapach opracowania Strategii.

Kluczowy etap	Metoda partycypacji					
	Spotkania informacyjno-promocyjne	Badania ankietowe	Fizyki projektowe	Zogniskowany wywiad grupowy	E-konsultacje, punkt informacyjno-konsultacyjny	Zespół roboczy
Diagnoza potrzeb	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Identyfikacja szans	✓			✓		✓
Wyznaczanie celów	✓			✓		✓

Źródło: Opracowanie własne.

We wszystkich działaniach konsultacyjnych przestrzegano podstawowych standardów partycypacji takich jak:

- 1) dobra wiara – konsultacje prowadzone były w duchu dialogu obywatelskiego oraz w celu zapoznania się z opinią przedstawicieli różnych grup interesu;
- 2) powszechność – każdy zainteresowany mógł się dowiedzieć o konsultacjach oraz wciąć w nich udział;
- 3) przejrzystość – informacje o celu, regulacji, przebiegu i wyniku konsultacji były jawne i powszechnie dostępne;
- 4) responsywność – każdemu zainteresowaniu biorącemu udział w konsultacjach udzielano odpowiedzi, co nie wykluczało jednocześnie odpowiedzi zbiorowych;
- 5) koordynacja – w procesie konsultacji podmiotem odpowiedzialnym za ich przeprowadzenie było Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska;
- 6) porównywalność – konsultacje były prowadzone w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły;
- 7) poszanowanie interesu ogólnego – decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji reprezentowały interes publiczny i dobro ogólne.

3.3. Dane z konsultacji wykorzystane do opracowania Strategii

Wykorzystane jakościowe metody partycypacji – szczególnie spotkania informacyjno-konsultacyjne i zogniskowane wywiady grupowe dostarczyły informacji nt. potencjału obszaru objętego strategią, problemów i potrzeb mieszkańców, zakresu działań w ramach strategii i określenia optymalnych warunków komunikacji na linii LGD – lokalna społeczność.

Poruszone w czasie spotkań zagadnienia systematyzują wiedzę oraz potwierdzają wydatkowość się czywiście poglądy. Syntetyczna ocena dotychczasowej analizy SWOT pozwala zdefiniować najważniejsze rekomendacje wykorzystane do opracowania LSR:

- 1) mocnymi stronami obszaru Strategii są:
 - a) walory przyrodnicze, szczególnie obszary chronionego krajobrazu i atrakcyjne jeziora,
 - b) dostępność infrastruktury kulturalnej i społecznej;
 - c) do słabych stron należy:
 - a) niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rekreacyjno-turystyczna, zwłaszcza wokół jezior,
 - b) bierność społeczna części społeczeństwa,
 - c) niski poziom wykorzystania obiektów służących celom społecznym, kulturalnym i rekreacyjno-sportowym,
 - d) niska aktywność części organizacji pozarządowych;
- 3) za szanse należy uznać:
 - a) wzrost zainteresowania aktywnymi formami wypoczynku,

Tabela 4. Przebieg konsultacji z lokalną społecznością.

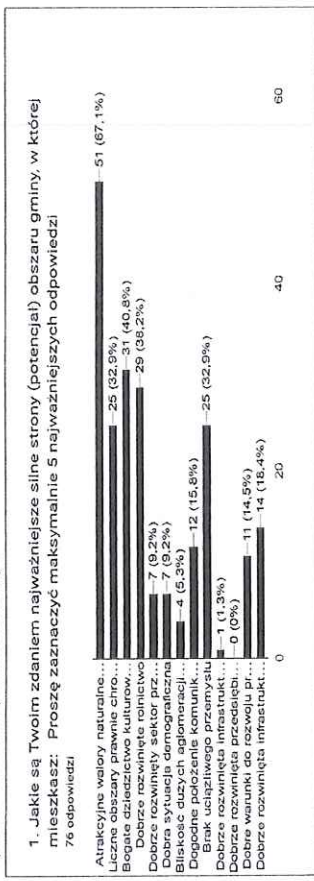
Lp.	Metoda partycypacji	Tematyka	Miejsce/ data	uczestników/respondentów	Narzędzie komunikacyjne	Dokument potwierdzający
1.	Spotkania informacyjno-konsultacyjne	1) Efektywność wdrażania LSR w latach 2016-2022 w odniesieniu do procesu budowy i realizacji nowej LSR; 2) Spotkania informacyjno-konsultacyjne	09.06.2022 r. Urząd Gminy Dębowa Łąka, 21.06.2022 r. Gminy Ośrodek Kultury w Książkach, 27.06.2022 r. Świełta wiejska w Walczu, 27.06.2022 r.	11	www.lgdwabrzeczno.pl profil Fb poczta elektroniczna	listy obecności, dokumentacja fotograficzna, raport
2.	Spotkania informacyjne	Spotkanie informacyjno-szkoleniowe dot. Fundusze europejskich dla regionu w latach 2021-2027 w zakresie rozwoju lokalnego	08.12.2022 r. Gminy Ośrodek Kultury w Bobrowie,	58	www.lgdwabrzeczno.pl profil Fb poczta elektroniczna	lista obecności
3.	Badania ankietowe	Diagnoza potrzeb, komunikacja	10.31.01.2023 r. Biurowo Stowarzyszenia,	79	www.lgdwabrzeczno.pl profil Fb	raport z badania
4.	Fizyki projektowe	Diagnoza potrzeb	10.01.-28.02.2023 r. obszar objęty LSR,	74	www.lgdwabrzeczno.pl profil Fb	raport z badania
5.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Diagnoza potrzeb, komunikacja	Siedziba Stowarzyszenia, 26.01.2023 r.	12	lista obecności,	
6.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora społecznego	Siedziba Stowarzyszenia, 23.02.2023 r.	7	www.lgdwabrzeczno.pl profil Fb tablice i słupy ogłoszeniowe	lista obecności, protokół
7.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora społecznego - młodzież	Siedziba Stowarzyszenia, 23.03.2023 r.	4	lista obecności, protokół	
8.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora społecznego	Siedziba Stowarzyszenia, 19.05.2023 r.	4	lista obecności, protokół	
9.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora publicznego	Siedziba Stowarzyszenia, 21.03 -	14	Poczta elektroniczna	listy obecności, protokół
10.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora publicznego	10.01.-31.05.2023 r. Biurowo Stowarzyszenia,	8	www.lgdwabrzeczno.pl profil Fb poczta elektroniczna	protokół
11.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora publicznego	10.01.-31.05.2023 r. Biurowo Stowarzyszenia,	5		protokół
12.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora publicznego	10.01.-31.05.2023 r. Biurowo Stowarzyszenia,	5		protokół
13.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora publicznego	10.01.-31.05.2023 r. Biurowo Stowarzyszenia,	8	www.lgdwabrzeczno.pl profil Fb poczta elektroniczna	protokół
14.	Zakres wsparcia, diagnoza potrzeb	Grupa interesu sektora publicznego	10.01.-31.05.2023 r. Biurowo Stowarzyszenia,	8	www.lgdwabrzeczno.pl profil Fb poczta elektroniczna	listy obecności, protokół

Źródło: Opracowanie własne.

- b) dostępność funduszy pomocowych,
- c) rosnące zainteresowanie produktami rolnictwa ekologicznego;
- 4) zagrożeniami są:
 - a) rosnące koszty i ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej,
 - b) wzrost tendencji do migracji mieszkańców obszarów typowo wiejskich do dużych ośrodków,
 - c) kryzys ekonomiczny i polityczny w ujęciu globalnym,
 - d) spadek opłacalności produkcji rolnej.

Wiele danych dostarczają także zastosowane w procesie partycypacji metody ilościowe, takie jak ankiety i fizyki projektowe. Udział 79 respondentów, którzy udzieli odpowiedzi na pytania postawione w ankiecie, pozwolił na opracowanie wniosków w ramach poniższych obszarów tematycznych. Najczęściej udzielone odpowiedzi stanowią cenny argument w zakresie opracowania potrzeb rozwojowych obszaru Strategii. Zaprezentowane wyniki wygenerowane zostały na podstawie ankiety udostępnionej za pośrednictwem strony <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc-zZMEHSC8bfcBXoDgehro9DwkcWkU3EefzW0w0IGzms3Dw/viewform> pod linkiem: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc-zZMEHSC8bfcBXoDgehro9DwkcWkU3EefzW0w0IGzms3Dw/viewform> i przedstawiają w sposób graficzny odpowiedzi uczestników badania ankietowego.

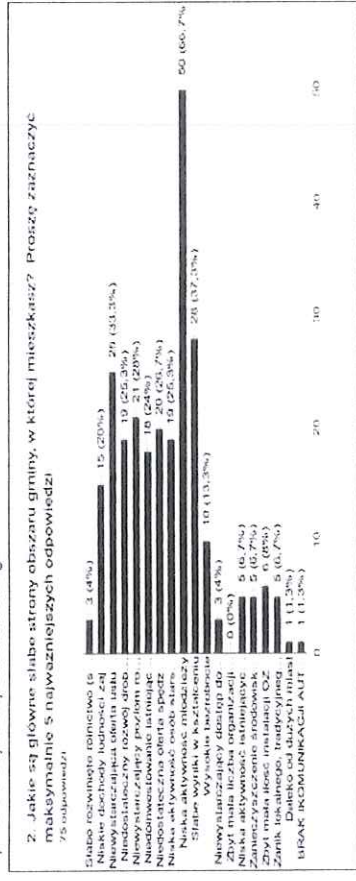
Wykres 3. Silne strony obszaru Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Za silne strony obszaru Strategii respondenci wskazywali najczęściej: atrakcyjne walory naturalne (np. jeziora, rzeki, ukształtowanie terenu (67,1%), bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne (40,8%) oraz dobrze rozwinięte rolnictwo (38,2%).

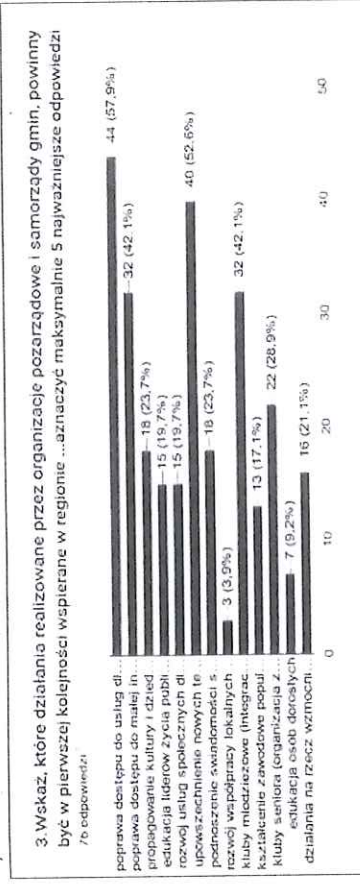
Wykres 4. Słabe strony obszaru Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Za słabe strony obszary interwencji uczestnicy badania wskazywali najczęściej: niską aktywność młodzieży (66,7%), słabe wyniki w kształceniu (37,3%) oraz niewystarczająca oferta usług turystycznych (33,3%).

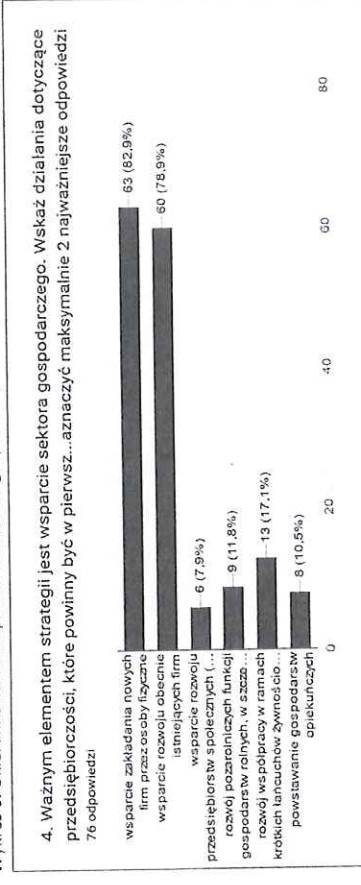
Wykres 5. Ukierunkowanie wsparcia w projektach niekomercyjnych.

Źródło: Opracowanie własne.

Za najbardziej pożądane kierunki wsparcia w projektach niekomercyjnych respondenci wskazywali najczęściej: poprawę dostępu do usług dla lokalnych społeczności (57,9%), upowszechnienie nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej (52,6%) oraz poprawę dostępu do małej infrastruktury publicznej (spolecznej, rekreacyjnej i turystycznej) (42,1%) i zakładanie klubów młodzieżowych (integrację i edukację młodzieży) (42,1%).

Wykres 6. Ukierunkowanie wsparcia w sektorze gospodarczym.

Źródło: Opracowanie własne.

Za najważniejsze kierunki wsparcia w sektorze gospodarczym uczestnicy badania wskazywali najczęściej: wsparcie zakładania nowych firm przez osoby fizyczne (82,9%), wsparcie rozwoju obecnie istniejących firm (78,9%) oraz rozwój współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych (17,1%).

Wykres 7. Optymalna wysokość premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

5. Jaka kwota dotacji UE byłaby Twoim zdaniem wystarczająca na wsparcie dla osób fizycznych na założenie nowej firmy?
76 odpowiedzi

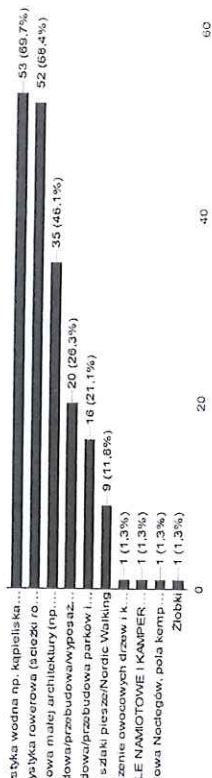

Źródło: Opracowanie własne.

Respondenci wskazywali najczęściej, że optymalna wysokość premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej powinna wynosić: 100 tys. zł (63,2%), 120 tys. zł (21,1%) oraz 80 tys. zł (11,8%).

Wykres 8. Ukierunkowanie interwencji w zakresie turystyki i rekreacji.

6. Która z dziedzin turystyki/rekreacji/infrastruktury społecznej na terenie Twojej gminy jest priorytetowa w kontekście wsparcia finansowego ...znaczyć maksymalnie 3 najważniejsze odpowiedzi
76 odpowiedzi

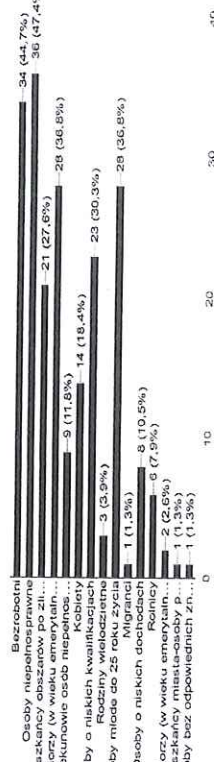

Źródło: Opracowanie własne.

Za dziedzinę turystyki, rekreacji, infrastruktury społecznej wymagające wsparcia finansowego ze środków UE uczestnicy badania najczęściej wskazywali: turystykę wodną, np. kąpieliska, żeglarstwo (69,7%), turystykę rowerową – ścieżki rowerowe (68,4%) oraz budowę małej architektury, np. placów zabaw, siłowni zewnętrznych, boisk (46,1%).

Wykres 9. Grupy osób wymagających wsparcia w ramach Strategii.

7. Która z wymienionych grup można uznać za grupy defaworyzowane (grupy defaworyzowane to grupy osób mających utrudniony dostęp do rynku ...znaczyć maksymalnie 3 najważniejsze odpowiedzi)
76 odpowiedzi

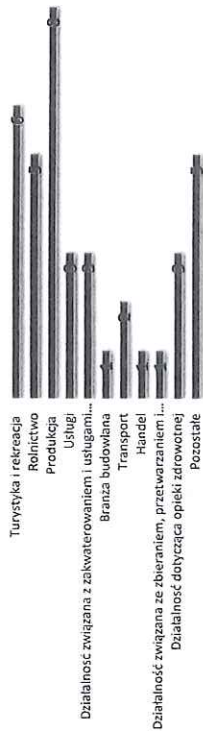

Źródło: Opracowanie własne.

Grupami wymagającymi wsparcia, według respondentów, są najczęściej: osoby niepełnosprawne (47,4%), bezrobotni (44,7%), seniorzy w wieku emerytalnym (36,8%) oraz osoby młode do 25 roku życia (36,8%).

Wykres 10. Branże działalności gospodarczej wymagające wsparcia w ramach Strategii.

8. Jakie branże działalności gospodarczej są szczególnie ważne dla rozwoju regionu w przyszłości i powinny być wspierane ze środków dotacji UE? (proszę wymienić max. 5 najważniejszych):

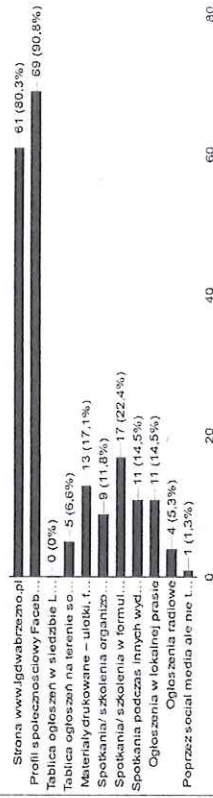

Źródło: Opracowanie własne.

Uczestnicy badania wskazywali najczęściej, że branżami działalności gospodarczej wymagającymi wsparcia w ramach Strategii powinny być: działalność produkcyjna (8 odpowiedzi), turystyka i rekreacja (6 odpowiedzi) oraz działalność związaną z rolnictwem (5 odpowiedzi).

Wykres 11. Optymalne kanały komunikacyjne na linii LGD – lokalna społeczność.

9. Wskaż kanały komunikacyjne, które Lokalna Grupa Działania powinna wykorzystywać w celu skutecznej komunikacji, w tym podejmowanych pr...znaczyć maksymalnie 3 najważniejsze odpowiedzi
76 odpowiedzi

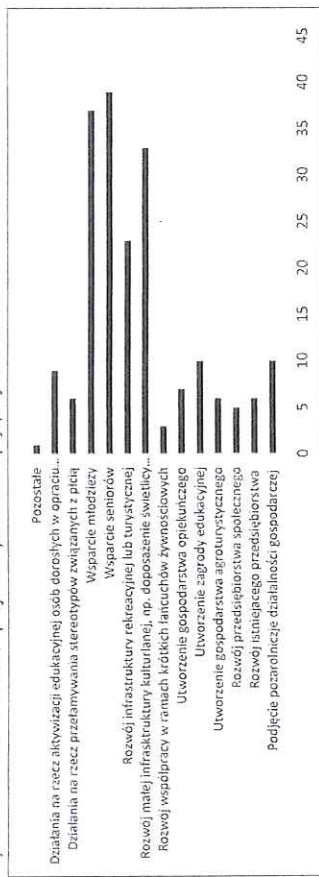

Źródło: Opracowanie własne.

Za optymalne kanały komunikacyjne respondenci wskazywali najczęściej: profil społecznościowy Facebook (90,8%), strona www.lgdwabrzeznop.pl (80,3%) oraz spotkania/szkolenia w formule on-line (22,4%).

Złożone fiski projektowe pozwoliły z kolei na zbiorcze opracowanie zakresów projektów, które zdaniem 74 uczestników badania należałyby w ramach Strategii realizować.

Wykres 1.2. Zestawienie fiskal projektowych – koncepcji projektów.

Źródło: *Opracowanie własne.*

Szczegółowej analizie wniosków z przeprowadzonych konsultacji został poświęcony podrozdział 3.5. *Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji.* Wyniki wykorzystanych metod ilościowych znajdują również potwierdzenie w dalszej części Strategii, szczególnie w odniesieniu do diagnozy obszaru uzasadniającej potrzeby rozwojowe i potencjał obszaru.

3.4. Wnioski z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022

Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022 niesie za sobą wiele doświadczeń. Prowadzony w sposób systematyczny monitoring służy zbieraniu i analizowaniu informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Ewaluacja z kolei jest procesem służącym systematycznemu badaniu wartości albo cech konkretnego programu, planu czy działania z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

Uzyskanie zwrotnych informacji na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami, ale także określenie długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, co również jest wynikiem przeprowadzonej w II półroczu 2022 r. ewaluacji strategii, to szereg doświadczeń wartych odnotowania i uwzględnienia w opracowaniu i realizacji strategii na perspektywę finansową 2021-2027.

Najważniejsze wnioski wynikające z monitoringu LSR obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022:

- 1) wysoki odsetek projektów grantowych w zakresie włączenia społecznego realizowanych przez podmioty inne niż jednostki sektora finansów publicznych – blisko 75% grantów trafiło do organizacji pozarządowych i firm (20 z 27), co z jednej strony potwierdza ich potencjał, ale również uzasadnia włączenie szczególnie podmiotów III sektora w czynną realizację nowej Strategii;
- 2) możliwość realizacji projektów inwestycyjnych w zakresie rozwoju małej architektury i zakupu wyposażenia to zachęta dla podmiotów III sektora do większej aktywności również w sferze wydawałoby się zarezerwowanej dla jednostek sektora finansów publicznych, ale także potencjalna szansa na wdrożenie kompleksowych projektów, uzupełnionych działaniami społecznymi;
- 3) liczba nowo powstałych firm i utworzonych miejsc pracy z jednej strony potwierdza wzrost potencjału gospodarczego regionu, natomiast negatywnym zjawiskiem jest 25% odsetek przedsiębiorców, którzy zaprzestają prowadzenia działalności gospodarczej po osiągnięciu wymaganego umową okresu trwałości projektu, dotychczas na 44 umowy o przyznanie pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej 33

przedsiębiorców nadal prowadzi firmy w tylko w jednym przypadku podjęta działalność gospodarcza dotyczyła produkcji.

Ewaluacja Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022, w której uwzględniono dane statystyczne z bieżącego monitoringu strategii, pogłębione wywiady wśród losowo wybranych 13 osób zaangażowanych we wdrażanie strategii oraz opinie 104 respondentów badania ankietowego, pozwala również wskazać najważniejsze wnioski istotne w kontekście opracowania nowej Strategii:

- 1) niewielki obszar wdrażania strategii ułatwia skuteczną komunikację i intensyfikację działań aktywizujących;
- 2) niski odsetek projektów innowacyjnych w kontekście lokalnym uzasadnia dalsze premiowanie innowacji;
- 3) przyjęte rozwiązania w zakresie funkcjonowania Biura – zastąpienie tradycyjnej bazy elektronicznej korespondencji indywidualnymi rozmowami z wnioskodawcami po zakończeniu oceny i wyboru operacji minimalizują ryzyko protestów i odwołań;
- 4) interwencja poprzez strategię w rozwój przedsiębiorczości nie rzutuje na wskaźniki makroekonomiczne, a wskaźnik przedsiębiorczości i poziom bezrobocia stymulowane są przede wszystkim przez czynniki inne, niż wsparcie za pośrednictwem Strategii, i pozostają zbieżne z cyklami koniunkturalnymi oraz specyfika obszaru – niski poziom uprzemysłowienia, rolniczy charakter obszarów gmin wiejskich, oraz czynniki zewnętrzne, szczególnie relatywnie wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, wpływające na kształtowanie podstawowych w tym zakresie wskaźników na poziomie niższym niż w innych częściach województwa i kraju;
- 5) w związku z koncentracją nowych firm na usługi zasadnym kierunkiem byłoby wsparcie działalności produkcyjnej;
- 6) kluczową rekomendacją jest skoncentrowanie projektów możliwych do dofinansowania w ramach nowej Strategii na rozwój turystyki i rekreacji w celu wykorzystania potencjału licznych jezior.

3.5. Wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Wykorzystane ilościowe i jakościowe metody partycypacji to w praktyce wiele opinii i konkluzji uzgodnionych i wypracowanych w czasie spotkań i badań. Mając na uwadze, że konsultacje społeczne były głównym źródłem danych na potrzeby opracowania Strategii, w pełni uzasadnione było uwzględnienie w możliwie optymalny sposób opinii i rekomendacji przedstawicieli różnych grup interesów.

Na każdym z kluczowych etapów prac nad opracowaniem LSR dokonano analizy przyjęcia lub odrzucenia wniosków z konsultacji społecznych. Odrzucenie wniosków następowało w przypadku, gdy opinie i rekomendacje zgłaszane przez różne grupy interesów były ze sobą sprzeczne. W przypadku niezgodności z zasadami programów finansujących strategię – PS WPR i FEDKP, wnioski z konsultacji nie były brane pod uwagę, gdyż potencjalne wnioski o przyznanie pomocy lub powierzenie grantu i tak nie mogłyby zostać finansowane w ramach Strategii.

Prace zespołu roboczego, który dokonywał każdorazowo oceny zasadności uwzględnienia wniosków na dalszym etapie prac nad opracowaniem strategii, przyczyniły się do przyjęcia lub odrzucenia następujących rekomendacji:

Tabela 6. Przebieg konsultacji z lokalną społecznością.

L.p.	Wnioski przyjęte	L.p.	Wnioski odrzucone
1.	Jednym z najważniejszych kierunków rozwoju i podniesienia konkurencyjności obszaru objętego LSR jest dalszy rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej w oparciu o istniejący potencjał przyrodniczy.	1.	Dalszy rozwój obiektów ogólnodostępnej infrastruktury kulturalnej w oparciu o projekty wysokobudżetowe finansowane za pośrednictwem LSR.
2.	W kontekście wykorzystania potencjału przyrodniczego działaniem komplementarnym jest rozwój przedsiębiorczości w zakresie turystyki.	2.	Zróżnicowanie w zależności od rodzaju działalności kwot premii na

rozpoczęcie działalności gospodarczej.

3. Skoncentrowanie wsparcia dla osób fizycznych w ramach podejmowania działalności gospodarczej w zakresie działalności usługowej, w szczególności usług fryzjerskich, kosmetycznych, handlu oraz wynajmu maszyn i urządzeń.

3. Rozwój przedsiębiorczości w zakresie działalności produkcyjnej, ze względu na specyfikę obszaru objętego LSR, należy uznać za kierunek istotny w kontekście zminimalizowania lokalnego deficytu w tym zakresie.

4. Zintegrowanie działań w wymiarze inwestycyjnym w kierunku rozwoju turystyki i rekreacji.

3. Podniesienie jakości życia poprzez działania aktywizacyjne to oczywisty kierunek w celu wykorzystania potencjału miejsc integracji społecznej, udośćwień w ostatnich latach dzięki inwestycjom.

4. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa wymusza objęcie wsparciem seniorów.

5. Niskie wyniki jakości kształcenia uzasadniają działania społeczne na rzecz osób młodych.

6. Rodziców należy uznać za nowy krąg odbiorców ze względu na zakres działań LGD udośćwień w województwie kujawsko-pomorskim – dotychczasowa oferta projektów pomijała tę grupę jako docelowych uczestników.

7. Potencjał aktywne działających organizacji pozarządowych należy wykorzystywać w kontekście realizacji projektów nie tylko społecznych w celu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, premiując na etapie oceny i wyboru podmioty spoza sektora finansów publicznych.

8. Zmiany na polskim rolnictwie wymuszają wprowadzenie nowych usług świadczonych przez gospodarstwa rolne

9. Należy premiować projekty innowacyjne oraz uwzględniające działania na rzecz ochrony środowiska lub ograniczające zmiany klimatu w celu podniesienia konkurencyjności obszaru objętego LSR.

10. Wykorzystanie różnorodnych narzędzi komunikacji pozwoli w skuteczny sposób komunikować się z lokalną społecznością.

Źródło: *Opracowanie własne.*

3.6. Podmioty zaangażowane w tworzenie i wdrażanie Strategii

Dokument Strategii jest wynikiem wykorzystania wymienionych wcześniej metod partycypacji i włączenia w proces konsultacji przedstawicieli różnych grup interesów na każdym kluczowym etapie jej opracowania. Lokalna Strategia Rozwoju to dokument wypracowany dla lokalnej społeczności i przy jednoczesnym aktywnym jej udziale. Włączenie w proces konsultacji przedstawicieli publicznych i prywatnych interesów społeczno-gospodarczych pozwala na lepsze zdiagnozowanie lokalnych potrzeb i wypracowanie sposobów rozwiązania problemów, ale również docelowo umożliwiała ich włączenie w realizację LSR. Uwzględnienie w opracowanej LSR wsparcia dla różnych podmiotów potwierdza, że podmioty uczestniczące w konsultacjach nie są tylko biernymi odbiorcami usług, ale staną się w przyszłości aktywnymi podmiotami zmiany.

Tabela 7. Wykaz podmiotów zainteresowanych i zaangażowanych w tworzenie LSR oraz planowany sposób utrzymania ich zaangażowania we wdrażanie Strategii.

Lp.	Grupa interesu	Przedstawiciele	Planowany sposób utrzymania ich zaangażowania
1.	sektora publicznego	Jednostki sektora finansów publicznych członkowie rad gmin soboty ośrodki pomocy społecznej mieszkańcy osoby młode seniorzy	- potencjalni wnioskodawcy i grantobiorcy - uczestnicy projektów społecznych w przypadku osób fizycznych - uczestnicy działań aktywizacyjnych za pośrednictwem LGD
2.	sektora społecznego	organizacje pozarządowe KGW OSP ZHP OWES	- potencjalni wnioskodawcy i grantobiorcy - uczestnicy projektów społecznych w przypadku osób fizycznych - uczestnicy działań aktywizacyjnych za pośrednictwem LGD
3.	sektora gospodarczego	przedsiębiorcy rolnicy samorząd gospodarczy	- potencjalni wnioskodawcy i grantobiorcy - uczestnicy projektów społecznych w przypadku osób fizycznych - uczestnicy działań aktywizacyjnych za pośrednictwem LGD

Źródło: *Opracowanie własne.*

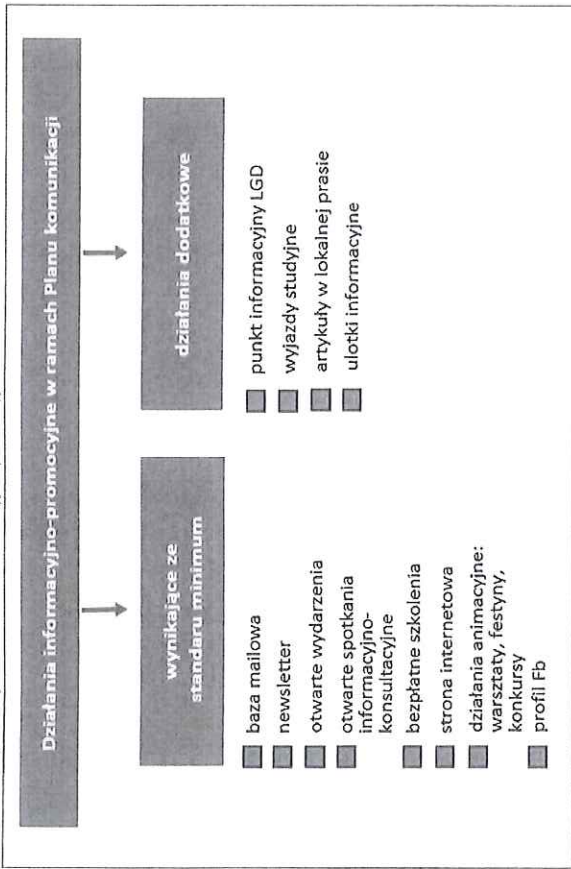
3.7. Rozwój partnerstwa w oparciu o partycypację

Wykorzystanie różnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem Strategii potwierdza jej partycypacyjny charakter. Innym z podstawowych założeń jest również współdziałanie przedstawicieli różnych grup interesu na etapie wdrażania LSR. Stąd też za kluczowe zagadnienia należy uznać:

- 1) komunikację i animację;
- 2) podejmowanie decyzji;
- 3) wdrażanie projektów;
- 4) budowanie zaufania.

Zebrane dane i wypracowane wnioski w oparciu o różne metody partycypacji, a także doświadczenia wynikające z realizacji Planu komunikacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022 potwierdzają, że tylko wykorzystanie zróżnicowanych działań umożliwi efektywne wdrażanie Strategii. Stąd też zaplanowano szereg działań, które umożliwią promocję Strategii i skuteczną komunikację, na co również ukierunkowany będzie Plan komunikacji z lokalną społecznością w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2029. Zakładamy, że niżej wymienione działania pozwolą również zmobilizować biernych dotychczas interesariuszy do wdrażania LSR.

Schemat 2. Najważniejsze działania informacyjno-promocyjne.

Źródło: Opracowanie własne.

Szczegółowe założenia w zakresie skutecznej komunikacji zostały opisane w załączniku do LSR. Plan komunikacji uwzględni założenia tzw. standardu minimum planu komunikacji z lokalną społecznością dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Jednym z podstawowych założeń w kontekście rozwoju lokalnego partnerstwa jest włączenie w działania komunikacyjne członków LGD i lokalnych liderów, co przełoży się na wzrost współpodpowiedzialności za realizowane przedsięwzięcia i zwiększy zaangażowanie lokalnej społeczności w działalność grupy.

Wzmacnianie na etapie wdrażania LSR partnerskiej współpracy między członkami LGD oparte zostanie na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji poprzez:

1. Różnorodne formy komunikacji, co wynika z wcześniejszej analizy i wypracowanego Planu Komunikacji, a w praktyce przybierać również będzie rozwiązania nieformalne – tak jak dotąd w przypadku konieczności przeprowadzenia nieformalnych konsultacji z członkami, Biuro LGD za pośrednictwem poczty elektronicznej skierowanej do wszystkich członków LGD będzie miało możliwość szybkiego kontaktu poza oficjalnymi spotkaniami.
2. Kolejny sposób podejmowania decyzji – etap opracowania Strategii nie zamyka partycypacji w sprawach ważnych dla lokalnej społeczności. Zakłada się prowadzenie konsultacji dotyczących działalności LGD przy zaangażowaniu szerokiego grona członków przed podjęciem ostatecznej decyzji przez WZC lub Zarząd. Już na etapie przygotowania niniejszej Strategii uchwałą Zarządu powołano zespół roboczy ds. opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju. Podobny zespół, składający się z przedstawicieli różnych grup interesu, będzie brał udział w opracowaniu kryteriów wyboru operacji dla każdego z przedsięwzięć oraz procedur wyboru operacji. Zarząd w trakcie wdrażania LSR będzie zarówno w własnej inicjatywy, jak i na wniosek członków, korzystał z możliwości powołania komisji czy zespołów na potrzeby podejmowania decyzji co do ważnych dla Stowarzyszenia i wdrażania Strategii kwestii.
3. Przyjęcie zasady, że WZC jest zwoływane także na wniosek wąskiej grupy członków LGD. Zgodnie z zapisami Statutu Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Ziemia Wąbrzeska, WZC zwołuje Zarząd

z własnej inicjatywy lub na wniosek co najmniej 5 członków. Tym samym członkowie mogą w przystępny sposób zwoływać WZC i inicjować podejmowanie ważnych decyzji dla LGD.

4. Ograniczenie zakresu czynności, co do których Zarząd podejmuje decyzje bez konsultacji z pozostałymi członkami LGD – pozostałe kompetencje, w tym uchwalenie LSR i jej zmiany, leżą w gestii członków Stowarzyszenia.

Wzmacnianie partnerstwa będzie uzupełniane poprzez działania animacyjne. Organizacja bezpośrednio przez LGD lub we współpracy konkursów, warsztatów, konferencji, szkoleń czy też wyjazdów studyjnych pozwoli poszerzyć krąg odbiorców. Deficyt projektów innowacyjnych na obszarze objętym interwencją, co potwierdzają przeprowadzone konsultacje i ewaluacja poprzedniej strategii, wymusza uwzględnienie innowacyjności jako kryterium. W pełni uzasadnionym działaniem jest również animacja na rzecz wdrażania takich projektów. W konsekwencji planowane metody wdrożenia innowacji będą obejmowały:

- 1) zachętę w postaci premiowania innowacji na etapie oceny projektów;
- 2) mobilizowanie potencjalnych wnioskodawców do realizacji operacji innowacyjnych podczas organizowanych w ramach Planu komunikacji szkoleń i działań animacyjnych;
- 3) promocję dobrych praktyk w zakresie wdrażania rozwiązań innowacyjnych związanych choćby z wykorzystaniem istniejących zasobów, jak i z uwzględnieniem rozwiązań dotyczących niewykorzystywanych w projektach społecznych.

Animacja na rzecz wdrażania projektów innowacyjnych powinna się przyczynić do realizacji większej liczby operacji o charakterze innowacyjnym oraz zwiększenia aktywności i zainteresowania organizacją pozarządowych zastosowaniem rozwiązań innowacyjnych nie tylko w projektach realizowanych za pośrednictwem LSR.

Ważnym argumentem w rozwoju lokalnego partnerstwa jest również budowanie zaufania. Za w pełni uzasadnione kierunki wsparcia w tym zakresie należy wskazać:

1. Animowanie podmiotów z obszaru objętego LSR do współpracy poprzez działania przewidziane w Planie Komunikacji, podczas których LGD będzie zachęcała potencjalnych wnioskodawców do realizacji operacji w partnerstwie, podkreślając korzyści z realizacji wspólnych przedsięwzięć;
2. Zachętę w postaci premiowania operacji realizowanych w partnerstwie na etapie oceny projektów;
3. Powołanie zespołu partycypacyjnego, składającego się z przedstawicieli lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych, które zadaniem będzie wypracowanie kryteriów i procedur wyboru projektów. Grupami istotnymi w kontekście rozwoju partnerstwa są osoby młode i seniorzy. Osoby młode są szczególną grupą, do której należy skierować ofertę w celu ich włączenia w aktywność społeczną, natomiast osoby starsze, często wycofane z życia społecznego, to potencjalnie cenny jeśli chodzi o doświadczenia.

Stąd też za zasadne kierunki działań w ramach Strategii należy uznać:

- 1) zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców do 24 roku życia poprzez realizację działań na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym o charakterze integracyjnym i animacyjnym;
- 2) bezpośrednią animację ludzi młodych poprzez Plan Komunikacji – dobrane środki przekazu uwzględniają nowoczesne narzędzia, które odpowiadają na potrzeby tej grupy wiekowej;
- 3) realizację działań aktywizujących seniorów poprzez realizację działań na rzecz osób starszych.

Jednym z filarów podejścia LEADER są partnerstwo oraz sieciowanie i współpraca. Partnerstwo w ramach lokalnej grupy działania cechuje lokalny jego wymiar i zaangażowanie partnerów reprezentujących społeczno-gospodarcze interesy sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. Z kolei sieciowanie i współpraca sprowadza się do wymiany doświadczeń i rozpowszechniania dobrych praktyk.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska powstało w celu realizacji wspólnych działań w różnych obszarach życia społecznego i gospodarczego, które w sposób zintegrowany przyczyniłyby się do rozwoju obszaru objętego interwencją, co zbieżne jest z ideą RLKS, ukierunkowaną na włączenie

mieszkańców w inicjowanie i realizację działań na rzecz lokalnego rozwoju. Uzasadnieniem utworzenia partnerstwa jest aktywizowanie lokalnych społeczności i zachęcanie ich do współpracy przez wspólne definiowanie rzeczywistych problemów oraz ich oddolne rozwiązywanie, a także wymiana zasobów i doświadczeń oraz lepsza koordynacja działań w odpowiedzi na zdiagnozowane ograniczenia na obszarze podobnych uwarunkowań społecznych, gospodarczych, geograficznych i kulturowych. Współpraca oparta o partnerstwo jest próbą lepszego wykorzystania lokalnych zasobów i możliwości w dyspozycji organizacji i instytucji działających w najbliższym jej otoczeniu.

Zaproszenie do udziału w konsultacjach w celu opracowania Strategii spotkało się również z pozytywnym odzewem członków Stowarzyszenia. Taki stan potwierdza, że członkostwo w ramach grupy nie sprzeczne jest z biernego udziału w funkcjonowaniu organizacji. Aktywny udział w działaniach LGD wpływa na lepsze zdiagnozowanie i skuteczniejsze rozwiązywanie lokalnych problemów oraz ogranicza występowanie potencjalnych konfliktów.

Zasadnym pozostaje uwzględnienie wypracowanych rozwiązań w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022 na etapie wdrażania opracowanej Strategii. Zapadające rozstrzygnięcia w oparciu o obiektywne kryteria wyboru projektów i przejrzystą procedurę przyczyniają się do budowy zaufania i minimalizacji ryzyka odwołań od decyzji organu decyzyjnego.

Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD zakładają możliwość włączenia każdego członka społeczności w działalność grupy. Inkluzyjny dostęp do członkostwa potwierdza, że partnerstwo w ramach grupy nie ma ograniczonego charakteru. Przyjęty statut Stowarzyszenia, regulaminy organizacyjne organów, procedury i kryteria wyboru operacji dają poczucie transparentności.

Także bieżący kontakt z Biurem Stowarzyszenia pozwala na skuteczniejszą komunikację. Udostępnienie adresu poczty elektronicznej lub innej formy kontaktu pozwala informować o prowadzonych działaniach i naborach wniosków. Przewidziany Planem Komunikacji newsletter będzie bardziej zaawansowaną formą takiej formy komunikacji. Współpraca z lokalną grupą działania sprzeczna jest także do możliwości udziału w organizowanych działaniach animacyjnych. Zaproszenie do udziału w warsztatach, wizytach studyjnych trafia wewnętrznymi kanałami informacji do członków Stowarzyszenia i do innych osób oraz podmiotów współpracującymi z grupą.

4. Analiza potrzeb i potencjału

Kompleksowa i pogłębiona diagnoza potrzeb stanowi podstawę opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju i umożliwia jej skuteczną realizację. Diagnoza umożliwia odkrycie rzeczywistych potrzeb rozwojowych oraz zrozumienie sytuacji. Przedstawia uproszczony model rzeczywistości, który pozwala łatwiej zrozumieć sytuację i przystąpić do rozwiązywania problemów.

Identyfikacja najważniejszych wewnętrznie i zewnętrznie uwarunkowań rozwoju obszaru objętego LSR, głównych barier i szans wynikających ze zidentyfikowanych uwarunkowań, potencjału rozwojowego nawiązującego do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym różnicowania terytorialnego pozwala wyznaczyć najważniejsze potrzeby lokalnej społeczności.

4.1. Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru Strategii wraz z ich uzasadnieniem

Jednym z celów przeprowadzonych konsultacji społecznych wykorzystujących różnicowane metody partycypacji było poznanie oddolnych i realnych potrzeb przedstawicieli różnych grup interesu z obszaru objętego strategią. Punktem wyjścia do zdefiniowania potrzeb w czasie spotkań informacyjno-konsultacyjnych inauguracyjnych prace nad opracowaniem LSR była analiza SWOT zawarta w Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022 i aktualne dane statystyczne odnoszące się do najważniejszych zagadnień charakteryzujących obszar Strategii. W oparciu o przeprowadzone konsultacje, poparte analizami statystycznymi, możliwe jest wskazanie potrzeb rozwojowych i potencjałów, które można wykorzystać w celu zaspokojenia tych potrzeb.

Tabela 8. Zestawienie potrzeb i potencjału wraz z ich uzasadnieniem.

L.p.	Potrzeba rozwojowa	Potencjał obszaru objętego Strategią	Uzasadnienie
1.	Zwiększenie dostępności infrastruktury rekreacyjno-turystycznej	1. Uwarunkowania przyrodnicze: 1) znaczna ilość dostępnych turystycznie jezior polodowcowych; 2) obszary chronionego krajobrazu na obszarze 2 z 4 gmin objętych LSR; 3) rezerwat przyrody „Wroneń”. 2. Specyfika obszaru/ sieć dróg – dogodna komunikacja samochodowa w związku z bliskością A1 i przebiegającą DK 15. Potencjał potwierdza szczegółowa diagnoza uwarunkowań przyrodniczych w dalszej części rozdziału.	Potrzeba zdefiniowana na etapie: 1) konsultacji społecznych w celu: a) wykorzystania potencjału jezior i innych cennych przyrodniczo obszarów – poczynione inwestycje w ostatnich latach przyczyniły się do rozwoju infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej, ale nie wyczerpują interwencji w zakresie optymalnego wykorzystania dostępności jezior i cennych przyrodniczo obszarów, wzrostu konkurencyjności obszaru objętego LSR – poza Pojezierzem Brodnickim na sąsiadujących obszarach nie występuje wiele dostępnych rekreacyjnie i turystycznie jezior – obszar objęty LSR staje się naturalnym kierunkiem turystycznym i rekreacyjnym, c) podniesienia jakości życia mieszkańców. 2) ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022.
2.	Zwiększenie dostępności innowacyjnych w wymiarze	1. Uwarunkowania społeczne - możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe; 2. Duża liczba komercyjnych i niekomercyjnych projektów	Potrzeba zdefiniowana na etapie: 1) konsultacji społecznych w celu zwiększenia konkurencyjności obszaru objętego LSR i podniesienia jakości życia mieszkańców;

			<p>występującej placce zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska.</p> <p>2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	<p>1) konsultacji społecznych w celu rozwijania oferty działań aktywizujących lokalną społeczność.</p> <p>Potrzebę uzasadnia diagnoza obszaru – uwarunkowania demograficzne/ proces starzenia się społeczeństwa.</p> <p>Potrzeba zdefiniowana na etapie: konsultacji społecznych w celu</p> <p>1) aktywizacji osób wykluczonych społecznie, w szczególności zamieszkujących obszary po PGR.</p> <p>Potrzebę uzasadnia diagnoza obszaru – uwarunkowania przestrzenne, demograficzne i społeczne.</p>
10.	Niedostateczna oferta usług na rzecz wiązania społecznego	<p>1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują placce zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska.</p> <p>2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	<p>1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują placce zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska.</p> <p>2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	
11.	Zwiększenie dostępności oferty w zakresie organizowania czasu wolnego dla osób młodych	<p>1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują placce zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska.</p> <p>2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu:</p> <p>1) aktywizacji osób młodych;</p> <p>2) udostępnienia kreatywnej oferty spędzania wolnego czasu;</p> <p>3) wdrożenia innowacyjnych metod edukacyjnych, co może znacząco wpłynąć na wyniki kształcenia dzieci i młodzieży;</p> <p>4) podniesienia jakości życia.</p> <p>Potrzebę uzasadnia diagnoza obszaru w zakresie edukacji.</p>	
12.	Zwiększenie dostępności projektów społecznych adresowanych do seniorów	<p>1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują placce zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska.</p> <p>2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu:</p> <p>1) poszerzenia oferty działań społecznych na rzecz osób starszych;</p> <p>2) zaktywizowania osób starszych;</p> <p>3) podniesienia jakości życia.</p> <p>Potrzebę potwierdza diagnoza obszaru w zakresie uwarunkowań demograficznych. Narastająca liczba osób starszych to jednocześnie grupa, która wymaga zaktywizowania.</p>	
13.	Udostępnienie oferty projektów społecznych dla rodziców	<p>1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują placce zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska;</p> <p>2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu:</p> <p>1) skierowania wsparcia dla rodziców w wychowywaniu dzieci;</p> <p>2) rozwiązania problemów edukacyjnych i wychowawczych;</p> <p>3) podniesienia jakości życia tej grupy</p> <p>Potrzebę uzasadnia diagnoza obszaru w zakresie edukacji.</p>	
14.	Działania budujące w społeczeństwie poczucie lokalnej tożsamości	<p>Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu:</p> <p>1) budowy poczucia lokalnej tożsamości.</p> <p>Potrzebę uzasadnia spójność obszaru/ spójność kulturowa.</p>	
15.	Zwiększenie dostępności do kultury	<p>1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu:</p>	

	realizowanych na obszarze objętym LSR, w ramach których można wdrożyć rozwiązania innowacyjne.	<p>2) ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022.</p>	<p>1) konsultacji społecznych w celu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;</p> <p>2) monitoring Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022.</p>
3.	Zakup wyposażenia do miejsc integracji społecznej	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie: konsultacji społecznych w celu doposażenia istniejących miejsc integracji społecznej.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie: konsultacji społecznych w celu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;</p> <p>2) monitoring Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022.</p>
4.	Wzmocnienie działalności III sektora poprzez małe projekty infrastrukturalne	<p>1. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p> <p>Potencjał ngo's potwierdza diagnoza obszaru – aktywność społeczna/ dostępność miejsc integracji społecznej.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu:</p> <p>1) efektywniejszego wykorzystania już istniejącej ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej;</p> <p>2) aktywizacji mieszkańców obszarów objętego LSR;</p> <p>3) podniesienia jakości życia mieszkańców.</p>
5.	Udostępnienie oferty działań animacyjnych umożliwiającej efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej, kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej	<p>1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują placce zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska.</p> <p>2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu:</p> <p>1) efektywniejszego wykorzystania już istniejącej ogólnodostępnej infrastruktury społecznej, kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej;</p> <p>2) aktywizacji mieszkańców obszarów objętego LSR;</p> <p>3) podniesienia jakości życia mieszkańców.</p>
6.	Wdrożenie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska	<p>Uwarunkowania przyrodnicze – zanieczyszczenie środowiska.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu ograniczenia zmian klimatu i ochrony środowiska.</p>
7.	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	<p>Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu ograniczenia zmian klimatu i ochrony środowiska.</p>
8.	Przywrócenie bezpośrednich relacji międzyлюдzkich	<p>Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują placce zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska.</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu odbudowania relacji międzyлюдzkich.</p>
9.	Niedostateczna ilość działań aktywizujących	<p>1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których</p>	<p>Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu:</p>

	1) zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców; 2) zwiększenia dostępu do kultury i podniesienia jakości życia.	występują place zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska; 2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.	
16.	Wsparcie kobiet w aktywności społecznej i zawodowej	Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują place zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska.	Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu: 1) zwiększenia aktywności społecznej kobiet; 2) zwiększenia aktywności zawodowej kobiet. Potrzebę uzasadnia diagnoza obszaru – charakterystyka lokalnego rynku pracy. Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu: 1) ograniczenia liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej; 2) zminimalizowania tzw. „kultury ubóstwa – utrwalania wzorców życia w ubóstwie”.
17.	Zmniejszenie liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują place zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska. 2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.	Potrzebę uzasadnia diagnoza obszaru w zakresie sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych/ pomocy społecznej. Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu: 1) rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; 2) wzmocnienia działalności III sektora.
18.	Wzmocnienie współpracy międzysektorowej	Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.	Potrzebę uzasadnia diagnoza obszaru w zakresie sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych/ pomocy społecznej. Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu: 1) rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; 2) wzmocnienia działalności III sektora.
19.	Rozwój potencjału lokalnych organizacji pozarządowych.	Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.	Potrzebę zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu: 1) zwiększenia potencjału lokalnych organizacji pozarządowych w zakresie rozwoju instytucjonalnego, kadrowego, budowania rozpoznawalnej marki.
20.	Zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych	Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.	Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu zwiększenia aktywności organizacji pozarządowych. Potrzebę potwierdza diagnoza III sektora – badania sektorowe wskazują na aktywność około 50% ngo's.
21.	Wzmocnienie wsparcia dla osób niepełnosprawnych i udostępnienie usług dla tej grupy	1. Uwarunkowania infrastrukturalne – dobrze rozwinięta baza świetlic wiejskich, w okolicy których występują place zabaw, siłownie zewnętrzne, czy boiska. 2. Uwarunkowania społeczne – możliwość realizacji projektów przez lokalne organizacje pozarządowe.	Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu: 1) zaktywizowania osób niepełnosprawnych; 2) zwiększenia aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych; 3) podniesienia jakości życia tej grupy.
22.	Udostępnienie wsparcia osob miodoch w podjeciu pracy	Uwarunkowania gospodarcze.	1. Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu: 1) zwiększenia aktywności zawodowej poprzez podjecie pracy lub samozatrudnienie;

23.	Wsparcie osób w zakresie podejmowania działalności gospodarczej	Uwarunkowania gospodarcze.	2) podniesienia jakości życia. Potrzebę uzasadnia diagnoza obszaru w zakresie uwarunkowań gospodarczych i lokalnego rynku pracy i jego problemów. Potrzeba zdefiniowana na etapie: 1) konsultacji społecznych w celu rozwoju przedsiębiorczości. Potrzebę potwierdza diagnoza uwarunkowań gospodarczych – niska przedsiębiorczość.
24.	Wsparcie przedsiębiorczości w zakresie rozwoju działalności produkcyjnej	Uwarunkowania gospodarcze.	Potrzeba zdefiniowana na etapie: 1) konsultacji społecznych w celu wzrostu konkurencyjności obszaru objętego LSR; 2) ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022. Potrzebę potwierdza diagnoza obszaru w zakresie uwarunkowań gospodarczych.
25.	Wsparcie rolników w zakresie rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	1. Uwarunkowania przyrodnicze – urodzajne gleby, niska lesistość. 2. Uwarunkowania gospodarcze – rolnictwo o niskim dochodzie, słabo rozwinięty przemysł.	Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu zróżnicowania źródeł dochodów gospodarstw rolnych. Potrzebę potwierdza diagnoza obszaru w zakresie uwarunkowań gospodarczych w rolnictwie – spadek liczby gospodarstw rolnych.
26.	Zwiększenie dostępności usług w branży turystycznej i okoturystycznej	1. Uwarunkowania przyrodnicze: 1) znaczna ilość dostępnych turystycznie jezior polodowcowych; 2) obszary chronionego krajobrazu na obszarze 2 z 4 gmin objętych LSR; 3) rezerwat przyrody „Wroneń”. 2. Specyfika obszaru/ sieć dróg – dogodna komunikacja samochodowa w związku z bliskością A1 i przebiegającą DK 15.	Potrzeba zdefiniowana na etapie konsultacji społecznych w celu: 1) rozwoju usług turystycznych; 2) zwiększenia konkurencyjności obszaru Strategii; 3) podniesienia jakości życia turystów, jak również mieszkańców. Potrzebę potwierdza diagnoza turystyki i sektora gospodarczego.

Źródło: Opracowanie własne.

4.2. Grupy docelowe istotne w kontekście realizacji Strategii

Przeprowadzone konsultacje społeczne i wyniki przeprowadzonej analizy wniosków, poparte diagnozą obszaru w oparciu o dane statystyczne, umożliwiają wskazanie na obszarze objętym Strategią osób w niekorzystnej sytuacji w ramach:

1. PS WPR:
 - 1) osoby z niepełnosprawnościami;
 - 2) kobiety;
 - 3) osoby poszukujące zatrudnienia – osoby bezrobotne, w tym min. mieszkańcy osiedli po-PGR,
2. FEaKIP:
 - 1) wszyscy mieszkańcy (osoby dorosłe) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju ;
 - 2) dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat z obszaru objętego lokalną strategią rozwoju;
 - 3) wszyscy mieszkańcy (osoby, które ukończyły 60 rok życia) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju,

co potwierdza diagnoza w dalszej części rozdziału. Wymienione wcześniej potrzeby rozwojowe wynikają również z niekorzystnej sytuacji członków lokalnej społeczności. Dlatego też Strategia zostanie ukierunkowana również na wsparcie takich osób poprzez dedykowane działania lub preferencje na etapie oceny i wyboru projektów.

Jednocześnie za grupy docelowe istotne z punktu widzenia realizacji LSR wskazać należy:

Tabela 9. Grupy docelowe istotne z punktu widzenia realizacji Strategii.

I.p.	Grupa docelowa	Potrzeba rozwojowa (nr pozycji)	Forma wsparcia
1.	dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat z obszaru objętego lokalną strategią rozwoju	5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 21, 22	uczestnicy projektów grantowych
2.	wszyscy mieszkańcy (osoby dorosłe) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju	5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 21	uczestnicy projektów grantowych
3.	wszyscy mieszkańcy (osoby, które ukończyły 60 rok życia) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju	5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 21	uczestnicy projektów grantowych
4.	Jednostki sektora finansów publicznych	1, 2, 3, 6, 18	wsparcie dedykowane dla grupy
5.	Przedsiębiorcy	2, 6, 7, 18, 24, 26	wsparcie dedykowane dla grupy
6.	Osoby fizyczne zainteresowane podjęciem działalności gospodarczej	2, 6, 7, 16, 22, 23, 24	wsparcie dedykowane dla grupy
7.	Organizacje pozarządowe	2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21	wsparcie dedykowane dla grupy

Źródło: Opracowanie własne.

4.3. Analiza możliwości wsparcia inicjatyw lokalnych i ponad lokalnych

U podstaw powołania Lokalnej Grupy Działania leży realizacja wspólnych działań w różnych obszarach życia społecznego i gospodarczego, które w sposób zintegrowany przyczyniłoby się do rozwoju obszaru objętego interwencją. Uzasadnieniem utworzenia partnerstwa jest aktywizowanie lokalnych społeczności i zachęcanie ich do współpracy przez wspólne definiowanie rzeczywistych problemów oraz ich oddolne rozwiązywanie, a także wymiana zasobów i doświadczeń oraz lepsza koordynacja działań w odpowiedzi na zdiagnozowane ograniczenia na obszarze podobnych uwarunkowań społecznych, gospodarczych, geograficznych i kulturowych.

Dlatego też, uwzględniając na obszarze objętym strategią również wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych, należy wskazać możliwości wsparcia inicjatyw lokalnych i ponadlokalnych przez Lokalną Grupę

Działania Ziemia Wąbrzeska, takie jak:

1) za pośrednictwem Lokalnej Strategii Rozwoju:

- realizacja projektów infrastrukturalnych i społecznych, które wynikają z problemów i potrzeb rozwojowych konsultowanych i zgłaszanych przez lokalne społeczności,
- realizacja działań animacyjnych bezpośrednio przez LGD w odpowiedzi na wnioski lokalnych społeczności,
- włączenie się w inicjatywy lokalne i ponadlokalne realizowane przez podmioty z obszaru objętego LSR oraz inne, które skierowały zaproszenie do współpracy;

2) za pośrednictwem pozostałych instrumentów terytorialnych:

a) bieżąca informacja nt. możliwości uzyskania wsparcia w ramach FEKDP oraz Strategii Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Wąbrzeża, w tym na działania komplementarne z projektami realizowanymi w ramach LSR,

b) włączenie się LGD w realizację projektów partnerskich,

c) włączenie się w proces konsultacji na etapie opracowania dokumentów strategicznych;

3) za pośrednictwem innych źródeł finansowania:

a) współdziałal w Programie Stypendiów Pomostowych w celu wsparcia finansowego młodych mieszkańców obszaru objętego LSR,

b) bieżąca informacja nt. możliwości uzyskania wsparcia i prowadzonych naborach wniosków w ramach PS WPR,

c) bieżąca informacja nt. możliwości uzyskania wsparcia w ramach programów grantowych dostępnych na poziomie powiatu, województwa i kraju, na podstawie dostępnej wiedzy.

4.4. Diagnoza obszaru uzasadniająca potrzeby rozwojowe i potencjał obszaru

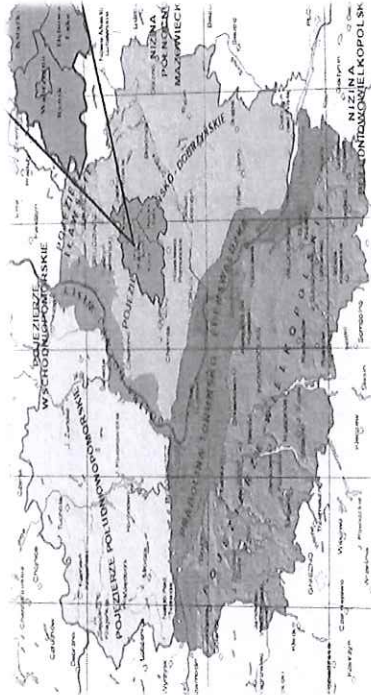
Dokonana wcześniej analiza potencjałów obszaru znajduje również potwierdzenie w diagnozie obszaru objętego LSR. Przedstawione poniżej zagadnienia dotyczą najważniejszych aspektów funkcjonowania lokalnej społeczności. W każdym z obszarów tematycznych uwzględniono również zdefiniowanie trendu w celu wykazania zasadności dalszej interwencji.

4.4.1. Uwarunkowania przyrodnicze

Położenie geograficzne, rzeźba terenu i klimat

Obszar objęty LSR należy do makroregionu Pojezierza Chełmińskiego-Dobrzyńskiego i leży w mezoregionie Pojezierza Chełmińskiego.

Mapa 3. Uwarunkowania przestrzenne na tle krain geograficznych.

Źródło: Opracowanie własne.

Charakterystycznym elementem rzeźby terenu tego obszaru są równoleżnikowo zlokalizowane trzy pasma moren czołowych – moreny południowowąbrzeskie, północnowąbrzeskie i śródkowowąbrzeskie.

Schemat 3. Uwarunkowania geograficzne obszaru Strategii.

- znaczną ilość malowniczo położonych jezior południowych, o średnim poziomie zanieczyszczenia, które można zagospodarować na cele turystyczne i rekreacyjne
- użytki ekologiczne – źródła: śnie, bagno, mokradła i podmokłości
- znacząca ilość i powierzchnia zabrytkowych parków, często z wyjątkowo cennymi drzewostanami, wpisanych do rejestru zabytków, przy jednoczesnie niskiej lesistości całego obszaru
- urozmaicona rzeźba terenu – podstawową formą jest południowa wysoczyzna morenowa płaska i falista zalegająca się na wysokości 100-110 m n.p.m., zbudowana z gliny morenowej i piasków gliniastych oraz pagórki i wzgórza morenowe, pagórki i wzgórza krzemowe
- urodzajne gleby stanowiące jeden z najcenniejszych zasobów przyrodniczych
- umiarkowany klimat o przewadze wpływów oceanicznych związanych z cyrkulacją mas powietrza napływających z południowego Atlantyku i Morza Śródziemnego

Źródło: Opracowanie własne.

Szczególnym walorem obszaru Strategii są jeziora, które mogą stanowić obszar interwencji w zakresie rozwoju bazy rekreacyjnej i turystycznej:

Tabela 10. Jeziora na obszarze objętym Strategią.

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Położenie	Dostępność rekreacyjna i turystyczna
1.	Pracza	6,87		
2.	Szenwaldzkie	10,22		
3.	Łopatowickie (kopatki)	8,30	gm. Książki	Centrum Aktywnego Wypoczynku
4.	J. Wielkie (Osieczek)	30,20		Centrum Aktywnego Wypoczynku
5.	Blizno	53,20		Centrum Aktywnego Wypoczynku
6.	J. Radowińskie	15,80		
7.	J. Sicińskie (Sitno)	68,00		
8.	Szańce	10,60	gm. Ryńsk	jezioro konkursowe
9.	Szurkowo	30,60		Polskiego Związku Wędkarskiego
10.	Wieżno Południowe	135,90	częściowo gm. Ryńsk	ośrodek Wypoczynkowy
11.	Frydek	27,30	M. Wąbrzeźno	
12.	J. Zamkowe	73,80	M. Wąbrzeźno / gm. Ryńsk	plaża, kąpielisko, przystań sportów wodnych

Źródło: Opracowanie własne.

Na wykorzystanie jezior w celach rekreacyjnych i turystycznych na obszarze wpływa wiele czynników – dostępność komunikacyjna i ich położenie, powierzchnia, jakość wód, potrzeby mieszkańców w zakresie spędzania czasu wolnego oraz możliwości finansowe samorządów. Zdecydowana większość jezior znajduje się w zarządzie Polskiego Związku Wędkarskiego. Występowanie takich gatunków, jak: szczupak, sandacz, płoc, karaś srebrysty, leszcz czy lin, czyni te jeziora atrakcyjnymi łowiskami również dla wędkarzy spoza obszaru Strategii.

Klimat na obszarze objętym LSR, podobnie jak innych obszarów tej części regionu, charakteryzuje się przejściowością i zmiennością warunków temperatury, opadów, ciśnienia, wiatru i zachmurzenia.

Schemat 4. Najważniejsze cechy klimatu na obszarze Strategii.

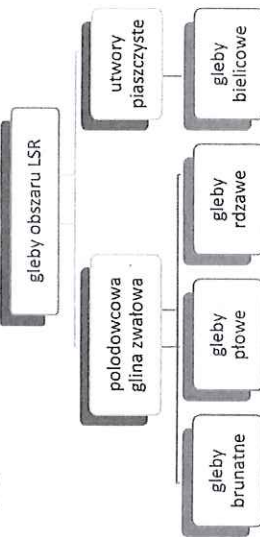
- 500 mm – takiej wartości nie przekracza roczna średnia opadów
- lipiec – w tym miesiącu odnotowuje się najwięcej opadów
- styczeń – w tym miesiącu odnotowuje się najmniej opadów
- zachód – z tego kierunku najczęściej wieje wiatr
- 7,7 °C – tyle wynosi średnia roczna temperatura powietrza
- lipiec to najcieplejszy miesiąc ze średnią temperaturą 17,9°C
- styczeń to najchłodniejszy miesiąc ze średnią – 2,6°C
- deficyt wody odczuwalny w okresie wegetacji roślin

Źródło: Opracowanie własne.

Wody i bogactwa naturalne

Obszar Strategii leży w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni jej prawobocznych dopływów: Drwęcy i Strugi Toruńskiej oraz częściowo w zlewniach Kanatu Głównego i Osy. Obszar ten jest umiarkowanie zasobny w wody powierzchniowe. Jednym z najcenniejszych zasobów przyrodniczych obszaru objętego LSR są urodzajne gleby. Z tego względu obszar ten wyróżnia się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego.

Schemat 5. Morfologia gleb na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Obszar Strategii się niskofalista i niskopagórkowata rzeźbą terenu. Występują tu korzystne warunki dla intensywnej uprawy roślin o dużych wymaganiach klimatycznych i glebowych. Przeważają gleby kompleksu żółtego dobrego i żółtego bardzo dobrego. W obniżeniach terenowych występują powszechnie gleby kompleksu pastewnego mocnego. Przestrzennie dominują średnio urodzajne gleby klasy bonitacyjnej IIIb i IVa. Natomiast spośród trwałych użytków zielonych przeważają użytki IV klasy bonitacyjnej. Brak istotnych źródeł zagrożeń, głównie ze strony przemysłu, umożliwiła rozwój rolnictwa ekologicznego, ponieważ gleby tego obszaru nie są ponadnormatywnie zanieczyszczone.

Baza surowców użytkowanych jest uboga, a złoża w pełni nierozpoznane. Z pozostałych surowców pospolitych występują kruszywa, iły, a lokalnie kreda jeziorna oraz torf, przy czym jakość kruszyw zależy w znacznym stopniu od typu genetycznego złoża. Występujące złoża żwiru i piasku mają swoje odzwierciedlenie w ilości

czynnych kopalni kruszyw. Jedynie złoża kredy jeziornej udokumentowano w miejscowości Węgorzyn. Nieeksploatowane dotychczas przemysłowo złoża ma powierzchnię 5,72 ha, a jego zasoby szacowane są na 197 tys. ton.

Lasy i formy ochrony przyrody

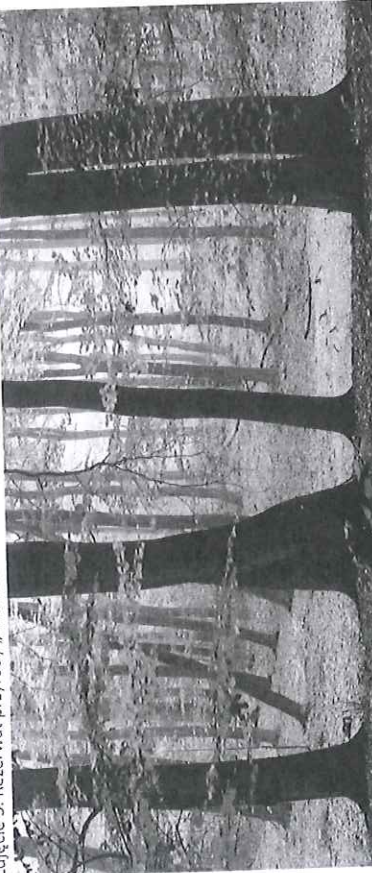
Wskaźnik lesistości obszaru objętego LSR na poziomie 10,06% jest jednym z najniższych w województwie kujawsko-pomorskim. Występowanie urodzajnych gleb i prowadzenie rozdrobnionej gospodarki rolnej przyczyniły się w dużym stopniu do odlesienia, co znajduje odzwierciedlenie w bardzo niskim poziomie wskaźnika lesistości, który - dla porównania - na poziomie województwa ma wartość 23,2%, a dla obszaru całej Polski - 29%.

Na obszarze objętym strategią występują dwa obszary chronionego krajobrazu:

- 1) „Obszar kompleksu torfowiskowo-jeziorno-lesnego Żgnitka-Wieczno-Wronie” znajdujący się w centralnej części Pojezierza Chełmińskiego i chroniący największy na tym terenie kompleks torfowiskowy ze zbiorowiskami roślinnymi i szeregiem rzadkich i chronionych 58 gatunków roślin i zwierząt, największe na terenie Pojezierza Chełmińskiego jezioro Wieczno o dobrej jakości wody, użytkowane rekreacyjnie i będące jednocześnie miejscem legowym ptactwa, oraz kompleks leśny z rezerwatem przyrody „Wronie” (obszar obejmuje częściowo gminę Ryńsk);
- 2) „Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy” obejmujący powierzchnię 65 ha gminy Dębowa Łąka, który chroni malowniczy krajobraz klasycznie wykształconej pradoliny Drwęcy z kompleksami leśnymi i licznymi jeziorami.

Utworzony w 1978 r. w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych rezerwat przyrody „Wronie” stanowi fragment buczyny pomorskiej przy północno-wschodniej granicy zasięgu buka. Głównym przedmiotem ochrony w rezerwacie jest zespół roślinny żyznej buczyny niżowej, gdzie las tworzy buk z domieszką dębu szypułkowego.

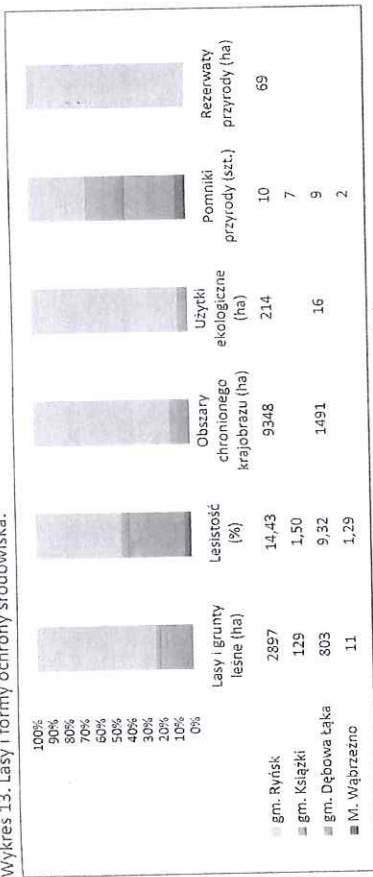
Zdjęcie 3. Rezerwat przyrody „Wronie”.

Źródło: <https://golub-dobrzyn.lasy.gov.pl/rezerwaty-przyrody/#:~:xm=01b72Juk>

Cenne uzupełnienie tego obszaru stanowi szereg indywidualnych form ochrony przyrody, takich jak pomniki przyrody i użytki ekologiczne. Celem ochrony pomników przyrody, m.in. sędzwych i okazałych drzew, jest zachowanie tworów przyrody o szczególnej wartości naukowej, kulturowej i historycznej, odznaczających się indywidualnymi i niepowtarzalnymi cechami. W odniesieniu do strategicznej oceny oddziaływania operacji o charakterze inwestycyjnym warto zaznaczyć, że na obszarze tym nie występują obszary typowane do europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.

Wykres 13. Lasy i formy ochrony środowiska.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12.2020 r.).

Zanieczyszczenie i stan środowiska

Obszar Strategii pod względem zanieczyszczenia i stanu środowiska cechuje:

- 1) znaczna podatność gleb na erozję - zagrożenie gleb procesami erozji, zarówno wietrznej, jak i wodnej powierzchniowej. Erozja wietrzna występuje na znacznych przestrzeniach wysozczyzny morenowej i przejawia się wywiewaniem wierzchnich - próchnicznych części gleby. Erozja wodna powierzchniowa występuje na terenach o znacznym nachyleniu - na zboczach rynien i dolin polodowcowych;
- 2) nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych, dotyczy to w szczególności wód Strugi Toruńskiej i Osy, a także niektórych jezior, kondycja troficzna tych wód wskazuje na znaczną podatność na degradację i presję zanieczyszczeń obszarowych spływających z pól na co wpływ mają nieprawidłowo prowadzone działania melioracyjne w rolnictwie i leśnictwie w latach powojennych oraz zmiany klimatu;
- 3) zagrożenie zanieczyszczeniem wód podziemnych - wody podziemne w badanych ujęciach, zasilających wodociągi zbiorowe, charakteryzują się średnią i wysoką jakością, na pograniczu klasy Ib III, w kilku jednak przypadkach stwierdzono złą jakość wody, która zawiera zwiększoną zawartość żelaza, manganu oraz wysoką twardość ogólną, a z badań wynika, że nieodpowiednia (do spożycia) jakość wody jest bardziej wynikiem naturalnego składu fizyko-chemicznego pobieranej wody, aniżeli wpływu zanieczyszczeń co potwierdzają to wyniki badań bakteriologicznych, które nie budzą zastrzeżeń;
- 4) emisja zanieczyszczeń do powietrza jest problemem lokalnym i wiąże się z uciążliwą okresowo emisją zanieczyszczeń do atmosfery, szczególnie w obszarach zwartej zabudowy oraz w większych miejscowościach, gdzie w okresie grzewczym ma miejsce tzw. emisja niska z domowych palenisk i lokalnych kotłowni.

Omówione uwarunkowania przyrodnicze obszaru objętego LSR dotknęły różnych zagadnień. Ukształtowanie terenu ze znaczną ilością malowniczo położonych jezior polodowcowych, o średnim poziomie zanieczyszczenia, jest cechą, która wyróżnia ten obszar na tle sąsiadujących grup. Jednocześnie niska lesistość i występowanie urodzajnych gleb przyczyniły się do dominacji rolnictwa. Niedostatek bogactw naturalnych wpłynął z kolei na słaby rozwój przemysłu. Stąd też obszar ten posiada rolniczy charakter. Dlatego też za w pełni uzasadniony kierunek należy wskazać wykorzystanie potencjału jezior, które stanowią podstawę rozwoju oferty turystycznej i rekreacyjnej. Dalsze zagospodarowanie i rozwój bazy rekreacyjno-turystycznej, pomimo zrealizowanych w ostatnich latach inwestycji w tym zakresie, wzmocni konkurencyjność obszaru objętego LSR. Zwiększenie dostępności walorów środowiska dla mieszkańców i turystów należy zatem uznać za w pełni uzasadniony kierunek interwencji w ramach Strategii. Jednocześnie deficyt rozwiązań innowacyjnych na obszarze Strategii przemawia za wdrożeniem projektów o charakterze innowacyjnym w

zakresie rozwoju infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej w celu zwiększenia konkurencyjności obszaru interwencji.

Ze względu na inwestycyjny charakter projektów umożliwiających wykorzystanie walorów środowiska innowacje związane powinny być szczególnie związane z wdrożeniem nowych lub znacząco udoskonalonych produktów lub nowego wykorzystania lub zmobilizowania lokalnych zasobów przyrodniczych.

4.4.2. Uwarunkowania demograficzne

Liczba ludności, gęstość zaludnienia, przyrost rzeczywisty

Na przestrzeni lat 2016-2020 liczba ludności na obserwowanym obszarze zmniejszyła się o 1 275 osób, co stanowiło spadek o 4,46% i było prawie 2-krotnie większe niż przeciętne w województwie.

Wykres 14. Dynamika zmiany liczby ludności na obszarze Strategii.

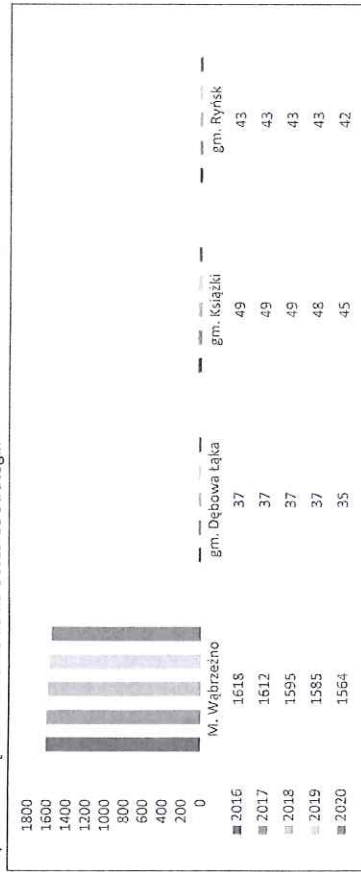

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12. każdego roku w latach 2016-2020).

Negatywny trend spadku liczby ludności na obszarze objętym LSR potwierdza analiza stanu ludności – w 2021 r. ubyło kolejnych 143 mieszkańców, a stan ludności w poszczególnych gminach kształtował się następująco: gm. Dębowa Łąka – 2 982 mieszkańców, gm. Książki – 3 882 mieszkańców, gm. Ryńsk – 8 378 mieszkańców, gm. Miasto Wąbrzeźno – 13 220 mieszkańców.

Gęstość zaludnienia obszaru objętego LSR w 2020 r. wynosiła 77 osób na km², co była wartością niższą od przeciętnej gęstości zaludnienia w województwie kujawsko-pomorskim (115 osoby/km²). Gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich odpowiedzialnych administracyjnie obszarom gmin: Dębowej Łąki, Książek oraz Ryńska, wyróżnia niewielka gęstość zaludnienia na poziomie 43 osób na km², wobec 50 osób na km² dla obszarów wiejskich województwa.

Wykres 15. Gęstość zaludnienia na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12. każdego roku w latach 2016-2020).

Na obszarze planowanym do objęcia LSR zauważalne są ujemne saldo migracji na 1000 osób i przyrostu naturalnego na 1000 osób, świadczące o odpływie ludności z danego obszaru, co rzutuje w konsekwencji na ujemny wskaźnik przyrostu rzeczywistego.

Wykres 16. Saldo migracji, przyrost naturalny i przyrost rzeczywisty na obszarze objętym LSR.

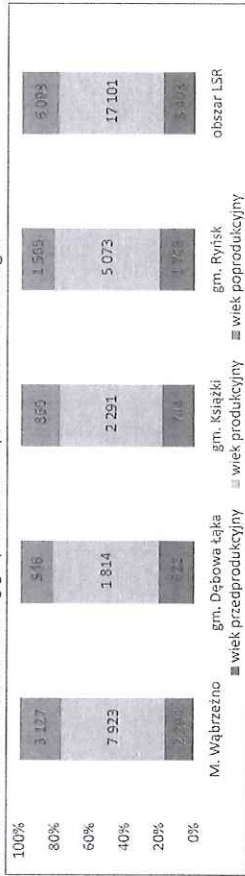
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12.2020 r.).

Spśród gmin obszaru objętego LSR Miasto Wąbrzeźno odznacza się największym ubytkiem mieszkańców, a najmniejszym gmina Ryńsk.

Ekonomiczna i funkcjonalna struktura wieku ludności

Obszar objęty LSR zamieszkuje 28 607 osób, z czego 5 408 mieszkańców to osoby w wieku przedprodukcyjnym, 17 101 mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, a 6 098 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

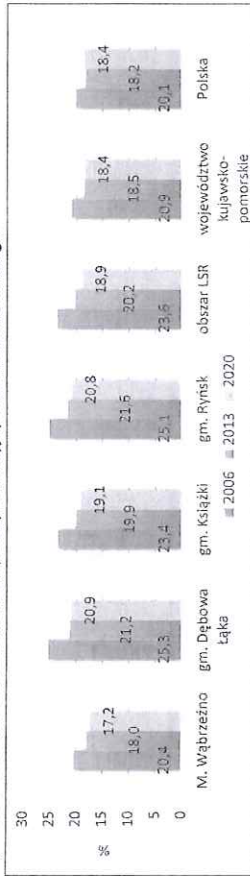
Wykres 17. Liczba mieszkańców wg grup ekonomicznych na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12.2020 r.).

W 2020 r. udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) w ogóle ludności wynosił dla obszaru objętego LSR 18,9%, co było wartością porównywalną ze średnią dla województwa kujawsko-pomorskiego i kraju (18,4%). Jednocześnie zauważyć należy, że na przestrzeni lat 2006-2020 sukcesywnie spada udział osób w tym wieku na analizowanym obszarze, co wpisuje się również w trendy województwa.

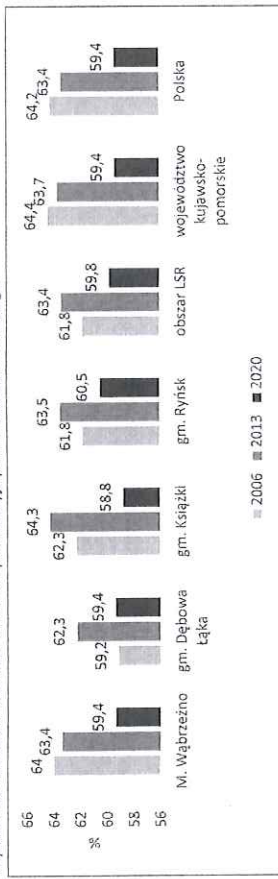
Wykres 18. Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12. danego roku w latach 2016-2020).

W 2020 r. mieszkańcy w wieku produkcyjnym stanowili blisko 60,0% ogółu ludności i była to wartość nieco wyższa od średnich dla województwa i kraju.

Wykres 19. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Strategii.

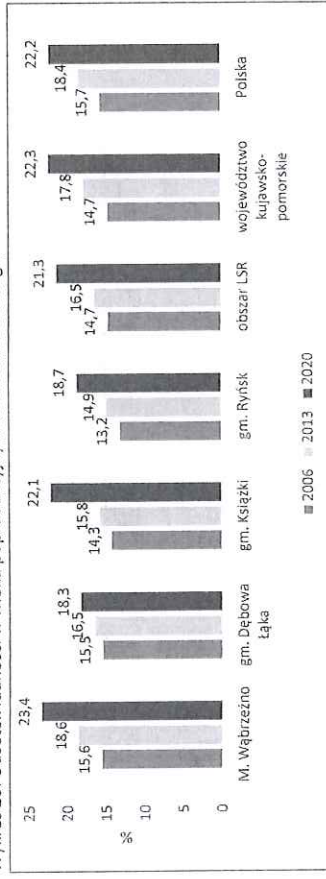

Źródło: Opracowanie własne. BDL – GUS (stan na 31.12 danego roku w latach 2016-2020).

W analizowanym okresie (2006-2020) na obszarze objętym LSR zanotowano przeciętne zmniejszenie się liczebności tej grupy wiekowej, a spadek był porównywalny do średnich województwa i kraju.

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa to jednocześnie wzrost liczby i udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Na obszarze objętym LSR w 2020 r. udział osób w tym wieku wyniósł 21,3%, co było wartością niższą w porównaniu do średniej wojewódzkiej (22,3%) i krajowej (22,2%). Zauważyć jednak należy, że na przestrzeni lat zwiększenie się liczebności tej grupy wiekowej jest porównywalne z poziomem województwa i kraju.

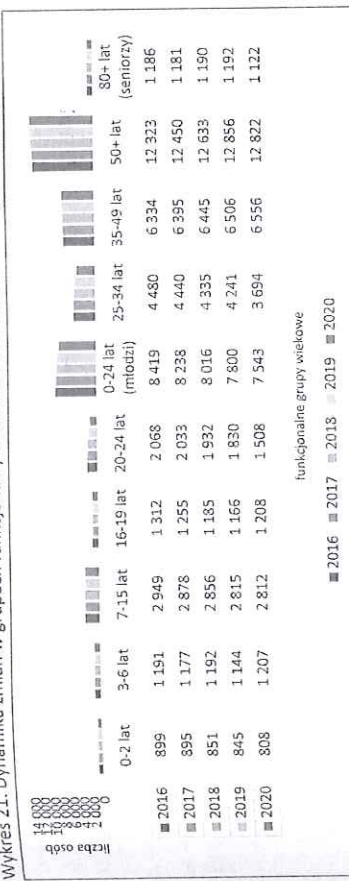
Wykres 20. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Pod względem funkcjonalnych grup wieku na obszarze objętym LSR, wg stanu na rok 2020, mieszkali 808 dzieci w wieku żłobkowym (0-2 lat), 1 207 dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) oraz 2 812 dzieci w wieku szkolnym (7-15 lat). Wśród starszych grup wiekowych, młodsze w wieku 16-19 lat liczyli 1 208 osób, natomiast młode osoby dorosłe w wieku 20-24 lat to 1 508 osób. Łączna populacja młodych mieszkańców do 24 lat wynosiła w 2020 r. 7 543 osób, co stanowiło 26,4% ludności obszaru LSR. Liczba mieszkańców w grupach najstarszych wynosiła odpowiednio 12 822 osoby w wieku 50+ (44,82% ogółu badanej populacji) oraz 1 122 osób w wieku 80+ (3,9% ogółu badanej populacji).

Wykres 21. Dynamika zmian w grupach funkcjonalnych ludności na obszarze Strategii.

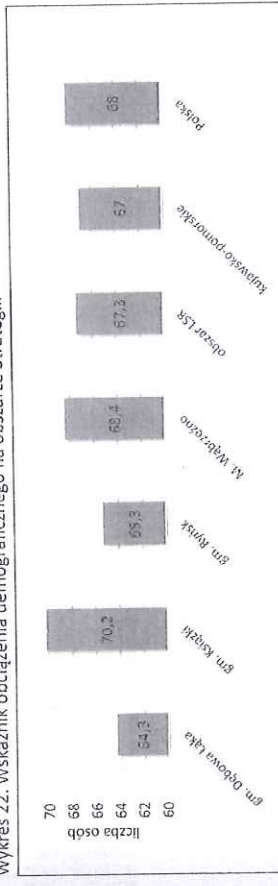
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

W analizowanym okresie czasu (2016-2020) na obszarze LSR spada liczba dzieci, przy czym największy spadek dotyczył grupy dzieci w wieku szkolnym. Wśród dorosłych mieszkańców badanego obszaru spadła również liczba osób w wieku 25-34, natomiast wzrosła liczba osób w wieku 35-49. Również w grupie mieszkańców w wieku 50+ nastąpił duży wzrost liczby takich osób, z kolei w grupie 80+ odnotowano niewielki spadek.

Obciążenie demograficzne

Stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym określa się mianem wskaźnika obciążenia demograficznego. Jako nieprodukcyjny przyjmuje się wiek 0-17 lat (wiek przedprodukcyjny) oraz 60 lat i więcej dla kobiet i 65 lat i więcej dla mężczyzn (wiek poprodukcyjny), natomiast wiek produkcyjny to 18-59/64 lata (18-59 lat - dla kobiet i 18-64 lata - dla mężczyzn).

Wykres 22. Wskaźnik obciążenia demograficznego na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31. 12. 2020 r.).

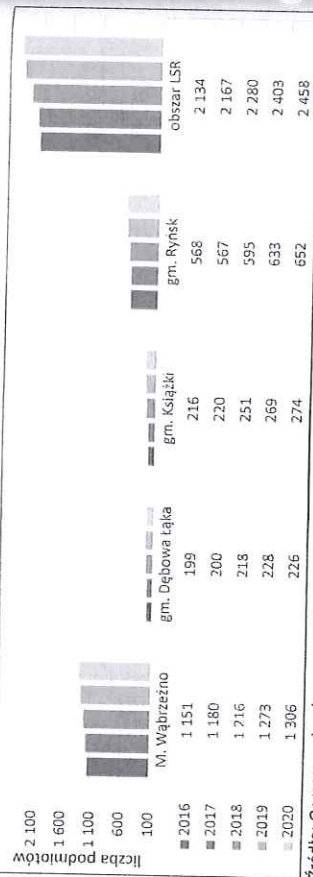
Na badanym obszarze najwyższy wskaźnik obciążenia demograficznego występuje w gm. Książki (70,2%), a najniższy w gm. Dębowa Łąka (34,3%). Średnia wartość tego wskaźnika dla obszaru objętego LSR wynosi 67,3% i jest porównywalna dla województwa kujawsko-pomorskiego (67%) i Polski (68%).

Przedstawione wskaźniki demograficzne potwierdzają postępujący proces starzenia społeczeństwa. Spadek liczby osób młodych i w wieku produkcyjnym, a wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym uzasadnia uwzględnienie działań na rzecz seniorów. Również wskaźnik zaludnienia, szczególnie niski na obszarach wiejskich, przemawia za interwencją w sferze aktywizacji społecznej. Jednocześnie rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym uzasadnia potrzebę udostępnienia oferty wsparcia dla tej grupy wiekowej.

4.4.3. Uwarunkowania gospodarcze Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON

W 2020 r. na obszarze objętym LSR funkcjonowało 2458 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, co stanowiło jednocześnie 1,2% wszystkich podmiotów działających w województwie kujawsko-pomorskim.

Wykres 23. Liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON.

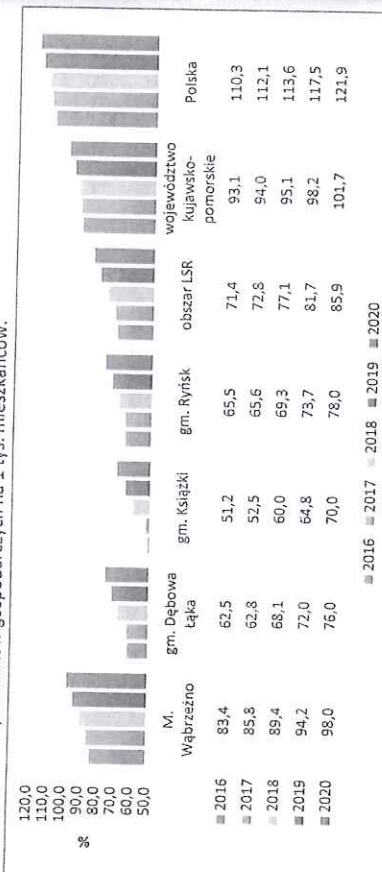

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

W analizowanym okresie (2016-2020) zauważalny jest wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarówno w każdej z gmin, jak i na całym obszarze objętym LSR.

Kolejnym ze wskaźników istotnych w ocenie poziomu przedsiębiorczości danego obszaru jest liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wykres 24. Liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców.

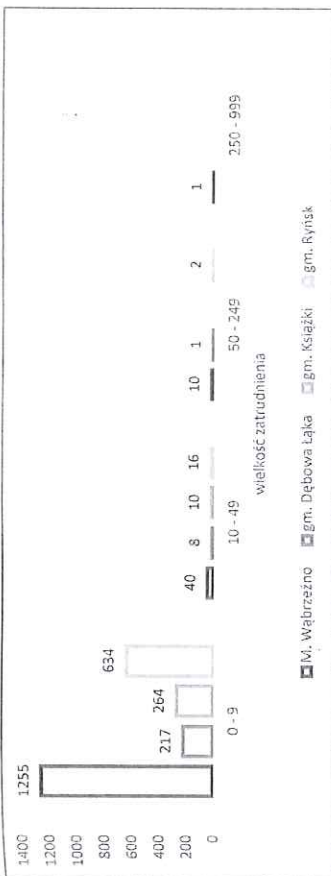

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na obszarze LSR osiągnęła w 2020 r. poziom 85,9, co było wartością mniejszą niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego (101,7) i dla kraju (121,9). Zauważyć jednak należy, że w latach 2016-2020 na analizowanym obszarze nastąpił wzrost tego wskaźnika o 14,5%, co było równocześnie wartością znaczenie wyższą niż średnia wartość dla województwa (wzrost o 8,6%) i dla kraju (wzrost o 11,6%).

Za równie ważny wskaźnik przedsiębiorczości na analizowanym obszarze uznać należy klasyfikację przedsiębiorstw ze względu na liczbę zatrudnionych pracowników i wynik finansowy.

Wykres 25. Podmioty gospodarcze wg wielkości zatrudnienia i wyniku finansowego.

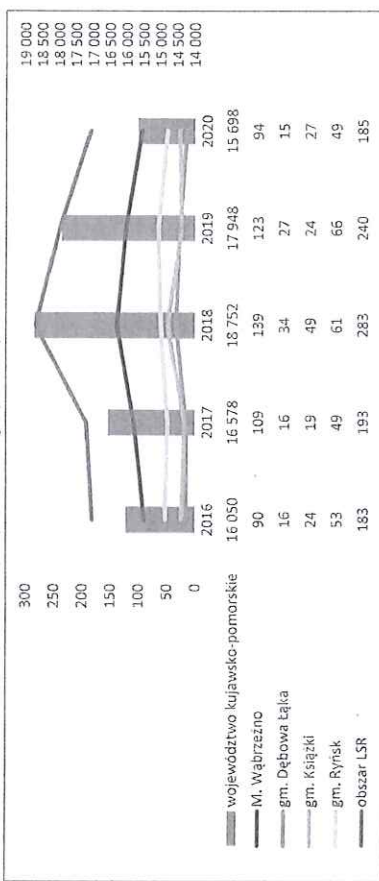

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12.2020 r.).

Na analizowanym obszarze mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób o przychodach netto mniejszych lub równych 2 mln euro stanowią zdecydowaną większość podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (96,41% ogółu firm). Tylko 43 podmiotów zatrudnia między 50 a 249 pracowników i osiąga przychody mniejsze lub równe 43 mln euro, a status dużego przedsiębiorstwa, które zatrudnia co najmniej 250 osób i osiąga przychody większe niż 43 mln euro, posiada jedna firma.

Innym ze wskaźników przedsiębiorczości jest liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON.

Wykres 26. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.

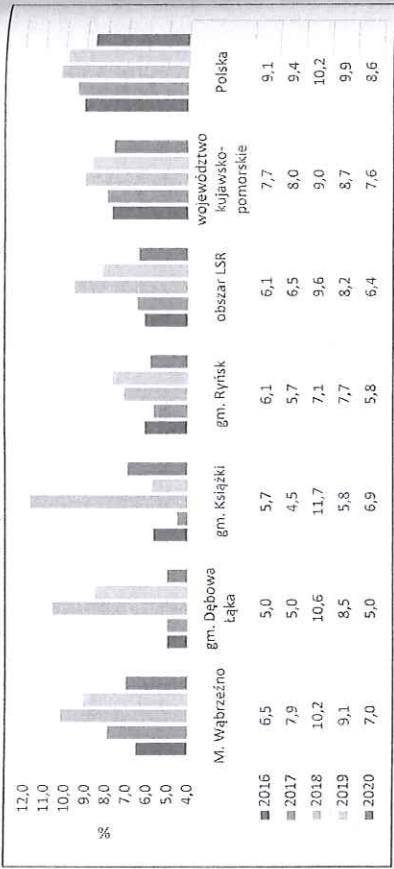

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

W analizowanym okresie czasu (2016-2020) do 2018 r. na całym obszarze objętym LSR zauważalny jest wzrost liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, co zgodnie jest z trendami województwa, jak i kraju. W kolejnych latach nastąpił spadek tego wskaźnika, co również jest zbieżne zarówno z tendencjami w województwie, jak i kraju.

W 2020 r. na obszarze objętym LSR liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wyniosła 185, co stanowiło 1,2% wszystkich nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim. Jednocześnie, spośród nich 169 (91,4% ogółu) to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wykres 27. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców.

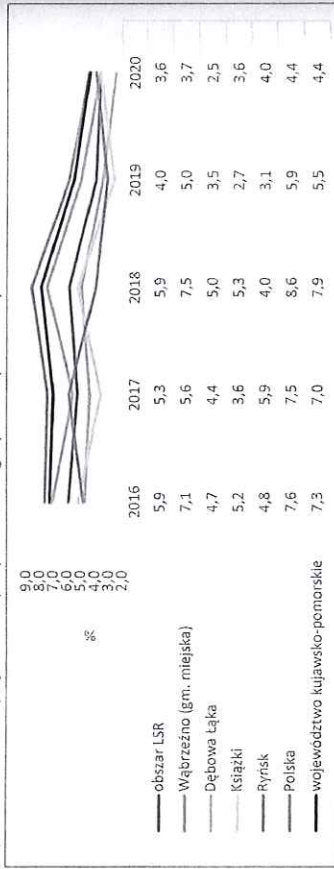

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12. każdego roku w latach 2016-2020).

W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców na obszarze objętym LSR wskaźnik ten wyniósł w 2020 r. 6,4 nowych podmiotów, co było wartością niższą od średniej dla województwa (7,6) i kraju (8,6).

Kolejnym z analizowanych wskaźników w kontekście poziomu przedsiębiorczości badanego obszaru jest liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z systemu REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców.

Wykres 28. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców.

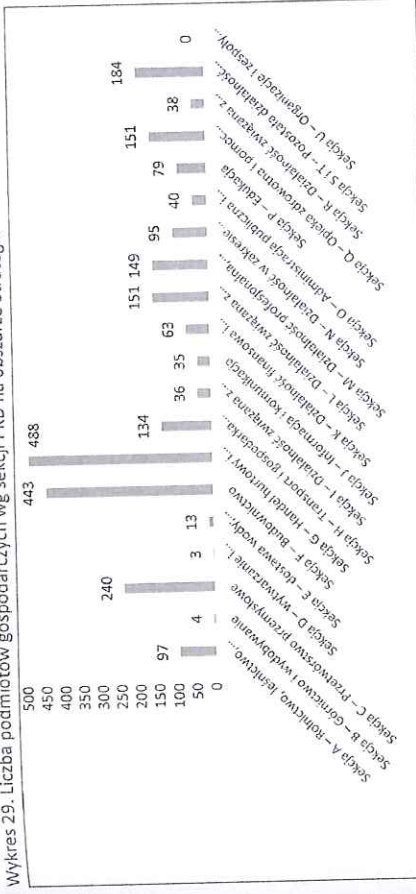
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12. każdego roku w latach 2016-2020).

Na obszarze objętym LSR w latach 2016-2019 odnotowano niewielkie roczne wahania liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z systemu REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. W 2020 r., podobnie jak w województwie kujawsko-pomorskim i kraju, zauważalny jest większy spadek liczby wyrejestrowanych podmiotów, co tłumaczy się w pewnym stopniu ograniczeniami w wykonywaniu czynności administracyjnych w początkowym okresie pandemii.

Branże charakterystyczne dla obszaru LGD

Spośród 2 443 podmiotów gospodarczych działających na obszarze objętym LSR najwięcej, bo aż 488, zajmuje się handlem (19,9% ogółu podmiotów gospodarczych), 443 ukiemkowanych jest na działalność budowlaną (18%), a 240 specjalizuje się przetwórstwem przemysłowym (9,8%).

Wykres 29. Liczba podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12.2020 r.).

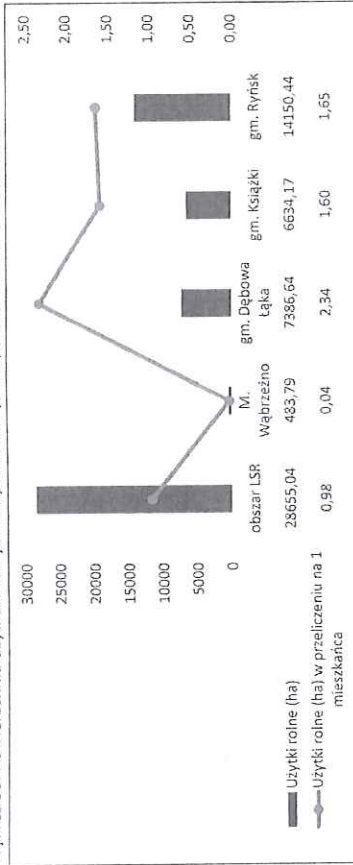
Na tle województwa zauważalne jest duże zaangażowanie podmiotów w ramach niewielu działów i sekcji. Natomiast dominacja handlu, budownictwa i przetwórstwa przemysłowego jest również typowa dla województwa kujawsko-pomorskiego i kraju. Jednocześnie w kontekście wykorzystania potencjału walorów przyrodniczych deficyt firm prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania i usług gastronomicznych przemawia za wsparciem usług w branży turystycznej i okolicznych, pozwalając na zwiększenie ich dostępności. Z kolei niedobór rozwiązań innowacyjnych na obszarze Strategii uzasadnia potrzebę wdrożenia projektów o charakterze innowacyjnym, co pozwoli udostępnić nowy lub znacząco udoskonalony produkt, usługę, proces, sposób organizacji lub nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych.

Zwrócić również należy uwagę, na fakt działalności produkcyjnej na obszarze interwencji. Jej deficyt przemawia za ukierunkowaniem wsparcia również w zakresie szeroko rozumianej produkcji.

Rolnictwo

Obszar Strategii ma charakter rolniczy, bowiem użytki rolne stanowią 28 655,04 ha, co stanowi 72,3% jego powierzchni. Dla porównania, w całym województwie kujawsko-pomorskim udział użytków rolnych w powierzchni ogółem osiąga poziom 56%, a dla Polski wynosi 45,4%.

Wykres 30. Powierzchnia użytków rolnych i użytków rolnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

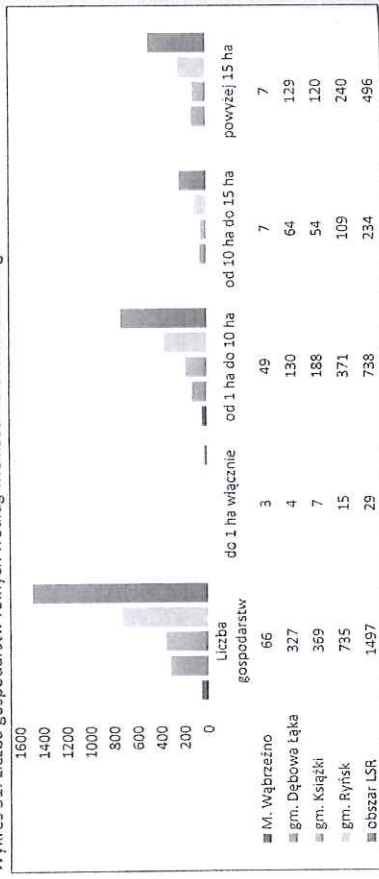

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS, Powszechny Spis Rolny z 2020 r.

Według Narodowego Spisu Rolnego z 2020 r. na obszarze tym zdecydowana większość gospodarstw prowadziła działalność. Gospodarstwa o największej średniej powierzchni znajdują się w gm. Dębowa Łąka (22,59 ha).

Zwarte kompleksy gleb wysokich klas bonitacyjnych determinują rozwój wysoko towarowego rolnictwa, które pozwala na uprawę zbóż oraz roślin przemysłowych, zwłaszcza w gospodarstwach powyżej 10 ha. Wśród upraw polowych dominującą rolę odgrywa produkcja zbóż, które w strukturze zasiewów stanowią blisko 62% powierzchni, natomiast 8,3% powierzchni upraw zajmuje rzepak. Ze względu na stosunkowo niski poziom zanieczyszczenia środowiska obszar Strategii ma predyspozycję do rozwoju rolnictwa, w tym produkcji żywności ekologicznej.

Wykres 31. Liczba gospodarstw rolnych według wielkości na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS, Powszechny Spis Rolny z 2020 r.

W porównaniu z danymi z Narodowego Spisu Rolnego z 2010 r. nastąpił bardzo duży, bo 25% ubytek gospodarstw rolnych. W 2010 r. na całym obszarze objętym LSR funkcjonowało 2001 gospodarstw. W ciągu 10 lat ubyło ich ponad 500. Zauważalny jest również spadek gospodarstw o małej powierzchni użytków rolnych – w grupie gospodarstw do 1 ha występuje tylko 29 takich podmiotów (w 2010 r. było to 272 gospodarstwa). W grupie od 1 ha do 10 hektarów funkcjonuje 738 gospodarstw (w 2010 r. było to 897 gospodarstw). Zatem wśród gospodarstw do 10 hektarów powierzchni użytków rolnych nastąpił spadek ich liczby o 34%. Za przyczynę zmian strukturalnych w rolnictwie na obszarze objętym LSR, podobnie jak i na

terenie województwa oraz kraju, wskazuje się spadek opłacalności produkcji rolniczej, możliwość bardziej opłacalnej pracy zarobkowej w innych działach gospodarki czy brak następców w gospodarstwach indywidualnych – zgodnie z danymi z Narodowego Spisu Rolnego z 2020 r. średni wiek polskiego rolnika przekroczył 50 lat.

Omówione uwarunkowania gospodarcze obszaru objętego LSR z jednej strony potwierdzają rozwój przedsiębiorczości. Wzrost liczby przedsiębiorstw w wartościach bezwzględnych, jak również w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wpisuje się w trendy ogólnopolskie. Niepokojący jest jednak spadek liczby nowo powstałych firm, co również pozostaje z tendencją w kraju. Niski poziom uprzemysłowienia tego obszaru wiąże się szczególnie z ukierunkowaniem przedsiębiorstw na działalność usługową. Dlatego też zasadnym kierunkiem powinno być wsparcie przedsiębiorstw produkcyjnych. Odwołując się do potencjału przyrodniczego, podkreślić należy w nawiązaniu do lokalnej gospodarki deficyt podmiotów działających w sferze szeroko rozumianej turystyki.

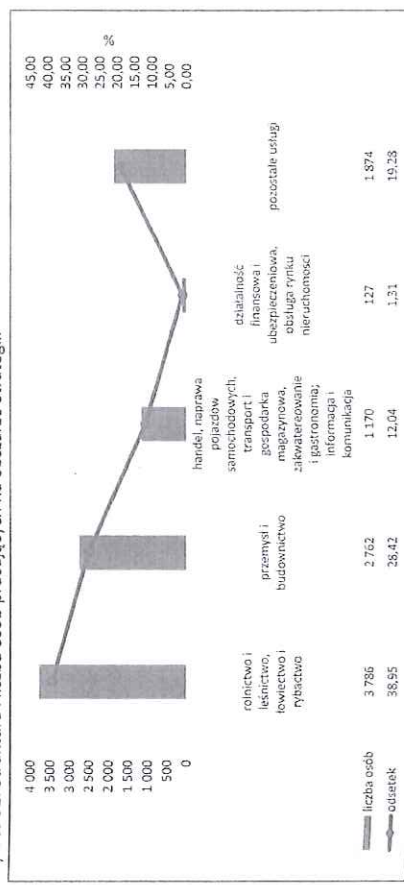
Pozycja rolnictwa na obszarze objętym LSR wydaje się co raz mniej znacząca. Spadająca dochodowość produkcji rolnej oraz konkurencyjne miejsca pracy w przedsiębiorstwach przyczyniają się do rezygnacji z działalności rolniczej. Wzrost średniej powierzchni statystycznego gospodarstwa i związany z tym spadek liczby gospodarstw o 25% w przeciągu jednego dziesięciolecia potwierdza, że rolnictwo zmierza w kierunku wysokotowarowej i wyspecjalizowanej działalności, w której małe gospodarstwa nie znajdują ekonomicznej racji bytu. Zasadnym działaniem byłby zatem rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych.

4.4.4. Charakterystyka lokalnego rynku pracy

Aktywność zawodowa

Na obszarze Strategii w 2020 r. liczba pracujących osób w podziale według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 wyniosła 9 719, z czego 5 486 osób nie było pracownikami jednostek budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, gospodarstw indywidualnych, duchownymi oraz pracownikami organizacji, fundacji i związków. Głównym ośrodkiem, w którym mieszkańcy znajdują zatrudnienie, jest Wąbrzeźno. Część mieszkańców znajduje zatrudnienie poza granicami powiatu – głównie w Grudziądzu, Toruniu i Brodnicy.

Wykres 32. Struktura i liczba osób pracujących na obszarze Strategii.

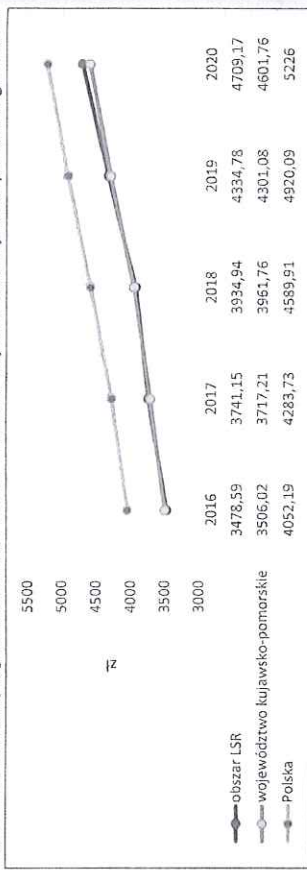
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12.2020 r.).

Struktura pracujących wskazuje na bardzo duży, blisko 39% udział pracujących w rolnictwie. Dla porównania udział pracujących w rolnictwie w województwie kujawsko-pomorskim wynosi 14,4%. Świadczy to o rolniczym charakterze obszaru objętego LSR. Niespełna 29% osób zatrudniona jest w przemyśle i budownictwie, a 12%

to pracownicy handlu, naprawy pojazdów samochodowych, transportu i gospodarki magazynowej, zakwaterowania i gastronomii, informacji i komunikacji. Jedynie 1,31% pracuje w branży finansowej, ubezpieczeniowej, obsłudze rynku nieruchomości. Nieco ponad 19% pracowników zostało zakwalifikowanych do tzw. pozostałych usług.

Tematem powiązaniem z aktywnością zawodową jest średni poziom wynagrodzenia.

Wykres 33. Średnie wynagrodzenie brutto - obszar LSR na tle województwa kujawsko-pomorskiego i Polski.

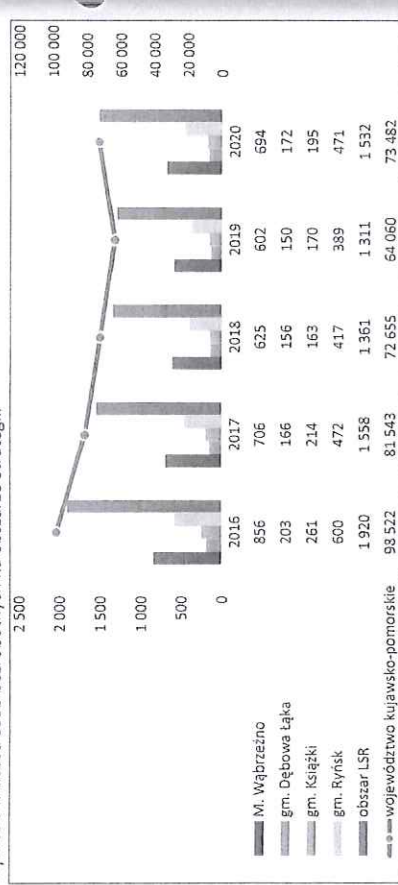
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Średnie wynagrodzenie brutto na obszarze objętym LSR utrzymuje się na poziomie zbliżonym do średniej wojewódzkiej, a w 2019 r. przekracza średnią wartość dla województwa (odpowiednio o 0,78% i 2,28%). Na tle średniej dla Polski średnia wartość wynagrodzenia na obszarze objętym LSR była w 2019 i 2020 r. niższa odpowiednio o 11,9% i 9,89%.

Bezrobocie

W 2020 r. na terenie objętym LSR bezrobotnymi były 1 532 osoby, co stanowiło 2,08% ogółu bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim.

Wykres 34. Liczba osób bezrobotnych na obszarze Strategii.

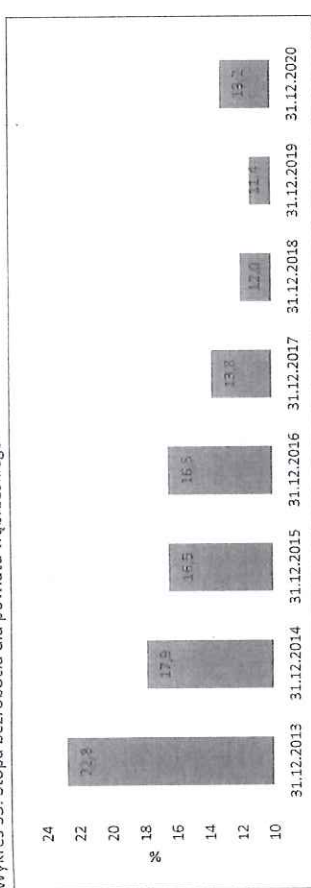

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Największa liczba osób bezrobotnych zamieszkuje Miasto Wąbrzeźno i gminę Ryńsk, co wynika z największego poziomu zaludnienia tych gmin. W analizowanym okresie czasu (2016-2020) zauważalny jest również ponowny wzrost liczby osób bezrobotnych, co również jest zbieżne z danymi dla województwa kujawsko-pomorskiego i kraju.

Kolejnym ze wskaźników związanych z bezrobociem wśród mieszkańców obszaru objętego LSR jest stopa bezrobocia, którą definiuje się jako stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo.

Wykres 35. Stopa bezrobocia dla powiatu wąbrzeskiego.

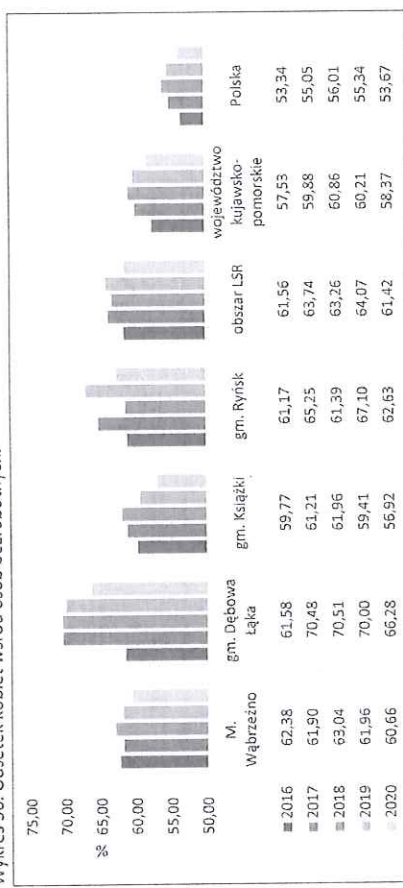

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

W analizowanym okresie czasu (2013-2020) do 2019 r. na obszarze objętym LSR stopa bezrobocia spadała. W roku 2020 r. nastąpił jednak jej wzrost do poziomu 13,2%. Nadmienić należy, że wskaźnik ten jest wyznaczony dla całego powiatu.

W strukturze osób bezrobotnych zdecydowanie dominowały kobiety (941 osób), które stanowiły 61,4% ogółu bezrobotnych obszaru objętego LSR, przyjmując jednocześnie wartość wyższą od średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego (58,4%) i Polski (53,7%).

Wykres 36. Odsetek kobiet wśród osób bezrobotnych.

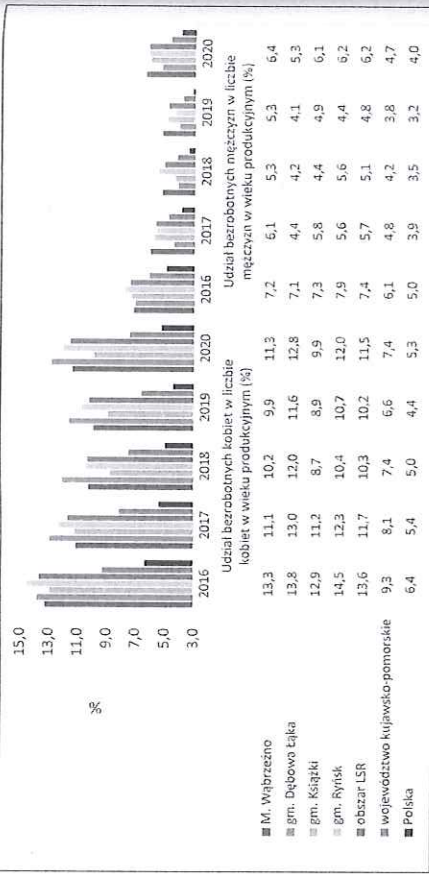

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Wyższy poziom bezrobocia wśród kobiet niż u mężczyzn po części tłumaczyć można mniejszą mobilnością, koniecznością łączenia pracy zawodowej z prowadzeniem gospodarstwa domowego, nierezadko nierównym statusem kobiet w stosunku do mężczyzn na rynku pracy oraz świadczeniami socjalnymi, które zniechęcają do aktywności zawodowej. Nie bez znaczenia jest również większy charakter omawianego obszaru. Praca w gospodarstwach rolnych podejmowana jest przede wszystkim przez mężczyzn. Fakt ten pogłębia słabo rozwinięty sektor usług dla ludności.

Za równie wartościowe uznać należy wnioski oparte o analizę udziału osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym.

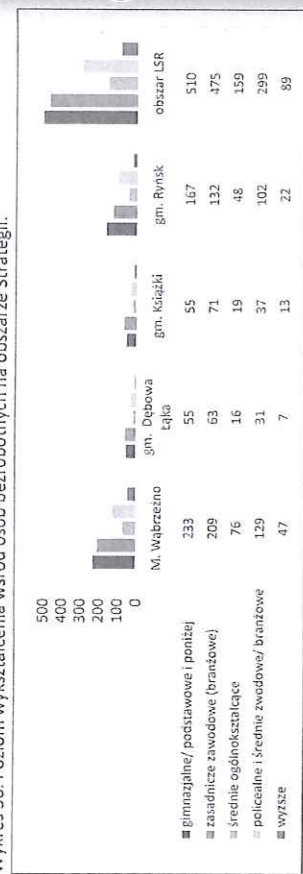
Wykres 37. Udział osób bezrobotnych w podziale na płeć w liczbie kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Wśród kobiet w wieku produkcyjnym na obszarze objętym LSR 11,5% to osoby bezrobotne, co było wartością aż o połowę wyższą od średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego (7,4%) i ponad 2-krotnie wyższą od średniej krajowej (5,3%). Udział bezrobotnych mężczyzn w liczbie mężczyzn w wieku produkcyjnym wyniósł 6,2%, co również było wartością wyraźnie wyższą niż średnia dla województwa (4,7%) oraz o ponad połowę wyższą od średniej dla Polski (4%). Uogólniając, na całym obszarze objętym LSR 8,6% osób w wieku produkcyjnym jest bezrobotna. Dla porównania wskaźnik ten dla województwa wynosi 6%, a dla Polski 4,6%. Wśród mieszkańców obszaru objętego LSR występuje zróżnicowanie poziomu bezrobocia ze względu na posiadane wykształcenie.

Wykres 38. Poziom wykształcenia wśród osób bezrobotnych na obszarze Strategii.

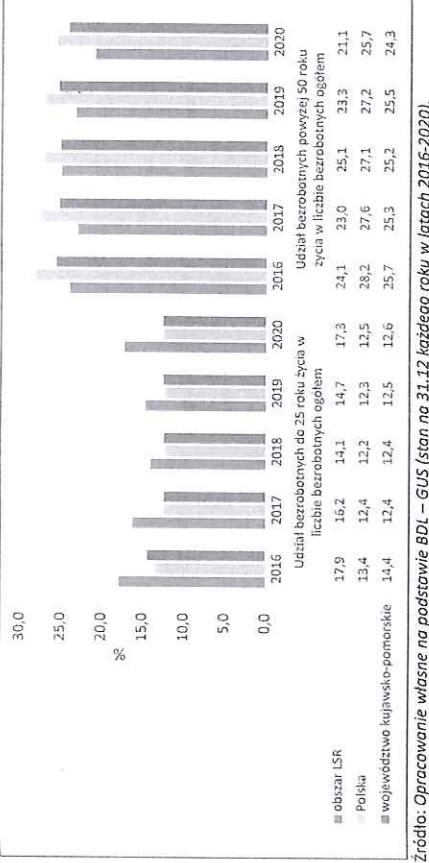

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji PUP (stan na 31.12.2020 r.).

Analiza struktury osób bezrobotnych ze względu na poziom wykształcenia prowadzi do wniosku, że najwięcej bezrobotnych jest wśród osób z najniższymi kwalifikacjami. Jednocześnie zauważyć należy, że niski poziom bezrobocia wśród osób z wykształceniem wyższym wynika częściowo z niskiego odsetka osób z takim wykształceniem na obszarze objętym LSR.

Analizę struktury osób bezrobotnych uzupełniamy poziomem bezrobocia wśród osób młodych (do 25 roku życia) i osób powyżej 50 roku życia na rynku pracy.

Wykres 39. Odsetek osób do 25 i powyżej 50 roku życia w ogóle osób bezrobotnych.

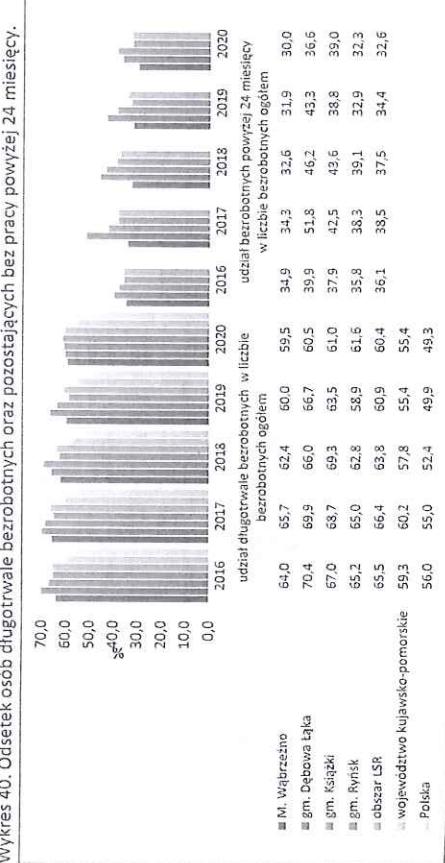

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Na obszarze objętym LSR spośród 1 532 osób bezrobotnych 265 osób nie skończyło 25 roku życia, co stanowiło 17,3% ogółu bezrobotnych i było wartością znacznie wyższą od średniej wojewódzkiej (12,6%) i krajowej (12,5%). Z kolei grupa osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia liczyła 323 osoby (21,1% ogółu bezrobotnych), co było wartością niższą zarówno od średniej wojewódzkiej (24,3%), jak i krajowej (25,7%).

Istotnych informacji na temat bezrobocia dostarcza również długość czasu, przez jaki bez pracy pozostają osoby bezrobotne.

Wykres 40. Odsetek osób długotrwale bezrobotnych oraz pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020) Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Wąbrzeźnie.

Obszar objęty LSR na koniec 2020 r. zamieszkiwało 926 osób długotrwale bezrobotnych, co oznacza, że osoby takie pozostawały bez pracy przez co najmniej rok. Ich udział w ogóle bezrobotnych wynosił 60,4% i był wyższy od średniej wojewódzkiej (55,4%) oraz wyraźnie wyższy od średniej krajowej (49,3%). Odsetek osób bezrobotnych pozostających bez pracy przez co najmniej 24 miesiące stanowił 32,6% ogółu bezrobotnych (499 osoby).

Wyższy odsetek bezrobotnych kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym oraz osób długotrwale bezrobotnych, także wyższy poziom bezrobocia wśród osób młodych, niż w województwie i kraju charakteryzują problemy lokalnego rynku pracy. Zwrócić również należy uwagę na ukryte bezrobocie w rolnictwie. Rolnictwo i leśnictwo, łowiectwo i rybactwo generuje miejsca pracy dla 3 786 osób (38,9% ogółu pracujących na obszarze objętym LSR). Pomimo omówionego wcześniej spadku liczby gospodarstw rolnych, w dalszym ciągu rolnictwo pozostaje najczęstszym miejscem pracy statystycznego mieszkańca tego obszaru (należy uznać, że w leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – ze względu na specyfikę obszaru - zatrudnienie znajduje bardzo mało osób).

Potrzeby rynku pracy

Z analizy sprawozdań Powiatowego Urzędu Pracy w Wąbrzeźnie wynika, że w 2020 r. urząd dysponował 566 miejscami pracy i aktywizacji zawodowej na obszarze objętym LSR. Dla porównania w 2019 r. liczba ta wynosiła 896. W 2020 r. pracę podjęły 1 154 osoby, w tym 638 kobiet, natomiast w 2019 r. 1 175 osób, w tym 614 kobiet.

Badanie jakościowe „Barometr zawodów” wykonane w 2020 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej prognozowało dla powiatu wąbrzeskiego na 2021 r. następujące zawody nadwyżkowe i deficytowe:

Tabela 11. Zestawienie zawodów deficytowych na obszarze Strategii.

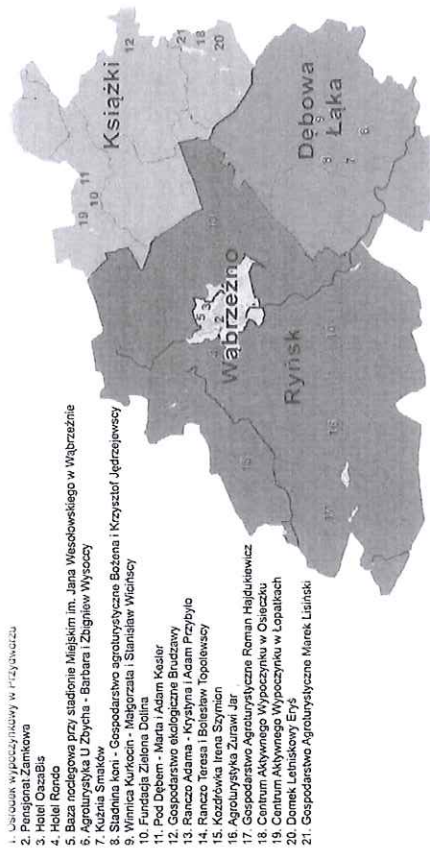
Zawody nadwyżkowe	Ekonomiści
	dentysty
	kucharze
	pracownicy socjalni
	pracownicy ochrony fizycznej
	operatorzy służb mundurowych
Zawody deficytowe	operatorzy obrabiarek skrawających
	nauczyciele praktycznej nauki zawodu
	pracownicy ds. rachunkowości i księgowości
	opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej
	pracownicy robót wykończeniowych w budownictwie
	operatorzy i mechanicy sprzętu do robót ziemnych
	operatorzy maszyn do produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://barometrzwawodow.pl/>. Dane opracowane na przełomie III i IV kwartału 2020 r. przez Powiatowy Urząd Pracy w Wąbrzeźnie. Badanie jakościowe „Barometr zawodów” wykonane na zlecenie Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

4.4.5. Potencjał turystyczny

Obszar Strategii charakteryzuje stosunkowo skromna oferta turystyczna. Funkcjonujące 2 obiekty hotelarskie udostępniają 143 miejsca noclegowe. 2 inne obiekty świadczące usługi hotelarskie, niebędące jednak hotelami, to w praktyce kolejnych 31 miejsc noclegowych. Ważnym walorem jest oferta ośrodków wypoczynkowych i centrów wypoczynku nad jeziorami. Ośrodek w Przydworzu oraz centra w Łopatkach i Osieczku to miejsca wypoczynku i rekreacji, w których można spędzić czas nad wodą.

Mapa 4. Lokalny potencjał agroturystyczny, enoturystyczny i turystyczny, rolnictwo ekologiczne, ośrodki i centra wypoczynkowe.

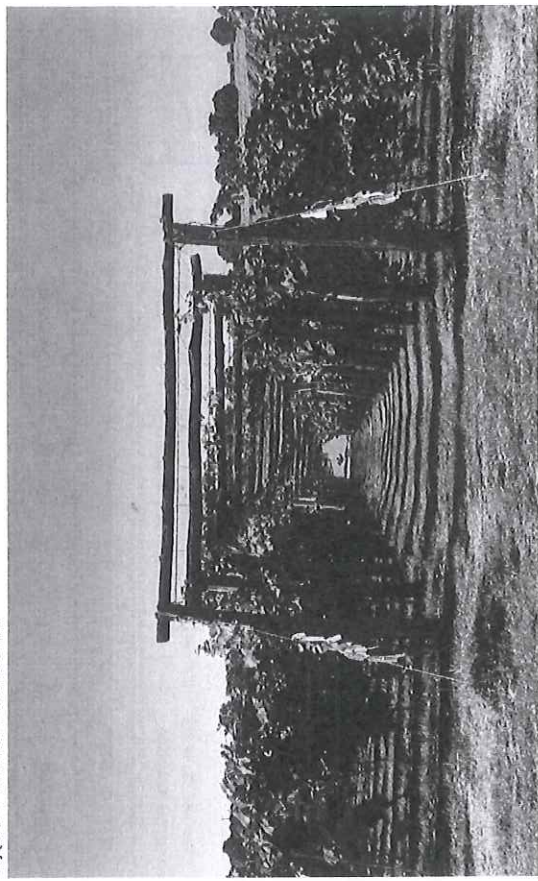

1. Usługodawca wycieczek w Przasnysku
2. Pensjonat Zamkowa
3. Hotel OazaBis
4. Hotel Rondo
5. Baza noclegowa przy stacji im. Jana Wisłowskiego w Wąbrzeźnie
6. Agroturystyka U Zoyticia - Barbara i Zbigniew Wysocki
7. Słonia Smakow
8. Gospodarsko-sportowe Boiska i Krzyżactwo Jędrzejewscy
9. Winnica Kurkocin - Małgorzata i Stanisław Wiciński
10. Fundacja Zielenia Dolina
11. Pod Dębem - Maria i Adam Kealer
12. Gospodarsko ekologiczne Brudzawy
13. Rancho Adama - Krysztyna i Adam Przybyło
14. Rancho Teresa i Bolesław Topolewscy
15. Kozłowska Irena Szymon
16. Agroturystyka Żurawi Jar
17. Gospodarsko Agroturystyczne Roman Hajdukiewicz
18. Centrum Aktywnego Wypoczynku w Osieczku
19. Centrum Aktywnego Wypoczynku w Łopatkach
20. Domek Leśniczy Eryk
21. Gospodarsko Agroturystyczne Marek Lisiecki

Źródło: Opracowanie własne.

Uzupełnieniem oferty turystycznej jest turystyka wiejska i produkty ekologiczne wytwarzane w lokalnych gospodarstwach rolnych. W zakresie rozwoju turystyki nowy kierunek stanowi enoturystyka – odwiedzanie miejsc uprawy winorośli, poznawanie regionów winiarskich i ich szeroko pojętej kultury.

Zdjęcie 4. Winnica w Kurkocinie.

Źródło: Materiały własne.

Tematem związanym z turystyką jest gastronomia. Jedną z podstawowych potrzeb osób podróżujących jest zaspokojenie głodu i pragnienia. Stąd też rozwój gastronomii jest ściśle powiązany z rozwojem turystyki. Gastronomię przed długie lata postrzegano w Polsce przede wszystkim jako element zagospodarowania turystycznego – z reguły jedynie uzupełniający bazę noclegową. Zmiany w ostatnich latach powodują, że

gastroνομia jest wykorzystywana do wzbogacenia oferty turystycznej, dzięki czemu staje się równoprawnym elementem pakietu turystycznego. Na obszarze objętych LSR funkcjonuje jednak stosunkowo niewiele firm, które wykazują kody PKD z działu 56 związanego z działalnością usługową w zakresie wyżywienia:

Tabela 12. Zestawienie przedsiębiorstw branży gastronomicznej.

Kody gastronomia	Gmina Dębowa Łąka	Gmina Książki	Gmina Ryńsk	Miasto Wąbrzeźno
56.10.A	1	2	2	5
56.10.B				
Ruchość placówki gastronomicznej		1	2	1
56.21.Z				
Przygotowywanie i dostarczanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (katering)				2
56.29.Z				
Pozostała usługowa działalność gastronomiczna	1			

Źródło: Opracowanie własne.

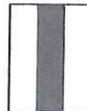
Udostępnienie kompleksowej oferty turystycznej wiąże się również z rozwojem bazy gastronomicznej. Dlatego też za pożądanym kierunkiem należy uznać wsparcie firm branży gastronomicznej.

Walory turystyczne i rekreacyjne obszaru Strategii

Obszar objęty Lokalną Strategią Rozwoju odznacza się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego – poza urodzajnymi glebami występują kompleksy leśne, urozmaicony krajobraz oraz jeziora polodowcowe.

Poczynione inwestycje w perspektywie 2014-2020 w zakresie rozwoju bazy turystycznej wokół Jeziora Zamkowego w Wąbrzeźnie i Wieszyno w Przydworzu oraz udostępnienie terenów rekreacyjnych nad jeziorami: Blizno, Łopatki i Osieciek są najlepszym przykładem wykorzystania lokalnych walorów przyrodniczych. Urokiwie położone jeziora stanowią ostoję czysty i prawdziwą atrakcję dla amatorów wędkowania. Cennym uzupełnieniem są również przebiegające przez ten obszar szlaki.

Szlaki turystyczne, które przebiegają przez obszar Strategii, to:

Czerwony szlak Grudziądz – Ryńsk – prowadzi z Grudziądza, dalej Rudnik – Piaski – Dębieniec – Zielonowo – Radzyń Chełmiński – Nowa Wieś Królewska – Czaple – Przydwórz, aż do Ryńska. W sumie to 41 km długości. Ziemia Chełmińska jest zakątkiem, gdzie turyści mają szansę zobaczyć przepiękne gotyckie kościoły, liczne dwory oraz pałace.

Zielony szlak Ciechocin – Wąbrzeźno – Jabłonowo Pomorskie liczy ok. 52 km. Szlak prowadzi przez miejscowości Ciechocin – Jezioro Okonin – Skępsk – Gajewo – Jezioro Oszczyniów – Gapa – Bielsk – Kowalewo Pomorskie – Pluskowosy – Piątkowo – Wielkie Radowiska – Niedźwiedź – Wątycz – Wąbrzeźno – Frydrychowo – Łopatki – Łopatki Polskie – Rywałd Królewski i Szlacheczki – Bursztynowo – Białobłoty – Jabłonowo Zamek – Jabłonowo Pomorskie.

Żółty szlak Ryńsk – Firłus – trasa przebiega przez miejscowości Ryńsk – Zajączkowo – Świętosław – Szerokopas – Drzonowo – Lipienek oraz Firłus, liczy 18 km.

Przez obszar ten przebiegają również szlaki historyczne:

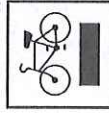
„Szlak Grunwaldzki”, który można pokonać poprzez różne warianty:

- 1) wariant przez Radzyń Chełmiński – Wąbrzeźno – Stanisławki – Wronie – Cymbark;
 - 2) wariant przez Przydwórz – Ryńsk – Orzechowo – Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń;
 - 3) wariant przez Grudziądz – Radzyń Chełmiński – Wąbrzeźno – Czystochleb – Małe Radowiska – Zieleń – Pływaczewo – Kowalewo Pomorskie.
- „Szlak Towarzystwa Jaszczurczego” obejmuje trasę prowadzącą przez Toruń – Chełmno – Stolno – Lisewo – Płużnicę – Wąbrzeźno – Ryńsk – Kowalewo Pomorskie – Ostrowite – Golub-Dobrzyń – Lipnicę – Małe Pułkowo

– Wroclki – Brodnice – Jabłonowo Pomorskie – Rywałd Królewski – Radzyń Chełmiński – Pokrzywno – Grudziądz – Rogóźno – Łasin – Kwidzyn. Szlak ten prowadzi przez miejsca związane z działalnością Towarzystwa Jaszczurczego oraz przez zabytki architektury i urbanistyki późnego średniowiecza. Przez teren powiatu można wybrać dwa warianty:

- 1) wariant Chełmno – Wąbrzeźno, długość trasy 38 km i prowadzi przez Grubno – Stolno – Lisewo – Płużnicę – Czaple – Przydwórz – Ryńsk – Wąbrzeźno;
- 2) wariant Wąbrzeźno – Ryńsk – Golub-Dobrzyń, długość trasy 33 km, przez Wąbrzeźno – Ryńsk – Orzechówko – Kowalewo Pomorskie do Golubia-Dobrzyńa.

Ciekawostką jest również szlak turystyczny rowerowy:

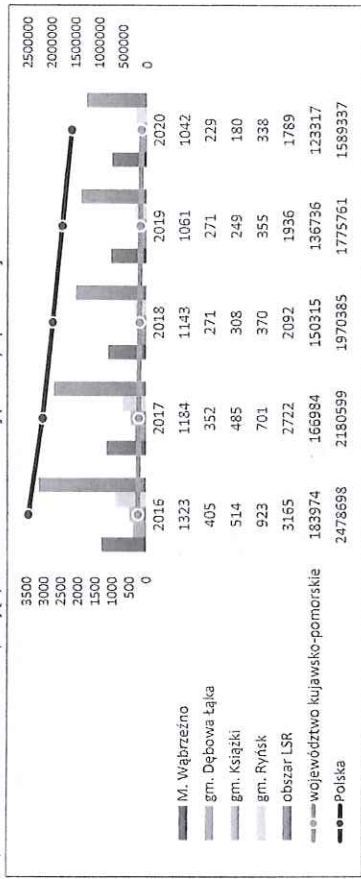
Niebieski szlak rowerowy Toruń – Olek – Wąbrzeźno – Radzyń Chełmiński – Okonin – Grudziądz liczy 86 km i z pewnością zainteresuje miłośników pieszych i rowerowych wędrówek. Szlak ten łączy dwa największe miasta Ziemi Chełmińskiej. Atrakcją na trasie, jaką można zobaczyć, są ruiny zamku w Radzynie Chełmińskim.

4.4.6. Problemy społeczne

Pomoc społeczna

Tematem powiązanym z dochodami gospodarstw domowych i problemami rynku pracy jest pomoc społeczna. Charakterystycznym wskaźnikiem sytuacji ekonomicznej mieszkańców jest skala pomocy społecznej świadczonej na ich rzecz przez ośrodki pomocy społecznej, co prezentuje poniższy wykres:

Wykres 41. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.

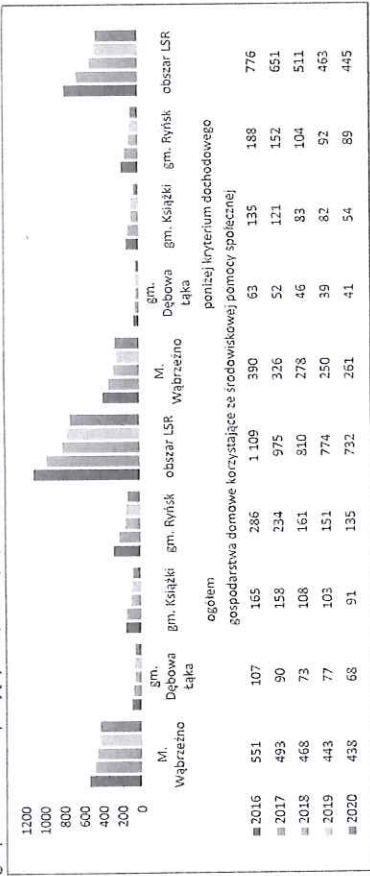
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

W analizowanym okresie czasu (2016-2020) zarówno w odniesieniu do poszczególnych gmin, całego obszaru objętego LSR, jak również województwa i kraju, uwidacznia się spadek liczby osób objętych środowiskową pomocą społeczną. W 2020 r. spośród 29 269 mieszkańców tego obszaru 6,11% (1 789 osób) objętych było taką formą pomocy, przy czym w Wąbrzeźnie objętych środowiskową pomocą społeczną było 7,78% mieszkańców (1 042), w gm. Dębowa Łąka 7,26% (229) mieszkańców, w gm. Książki 4,34% (180) mieszkańców, a w gm. Ryńsk 3,94% (338) mieszkańców. Zauważyć należy, że odsetek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem utrzymuje się jednocześnie na poziomie zbliżonym do średniej wojewódzkiej.

Dla 1 156 osób, czyli blisko 65% spośród 1 789 osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, przesłanką do objęcia wsparciem był dochód nieprzekraczający kryterium dochodowego.

Podobne wnioski wyciągnąć można analizując liczbę gospodarstw domowych objętych środowiskową pomocą społeczną, co prezentuje wykres:

Wykres 42. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, w tym gospodarstw korzystających z pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji PUP (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. na obszarze objętym LSR ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało 732 gospodarstwa domowe, z czego 445 gospodarstw domowych było objętych wsparciem ze względu na kryterium dochodowe. W analizowanym okresie czasu (2016-2020) na terenie wszystkich gmin objętych LSR zauważalny jest spadek liczby gospodarstw domowych objętych środowiskową pomocą społeczną, co również przekłada się na spadek liczby osób objętych taką formą pomocy.

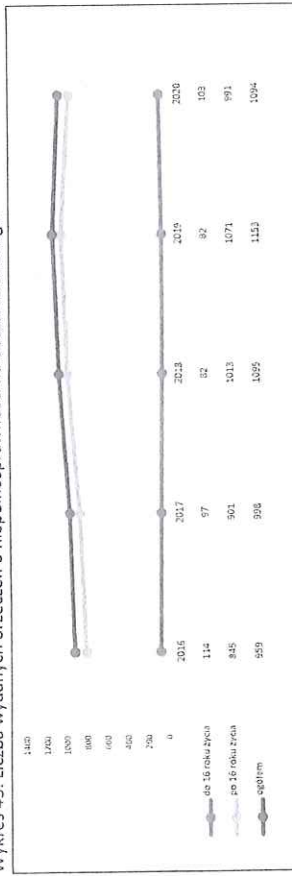
Poza ubóstwem powodem objęcia pomocą społeczną na obszarze objętym LSR były: bezrobocie niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz uzależnienia.

Jednocześnie 1 351 osób, czyli 75,5% spośród wszystkich osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, było objętych pomocą długotrwałą. W 2020 r. z usług opiekuńczych korzystało 86 osób i ich liczba stale wzrasta.

Niepełnosprawność prawna

W latach 2016-2020 na obszarze objętym LSR przeciętnie rocznie prawie 1000 osób po 16 r. życia i nieco ponad 100 osób do 16 r. życia zaliczono do osób niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Wykres 43. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12 każdego roku w latach 2016-2020).

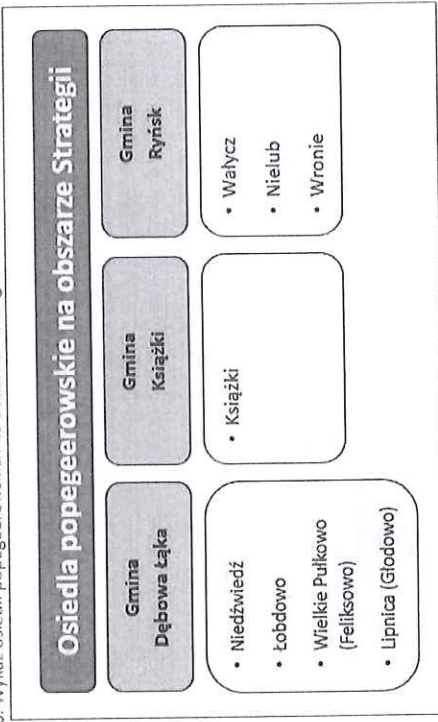
W przypadku osób dorosłych najczęstszą przyczyną niepełnosprawności stanowiło upośledzenie narządu ruchu (w całym badanym okresie ponad 40% wszystkich przyczyn), natomiast w przypadku dzieci nie obserwuje się szczególnej dominacji żadnej z przyczyn.

Należy zauważyć, że przywołane statystyki dotyczą wyłącznie orzeczeń o niepełnosprawności (prawnie) i nie obejmują nowych przypadków osób z niepełnosprawnością biologiczną, jako choćby osób, które zaczęły odczuwać ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku, ale nie posiadają prawnego orzeczenia o niepełnosprawności. Temat niepełnosprawności nie ogranicza się wyłącznie do zasięgu lokalnego. Jako problem społeczny zasadnym jest skierowanie wsparcia dla tej grupy mieszkańców obszaru Strategii.

Osiedla popegeerowskie

Osiedla w miejscowościach, w których funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne (PGR), stanowią obszary kumulowania się negatywnych zjawisk społecznych. Likwidacja PGR-ów na początku lat 90. wpłynęła na lokalną gospodarkę i degradację przestrzeni publicznej. Osiedla popegeerowskie w dalszym ciągu wymagają działań rewitalizacyjnych w zakresie modernizacji infrastruktury, adaptacji obiektów do nowych funkcji, zagospodarowania przestrzeni publicznej i zaprowadzenia przestrzennego ładu przy zaangażowaniu samych mieszkańców, a problem długotrwałego bezrobocia, wykluczenia społecznego i ubóstwa pozostaje nadal aktualny.

Schemat 6. Wykaz osiedli popegeerowskich na obszarze Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

Tematem związanym z nawarstwianiem się różnych problemów społecznych jest zagrożenie trwałą marginalizacją. Ministerialna lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją wymienia gm. Dębowa Łąka i gm. Książki jako obszary, na których szczególnie dochodzi do kumulacji negatywnych zjawisk społecznych. Udostępnienie oferty wsparcia poprzez projekty społeczne należy uznać w tym przypadku za w pełni uzasadnione.

4.4.7. Edukacja

Wychowanie przedszkolne

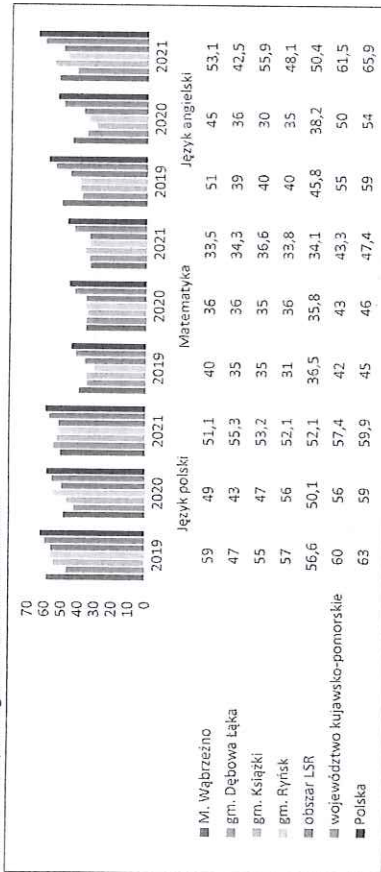
Według danych GUS w 2020 r. na obszarze objętym LSR z wychowania przedszkolnego korzystało 277 dzieci w wieku 6 lat, które objęte są obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym oraz 619 dzieci w wieku 3-5 lat. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wynosi 70,3% i był znacznie niższy niż przeciętnie w regionie.

Szkoły podstawowe

Według danych pozyskanych z Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych na terenie objętym LSR funkcjonuje 11 szkół podstawowych. Według danych GUS w 2020 r. uczyło się w tych szkołach 2 276 uczniów.

Temat ściśle związany z funkcjonowaniem szkół podstawowych jest jakość kształcenia wyrażona wynikami egzaminów uczniów kończących naukę na tym poziomie edukacji.

Wykres 44. Wyniki egzaminów ósmoklasistów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku w latach 2019-2021.

Według danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku w latach 2019-2021 wyniki egzaminów ósmoklasistów z obszaru objętego LSR z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego kształtowały się średnio na niższym poziomie niż innych uczniów w województwie i kraju.

W 2020 r. średni wynik z języka polskiego dla całego obszaru objętego LSR stanowił 84,9% średniej dla kraju i odpowiednio 89,4% średniej dla województwa. Średni wynik w tym samym roku z matematyki odpowiadał 77,8% punktów uzyskanych średnio w kraju i 83,3% punktów uzyskanych średnio w województwie. Wyniki ósmoklasistów z obszaru objętego LSR z języka angielskiego w 2020 r. stanowiły 70,8% średniej dla kraju i 76,5% średniej dla województwa.

Szkoły ponadpodstawowe

Ofertę edukacji na poziomie ponadpodstawowym na obszarze Strategii tworzą 2 licea ogólnokształcące, 1 technikum, 1 szkoła branżowa I stopnia oraz 1 szkoła branżowa II stopnia. Według danych pozyskanych z Rejestru Szkół i Placówek Oświatowych edukacja prowadzona w ramach szkolnictwa publicznego umożliwiła zdobycie wykształcenia na terenie Miasta Wąbrzeźna w roku szkolnym 2022/2023 989 uczniom, z czego 237 (28,72% uczniów szkół ponadpodstawowych) uczyło się w liceach, 469 (47,42%) w technikum, a 236 (23,86%) w szkole branżowej I stopnia.

Dane Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku o wynikach egzaminu maturalnego w 2022 r. wskazują, że zdawalność w szkołach obszaru Strategii wyniosła 71% (zdalo 90 z 127 osób przystępujących do egzaminu dojrzałości). Średnie wyniki na tym obszarze były zazwyczaj gorsze niż w województwie i kraju.

Średni wynik egzaminu z j. angielskiego na poziomie podstawowym wśród 113 zdających wyniósł 70,48%, wobec 74,00% wśród 13 389 abiturientów dla województwa kujawsko-pomorskiego i 76% dla kraju. Średni wynik egzaminu z j. polskiego na poziomie podstawowym wśród 127 zdających wyniósł 57,26% - dla porównania wartość województwa i kraju to 54%. Średni wynik egzaminu z matematyki na poziomie podstawowym wśród 128 zdających wyniósł 47,76%, przy 55% wśród 13 844 abiturientów dla województwa i 58% dla kraju.

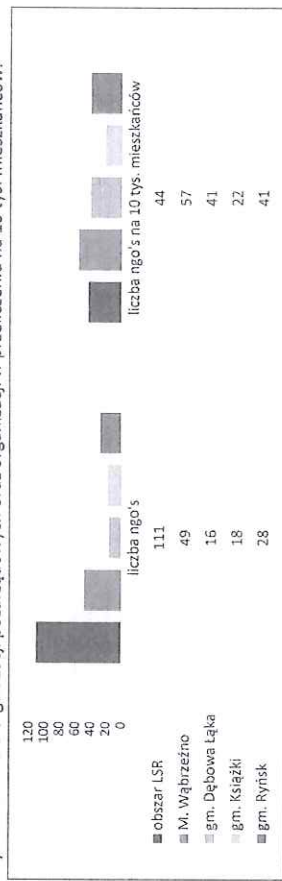
Rolniczy charakter obszaru interwencji, słaby poziom urbanizacji, jak również jakość kształcenia na poziomie niższym niż średnia dla województwa przemawiają za uwzględnieniem wsparcia dla osób młodych poprzez projekty społeczne.

4.4.8. Aktywność społeczna

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe stanowią istotny potencjał obszaru objętego LSR, a ich inicjatywa jest niezbędna do realizacji projektów w ramach Strategii. Szczególnie ważna jest oddolność działania inicjowanego przez mieszkańców, odczuwających potrzebę działania na rzecz lokalnej społeczności. Na terenie objętym LSR działa blisko 120 organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym. Najwięcej zarejestrowanych podmiotów to ochotnicze straże pożarne. Uzupełnieniem są liczne koła gospodyń wiejskich, które na ogół nie dokonywały formalnej rejestracji w KRS.

Wykres 45. Liczba organizacji pozarządowych oraz organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL – GUS (stan na 31.12.2020 r.).

W przypadku organizacji pozarządowych funkcjonujących na obszarze objętym LSR zauważalna jest działalność części podmiotów wyłącznie w ściśle określonym celu statutowym i interesie swoich członków. Istotnym ograniczeniem jest również brak realnej aktywności niektórych NGO's. Potwierdzeniem tego jest materiał z 1 lutego 2022 r. opublikowany na stronie ngo.pl, opracowany na podstawie informacji Głównego Urzędu Statystycznego. W Polsce w grudniu 2021 r., według rejestru REGON, zarejestrowanych było 138 tys. organizacji pozarządowych, w tym 107 tys. stowarzyszeń oraz 31 tys. fundacji. Około 50% będących w rejestrze organizacji rzeczywiście prowadzi swoją działalność. Pozostałe ją zawiesiły, bądź zakończyły, jednak nie dokonały wyrejestrowania. Oznacza to, że w Polsce aktywnie działa około 70 tysięcy stowarzyszeń i fundacji. W odniesieniu do obszaru objętego LSR, bazując na powyższych badaniach, ale również własnych obserwacjach w zakresie aktywności III sektora, należy potwierdzić, że wiele organizacji faktycznie nie prowadzi działalności statutowej, nadal jednak widnieją w różnych ewidencjach.

Dostępność miejsc integracji społecznej

Aktywność społeczna z jednej strony kształtują publiczne podmioty działające w sferze szeroko pojętej kultury. Sam dostęp do środków zewnętrznych umożliwiał rozwój skierowanej do mieszkańców poprzez realizowane projekty. Potencjałem, który jest równie istotny, jest dostępność miejsc integracji społecznej, co umożliwia realizację działań społecznych.

Tabela 13. Wykaz miejsc integracji społecznej.

Świetlice wiejskie oraz miejsca użyteczności publicznej na obszarze Strategii	
Gmina	Wąbrzeźno
Dębowa Łąka	Rybnik
1. Klub Stróżka w Dębowej Łące	1. świetlica wiejska w Jarantowicach
2. świetlica wiejska w Kurkocinie	2. świetlica wiejska w Stanisławkach
3. świetlica wiejska w Wielkich Radowiskach	3. świetlica wiejska we Wroniu
4. świetlica wiejska w Wielkim Pułkowie	4. świetlica wiejska w Trzcianku
5. świetlica wiejska w Małym Pułkowie	5. świetlica wiejska w Łąbędzu
6. świetlica wiejska w Małym Pułkowie	6. świetlica wiejska w Czystochlebiu
7. świetlica wiejska w Lipnicy	7. świetlica wiejska w Wałyczu
8. świetlica wiejska w Lipnicy	8. świetlica wiejska w Zieleniu
9. świetlica wiejska w Niedźwiedżu	9. świetlica wiejska w Trzcianie
	10. świetlica wiejska w Małych Radowiskach
	11. świetlica wiejska w Orzechówku
	12. świetlica wiejska w Mysłiwcu
	13. świetlica wiejska w Ryńsku
	14. świetlica wiejska w Węgorzynie
	15. świetlica wiejska w Orzechowie
	16. świetlica wiejska w Przydyworzu
	17. świetlica wiejska w Jaworzu
	18. świetlica wiejska w Wałyczku
	19. świetlica wiejska w Pływaczewie
	20. świetlica wiejska w Ludowicach
	21. świetlica wiejska w Sitnie
	22. Centrum Tradycji Rybackich w Orzechówku
	23. Dom Kultury w Mysłiwcu – w trakcie budowy

Źródło: Opracowanie własne.

Cenne uzupełnienie miejsc integracji społecznej stanowi ogólnodostępna infrastruktura rekreacyjna – liczne place zabaw, parki fitness i boiska.

W kontekście jakości życia mieszkańców objętego Strategią należy zwrócić uwagę na fakt dostępności miejsc integracji społecznej, przy jednoczesnym deficycie oferty spędzania czasu wolnego w oparciu o istniejącą infrastrukturę. Potrzeba animowania lokalnej społeczności wydaje się w pełni zasadnym kierunkiem...

5. Spójność, komplementarność i synergia

Zdefiniowane potrzeby rozwojowe i potencjał obszar Strategii przyczyniły się do określenia misji LSR:

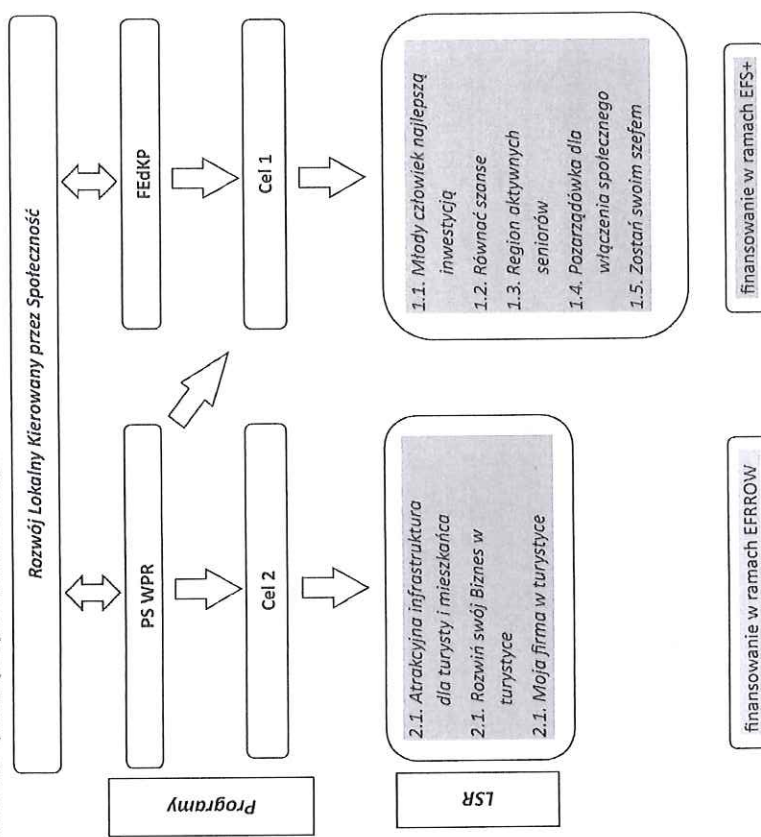
Ziemia Wąbrzeska konkurencyjną ofertą turystyczną i miejscem życia ludzi aktywnych

Misja będzie realizowana poprzez następujące cele:

1. Podniesienie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Ziemi Wąbrzeskiej;
2. Wzrost konkurencyjności turystycznej Ziemi Wąbrzeskiej, co potwierdza specjalizację dokumentu LSR ukierunkowanego na najważniejsze potrzeby rozwojowe lokalnej społeczności.

Wyznaczonym celom zostały przypisane następujące przedsięwzięcia finansowane poprzez EFROW i EFS+:

Schemat 7. Cele i przedsięwzięcia w ramach Strategii.

Źródło: Opracowanie własne.

5.1. Zgodność celów Strategii z innymi dokumentami planistycznymi

Przyjęte kierunki i cele rozwojowe Lokalnej Strategii Rozwoju są zgodne z celami określonymi w innych dokumentach planistycznych i strategiach:

Tabela 14. Zgodność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi.

Dokument strategiczny	Spójność celów i założeń dokumentu z celami i przedsięwzięciami Strategii
Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027	<p>Poziom krajowy</p> <p>✓ Cel szczegółowy S08 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa</p> <p>Cele sektorowe:</p> <ul style="list-style-type: none">CS 8.P 10. Włączenie osób z grup defaworyzowanych lub wykluczonych na obszarach wiejskichCS 8.P 12. Zaangażowanie młodych w życie lokalne, w tym w podejmowaniu decyzji, tworzenie sieci społecznośćCS 8.P 4. Poprawa dostępu do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnejCS 8.P 9. Rozwój przedsiębiorczości poprzez tworzenie i utrzymanie miejsc pracy i dywersyfikację dochodów <p>Poprzez Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich stanowi bezpośrednio źródło finansowania LSR.</p>
Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027	<p>Poziom wojewódzki</p> <p>✓ Cel Polityki: CP 4 - Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw społecznych</p> <p>Cel szczegółowy 4(c) wspieranie zrównoważonego pod względem płci uczestnictwa w rynku pracy, równych warunków pracy oraz lepszej równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, w tym poprzez dostęp do przystępnej cenowo opieki nad dziećmi i osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu</p> <p>Cel szczegółowy 4(f) wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Cel szczegółowy 4(l) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p> <p>Poprzez Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027 Europejski Fundusz Społeczny Plus stanowi bezpośrednio źródło finansowania LSR.</p> <p>Cele i kierunki rozwoju:</p> <ol style="list-style-type: none">Skuteczna edukacjaPodniesienie jakości kształcenia i wychowania, w tym:<ul style="list-style-type: none">1103. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży1110. Rozwój kompetencji uczniów w zakresie funkcjonowania we współczesnym społeczeństwieZdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo <p>2.1. Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, w tym:</p>
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030 - Strategia Przyspieszenia 2030+	<p>11. Skuteczna edukacja</p> <p>11. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none">1103. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży1110. Rozwój kompetencji uczniów w zakresie funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie <p>2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo</p> <p>2.1. Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, w tym:</p>

- 2101. Rozwój aspiracji społecznych
- 2102. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego
- 2103. Aktywizacja seniorów oraz integracja międzypokoleniowa
- 2104. Rozwój idei solidaryzmu międzypokoleniowego

3. Konkurencyjna gospodarka

- 33. Rozwój przedsiębiorczości, w tym:
 - 3301. Rozwój regionalnych instrumentów finansowych wsparcia rozwoju gospodarczego
 - 3308. Promocja gospodarcza województwa
 - 35. Rozwój turystyki, w tym:
 - 3501. Rozwój turystyki jako dziedziny gospodarki
 - 3502. Kształtowanie oferty turystycznej województwa
- 4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko
- 48. Potencjały endogeniczne, w tym:
 - 4802. Wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczych i kulturowych dla rozwoju działalności gospodarczych o charakterze turystycznym
 - 4803. Tworzenie i zagospodarowanie szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą
 - 4804. Tworzenie nowych i rozwój istniejących tras rowerowych o znaczeniu turystycznym i rekreacyjnym
 - 4805. Wykorzystanie potencjału wynikającego z dziedzictwa wodnego województwa dla rozwoju społecznego i gospodarczego

Poziom lokalny

Cel 2: Aktywizacja zawodowa oraz promocja zatrudnienia osób z niepełnosprawnością
Zadanie: 2.7 Wspieranie działalności gospodarczej przez osoby z niepełnosprawnością

Cel strategiczny 2: Doskonalenie infrastruktury technicznej i społecznej

Priorytet 2.3: Rozbudowa gminnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej, kulturalnej i innej służącej mieszkańcom

Cel strategiczny 3: Aktywne społeczeństwo

Priorytet 3.1.: Aktywizacja dzieci i młodzieży

Priorytet 3.4.: Aktywne i zdrowe starzenie się

Cel strategiczny 1: Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju bazy ekonomicznej miasta

Priorytet 1.2: Rozwijanie lokalnej przedsiębiorczości

Cel strategiczny 3: Lepsza jakość kapitału ludzkiego

Priorytet 3.2: Rozwijanie sfery kultury i zwiększenie świadomości społecznej mieszkańców miasta

Źródło: Opracowanie własne.

Na dzień złożenia Strategii nie została opracowana Strategia Obszaru Prowadzenia Polityki Terytorialnej Wąbrzeźna na lata 2021-2027, Gmina Dębowa Łąka nie posiada aktualnego programu rozwoju gminy, natomiast Strategia Rozwoju Gminy Rynsk obejmuje lata 2016-2023.

5.2. Synergia

Zintegrowany charakter Strategii oznacza specyficzne podejście do rozwiązywania lokalnych problemów poprzez wielokierunkowe – zintegrowane i synergiczne działania w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej. Zdefiniowane w tej Strategii poszczególne cele wzajemnie się uzupełniają. Operacje

realizowane przez różne sektory będą ze sobą spójne, ukierunkowane na wykorzystanie specyfiki obszaru i służące jego rozwojowi. Przedstawiciele różnych lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych, realizując poszczególne przedsięwzięcia, będą w konsekwencji ze sobą współpracować na rzecz promocji i wykorzystania potencjału tego obszaru.

Lokalna Strategia Rozwoju nie stanowi konkurencji dla ogólnego podejścia realizowanego przez władze krajowe, regionalne i lokalne, lecz jest narzędziem interakcji, mającym na celu osiągnięcie lepszych wyników ogólnych, niż te osiągnięte przy zastosowaniu tradycyjnego ogólnego podejścia.

Zdefiniowane w Strategii cele i przypisane im przedsięwzięcia zakładają podjęcie wielu spójnych ze sobą działań, projektów, inicjatyw, przez różne grupy beneficjentów, co pozytywnie wpłynie na obszar objęty interwencją. Zintegrowane podejście umożliwi w praktyce realizację założonych w LSR celów ukierunkowanych na podniesienie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców i wzrost konkurencyjności turystycznej w oparciu o zasoby przyrodnicze poprzez wdrożenie operacji i grantów w obszarach:

1. *Przedsięwzięcia 1.1 Młody człowiek najlepszą inwestycją, 1.2. Równać szanse i 1.3. Region aktywnych seniorów* dedykowane odpowiednio dzieciom i młodzieży znajdującą się w niekorzystnej sytuacji, osobom doświadczającym stereotypów związanych z picią oraz osobom starszym zagrożonym izolacją i wykluczeniem społecznym, co pozwoli na zminimalizowanie problemów społecznych zdiagnozowanych na obszarze Strategii. Uwzględnienie takiej grupy odbiorców projektów potwierdza kompleksową interwencję w zakresie aktywizacji społecznej. Uzupełnienie oferty wsparcia stanowią przedsięwzięcie

1.4. *Porządówka dla włączenia społecznego* w zakresie szeroko pojętego włączenia społecznego lokalnej społeczności oraz przedsięwzięcie 1.5. *Zostań swoim szefem*, co umożliwi aktywizację zawodową poprzez podejmowanie działalności gospodarczej przez osoby w niekorzystnej sytuacji. Przyjęte rozwiązania w zakresie wdrożenia przedsięwzięć umożliwiają jednocześnie aktywny udział organizacji pozarządowych, a preferencja na etapie oceny i wyboru projektów ma pozwolić na jak najszybsze wykorzystanie potencjału III sektora na obszarze objętym Strategią. Przedsięwzięcia służące realizacji celu 1. Podniesienie aktywności społeczno-zawodowej stanowią wielokierunkowe działania w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców Ziemi Wąbrzeskiej i wzmocnienia kapitału społecznego.

2. *Przedsięwzięcia 2.1. Atrakcyjna infrastruktura dla turysty i mieszkańca, 2.2. Rozwiń swój biznes w turystyce* oraz 2.3. *Moja firma w turystyce* to kompleksowa propozycja wykorzystania potencjału przyrodniczego w oparciu o turystykę. Zarówno projekty infrastrukturalne w zakresie rozwoju bazy turystycznej, jak również wsparcie dla szeroko rozumianego sektora gospodarczego pozwolą zbudować atrakcyjną ofertę turystyczną. Jednocześnie z udostępnionej infrastruktury i usług firm korzystać będą mogli również mieszkańcy obszaru interwencji, w tym osoby objęte wsparciem w ramach projektów społecznych.

Zdefiniowane cele Strategii integrują różne branże gospodarki – możliwość uzyskania wsparcia przewidziano zarówno dla jednostek sektora finansów publicznych, istniejących firm, organizacji pozarządowych, jak również mieszkańców obszaru, włączając osoby, które chciałyby podjąć działalność gospodarczą.

Wdrażanie Strategii opiera się na założeniach:

1. Zakres wsparcia wynika z diagnozy obszaru i ogólnego charakteru interwencji skoncentrowanej na maksymalnym zaangażowaniu lokalnych społeczności w proces planowania. Na podstawie diagnozy potrzeb rozwojowych oraz uwarunkowań funduszy finansujących Strategię wyznaczono poszczególne przedsięwzięcia. Wybrane zakresy wsparcia zostały oparte o założenie skierowania równomierniej, kompleksowej interwencji, która uwzględni potencjał poszczególnych sektorów oraz ich potrzeby. Jednocześnie zakresy wsparcia wyznaczono na podstawie potrzeb podmiotów reprezentujących sektor publiczny, przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe. Zakresy wsparcia uzupełniają się wzajemnie, co prowadzi do realizacji wspólnych celów, a w konsekwencji całej idei wdrażania Strategii

2. Źródła finansowania uwzględniają w Strategii wszystkie dostępne w sposób bezpośredni źródła finansowania celów i przedsięwzięć. Mając na uwadze realizację instrumentu RLKS w województwie kujawsko-pomorskim, finansowanego z PS WPR oraz FEDKP, założono finansowanie Strategii ze wszystkich dostępnych w ramach w/w programów funduszy – EFRROW i EFS+. Skala finansowania z poszczególnych źródeł wynika z wytycznych programowych oraz uzgodnień dotyczących podziału środków na poszczególne obszary i cele (FEDKP). W celu uzupełnienia działań finansowanych w ramach w/w funduszy przewidziano jednocześnie wykorzystanie możliwości sfinansowania projektów z innych środków finansowych. W tym zakresie po szczegółowej analizie dostępnych źródeł finansowania założono wstępnie skorzystanie z następujących programów/funduszy:

- 1) FEDKP w ramach konkursu na realizację działań w zakresie włączenia społecznego i uzupełnienia oferty wsparcia mieszkańców obszaru Strategii;
- 2) Program Stypendiów Pomostowych w zakresie wsparcia finansowego młodych mieszkańców obszaru Strategii i umożliwienia zdobycia wykształcenia wyższego.

Przyjęte podejście umożliwia optymalne wykorzystanie źródeł finansowania dostępnych dla lokalnych grup działania, a jednocześnie uzupełnia je innymi dostępnymi środkami zewnętrznymi, będącymi rozwinięciem zakresu na realizację operacji wykazujących uzupełnienie lub dopełnienie zakresów realizowanych w ramach EFS+ oraz EFRROW. W konsekwencji idea RLKS skupia w sobie kilka źródeł finansowania, które dążą do realizacji spójnych i komplementarnych celów wskazanych w Strategii.

3. Dobór dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR uwzględnienia takie aspekty jak: rodzaj wnioskodawcy, przewidywana wartość finansowanych operacji, określony zakres rzeczowy, rodzaj finansowania, które dążą do realizacji spójnych i komplementarnych celów wskazanych w Strategii. Dobór dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR uwzględnienia takie aspekty jak: rodzaj wnioskodawcy, przewidywana wartość finansowanych operacji, określony zakres rzeczowy, rodzaj finansowania, które dążą do realizacji spójnych i komplementarnych celów wskazanych w Strategii. Dobór dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR uwzględnienia takie aspekty jak: rodzaj wnioskodawcy, przewidywana wartość finansowanych operacji, określony zakres rzeczowy, rodzaj finansowania, które dążą do realizacji spójnych i komplementarnych celów wskazanych w Strategii. Dobór dostępnych metod wdrażania operacji w ramach LSR uwzględnienia takie aspekty jak: rodzaj wnioskodawcy, przewidywana wartość finansowanych operacji, określony zakres rzeczowy, rodzaj finansowania, które dążą do realizacji spójnych i komplementarnych celów wskazanych w Strategii.

4. Sposób wzmocnienia planowanych do osiągnięcia efektów uwzględnia zakresy wsparcia w ramach LSR dobrane w taki sposób, aby interwencje z poszczególnych funduszy uzupełniały i dopełniały się wzajemnie, co stanowi jednoznacznie wartość dodaną podejścia RLKS, niemożliwą do realizacji w ramach wdrażania poszczególnych funduszy oddzielnie.

5. Uwzględnienie środków finansowych innych niż dedykowane LGD umożliwia kompleksowe wsparcie w ramach Strategii. Udział w Programie Stypendiów Pomostowych pozwala udostępnić pomoc stypendialną osobom rozpoczynającym studia wyższe w trybie stacjonarnym na uczelniach państwowych, co jednocześnie rozwija ofertę dla osób młodych, wykraczając poza przewidziany schemat w ramach FEDKP. Jednocześnie w ramach programu regionalnego założono pozyskanie grantu na projekt w zakresie włączenia społecznego.

5.3. Wartość dodana podejścia LEADER

Rozwój obszarów wiejskich również w oparciu o podejście LEADER uwzględni koncepcję zarządzania lokalnego, w której mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i władze samorządowe współpracują w celu opracowania i wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Wartością dodaną tego podejścia

jest umożliwienie mieszkańcom włączenia się w proces decyzyjny i kierowanie rozwojem swojego regionu. Interwencja poprzez realizowane operacje na poziomie lokalnym może się przyczynić do zwiększenia atrakcyjności obszarów wiejskich oraz poprawy jakości życia ich mieszkańców. Dzięki wsparciu finansowemu podjęcie Leader umożliwia także rozwój przedsiębiorczości, co przyczynia się do wzrostu konkurencyjności gospodarzy i powstania nowych miejsc pracy.

W kontekście zaprojektowanej Strategii należy wskazać korzyści wynikające z podejścia LEADER:

1. Możliwość wsparcia niektórych grup beneficjentów w sposób odmienny od innych instrumentów pozwala zastosować projekty grantowe, realizowane za pośrednictwem LGD na poziomie lokalnym, które ułatwiają dostęp do środków unijnych małym organizacjom, co byłoby znacznie utrudnione w tradycyjnej formule konkursowej na poziomie województwa.
2. Możliwość realizacji projektów wykraczających poza obszar administracyjny gmin umożliwia sieciowanie i realizację kompleksowych projektów w skali całego obszaru, co jest jednocześnie jednym z założeń podejścia LEADER. Przykładem tego typu działań mogą być kluby młodzieżowe i kluby seniora, które będą obejmowały swoim zasięgiem obszar kilku gmin lub cały obszar Strategii.
3. Brak dominacji sektora publicznego w oparciu o przyjęty model lokalnego partnerstwa. Brak kontroli nad podejmowaniem decyzji przez poszczególne grupy interesu oraz zaangażowanie podmiotów prywatnych do aktywnej pracy na rzecz społeczności lokalnej zapewniamy brak dominacji sektora publicznego i jego decydującego wpływu w procesie podejmowania decyzji.
4. Włączenie mieszkańców w proces podejmowania decyzji dotyczących rozwoju lokalnego. Podejście LEADER jest jedyną inicjatywą zarządzania na poziomie lokalnym, która na wszystkich szczeblach podejmowania decyzji umożliwia aktywny udział mieszkańców w realne zarządzanie rozwojem lokalnym;
5. Podejmowanie działań w sposób zintegrowany umożliwia łączenie różnych dziedzin gospodarki i współpracę różnych grup interesu w celu wspólnej realizacji Strategii.
6. Decentralizacja zarządzania środkami unijnymi. Dzięki inicjatywie LEADER zarządzanie środkami UE odbywa się na poziomie lokalnym, przyczyniając się do poprawy efektywności całego procesu wydatkowania środków.
7. Sieciowanie i współpraca na poziomie LGD poprzez wymianę doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk. LGD jako partnerstwo lokalnych grup interesu rozwija współpracę i wymianę doświadczeń między wszystkimi uczestnikami lokalnego życia.
8. Dopasowanie zakresu interwencji do potrzeb zdefiniowanych na poziomie lokalnym. Zaprojektowana Strategia przewiduje interwencję adekwatną do problemów i potrzeb rozwojowych z perspektywy lokalnej społeczności, co przy możliwości realizacji projektów kompleksowych adresowanych do różnych wnioskodawców wyróżnia ten instrument na tle innych form interwencji publicznej.

6. Cele i wskaźniki

6.1. Uzasadnienie sformułowanych celów i przypisanych im przedsięwzięć

Wyznaczone cele stanowią odpowiedź na zdiagnozowane w drodze konsultacji społecznych potrzeby rozwojowe, które wymagają szczególnej interwencji odnoszącej się tylko do pewnej części specyficznych problemów na obszarze Strategii.

Tabela 15. Uzasadnienie celów z przypisanymi im przedsięwzięciami oraz źródłami finansowania.

Podniesienie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Ziemi Wąbrzeskiej		Źródła finansowania
Przedsięwzięcia	1.1 Młody człowiek najlepsza inwestycja	EFS+
	1.2 Równać szanse	
	1.3 Region aktywnych seniorów	
	1.4 Pozarządówka dla włączenia społecznego	
	1.5 Zostań swoim szefem	
Uzasadnienie sformułowania celu	Zdefiniowany cel łączy aspekty podniesienia aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców obszaru Strategii ze względu na potrzeby lokalnej społeczności. Przewidziane działania przyczynią się do ograniczenia problemów społecznych różnych grup wiekowych, stworzą możliwość aktywizacji zawodowej, jak również umożliwią wykorzystanie potencjału III sektora, którego działalność również zostanie ukierunkowana na uzupełniające projekty w zakresie włączenia społecznego grup w niekorzystnej sytuacji. Postawienie celów w centrum uwagi podkreśla, że Strategia powstała dla mieszkańców, przy jednoczesnym ich aktywnym udziale w opracowaniu dokumentu LSR. Zaplanowane wsparcie umożliwi podniesienie jakości życia różnych grup wiekowych mieszkańców obszaru Strategii.	EFRROW
	Przeprowadzone konsultacje społeczne umożliwiły zdefiniowanie potrzeb rozwojowych w wymiarze społecznym. Przywrócenie bezpośrednich relacji między ludzkich, efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej, kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej, brak oferty dla osób młodszych oraz seniorów, niedostateczna oferta usług na rzecz włączenia społecznego, wsparcie kobiet w aktywności społecznej i zawodowej uzasadniają potrzebę kompleksowego wsparcia. Jednocześnie istniejący potencjał infrastrukturalny i aktywność III sektora stanowią ważny argument, który należy wykorzystywać do wdrożenia Strategii szczególnie w wymiarze społecznym.	
Powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Cel 1	
	Wzrost konkurencyjności turystycznej Ziemi Wąbrzeskiej	
	2.1. Atrakcyjna infrastruktura dla turysty i mieszkańca	EFRROW
2.2. Rozwój swój biznes w turystyce		
2.3. Moja firma w turystyce		
Przedsięwzięcia	Zdefiniowany cel odnosi się do wzrostu konkurencyjności obszaru Strategii w oparciu o ofertę turystyczną. Uwzględnienie wsparcia zarówno w kierunku rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, jak i usług w zakresie szeroko pojętej turystyki umożliwi utworzenie atrakcyjnej propozycji dla mieszkańców i turystów. Zaplanowane wsparcie umożliwi również podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru Strategii i turystów, a także udostępnienie usług komercyjnych i niekomercyjnych wykorzystujących walory lokalnego środowiska przyrodniczego.	EFRROW
	Przeprowadzone konsultacje społeczne przyczyniły się do wskazania turystyki jako kierunku, który wykorzystuje potencjał przyrodniczy regionu, w celu udostępnienia kompleksowej oferty w zakresie bazy turystycznej, jak i usług komercyjnych szeroko pojętej branży turystycznej. Potrzeby rozwojowe takie, jak: rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i rozwój usług w branży turystycznej stanowią inspirację sformułowania takiego celu, a dodatkowymi aspektami jest położenie nacisku na wdrożenie rozwiązań innowacyjnych i sprzyjających ochronie środowiska.	
Uzasadnienie sformułowania celu	Cel 2	
	Wzrost konkurencyjności turystycznej Ziemi Wąbrzeskiej	
Przedsięwzięcia	2.1. Atrakcyjna infrastruktura dla turysty i mieszkańca	EFRROW
	2.2. Rozwój swój biznes w turystyce	
	2.3. Moja firma w turystyce	
Uzasadnienie sformułowania celu	Zdefiniowany cel odnosi się do wzrostu konkurencyjności obszaru Strategii w oparciu o ofertę turystyczną. Uwzględnienie wsparcia zarówno w kierunku rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, jak i usług w zakresie szeroko pojętej turystyki umożliwi utworzenie atrakcyjnej propozycji dla mieszkańców i turystów. Zaplanowane wsparcie umożliwi również podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru Strategii i turystów, a także udostępnienie usług komercyjnych i niekomercyjnych wykorzystujących walory lokalnego środowiska przyrodniczego.	EFRROW
	Przeprowadzone konsultacje społeczne przyczyniły się do wskazania turystyki jako kierunku, który wykorzystuje potencjał przyrodniczy regionu, w celu udostępnienia kompleksowej oferty w zakresie bazy turystycznej, jak i usług komercyjnych szeroko pojętej branży turystycznej. Potrzeby rozwojowe takie, jak: rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej i rozwój usług w branży turystycznej stanowią inspirację sformułowania takiego celu, a dodatkowymi aspektami jest położenie nacisku na wdrożenie rozwiązań innowacyjnych i sprzyjających ochronie środowiska.	
Powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Źródło: Opracowanie własne.	

6.2. Specyfikacja przedsięwzięć realizowanych w ramach Strategii wraz ze sposobem ich realizacji

Przypisane celom przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na wyznaczone w drodze konsultacji społecznych potrzeby rozwojowe, uwzględniające możliwość ich zaspokojenia w oparciu o istniejący potencjał. Przyjęty mechanizm definiowania przedsięwzięć łączył w sposób syntetyczny najważniejsze potrzeby danej grupy docelowej, co przyczyniło się do wyznaczenia kierunku wsparcia lub uwzględnienia określonych preferencji na etapie oceny projektu na podstawie kryteriów wyboru. Dla przykładu: ukierunkowanie wsparcia na dzieci i młodzież poprzez przedsięwzięcie *Młody człowiek najlepszą inwestycją* jest wypadkową wielu potrzeb rozwojowych osób młodych. Jednocześnie podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców może zostać zrealizowane poprzez zaplanowanie działań merytorycznych o charakterze edukacyjnym w zakresie ochrony środowiska we wniosku o powierzenie grantu, a istniejąca infrastruktura może stanowić zasób do racjonalnego zagospodarowania, co pozwala przewidzieć określone kryteria rankingowe.

Tabela 16. Uzasadnienie celów z przypisanymi im przedsięwzięciami oraz źródłem finansowania.

Przedsięwzięcie	Młody człowiek najlepszą inwestycją
Charakterystyka	Przedsięwzięcie ukierunkowane na wsparcie dzieci i młodzieży poza edukacją formalną, w tym w zakresie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia oraz możliwości jego ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki na dzieckiem przez ogólnie i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Zakres projektów możliwych do realizacji w ramach tego przedsięwzięcia obejmuje: wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania edukacyjnych klubów młodzieżowych, w ramach których możliwa jest realizacja różnorodnego obszaru tematycznego, uwzględniającego zainteresowania, zdolności, potrzeby, predyspozycje dzieci i młodzieży; wsparcie na realizację projektów edukacyjnych, umożliwiających rozwijanie uzdolnień dzieci i młodzieży i ukierunkowanie na osiągnięcie konkretnego celu edukacyjnego; warsztaty w obszarze giniących zawodów.
Uzasadnienie/powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Przedsięwzięcie zostało zdefiniowane w oparciu o potrzeby rozwojowe nr: 5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 21 i 22, wyznaczone w podrozdziale 4.1. <i>Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem.</i> Przedsięwzięcie stanowi syntetyczną odpowiedź na wymienione potrzeby rozwojowe dzieci i młodzieży. Jednocześnie diagnoza obszaru wskazuje, że grupa młodych mieszkańców wymaga wsparcia chociażby ze względu na niskie wyniki kształcenia. Udostępnienie wsparcia dla tej grupy wiekowej przyczyni się stworzenia oferty spędzania czasu wolnego i podniesienia jakości życia.
Sposób realizacji	Przedsięwzięcie realizowane w trybie konkursowym
Rodzaj operacji	projekt grantowy
Kategorie wnioskodawców	LGD/ osoby prawne
Budżet (Euro)	300 000,00
Preferencje na etapie oceny i wyboru projektów	1. projekt realizowany przez organizację pozarządową; 2. racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczenie presji na środowisko; 3. uwzględnienie aspektów w zakresie ochrony środowiska.
Grupa docelowa/grupa w niekorzystnej sytuacji, dla której dedykowane jest wsparcie	dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 do 24 lat z obszaru objętego lokalną strategią rozwoju

zgodnie z Szczegółowym Opiskem Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

Równać szanse

Przedsięwzięcie ukierunkowane na wsparcie osób doświadczających stereotypów związanych z płcią, zrównoważone pod względem płci uczestnictwo w rynku pracy, równe warunki pracy oraz lepszą równowagę między życiem zawodowym i prywatnym, co pozwoli promować aktywność zawodową kobiet oraz zmniejszyć segregację na rynku pracy ze względu na płeć. Realizacja projektów w zakresie: podnoszenia wiedzy i świadomości osób zajmujących się edukacją i pracą z dziećmi i młodzieżą nt. stereotypów płci i specyfiki potrzeb osób różnej płci, w tym także przemocy równieśnierz uwarunkowanej przekonaniem; zwiększenia udziału i wzmocnienia pozycji kobiet na rynku pracy poprzez działania wspierające rozpoczucie, utrzymanie lub powrót do zatrudnienia, oraz prowadzenie klubów rodzica stanowi spectrum możliwości projektowych tego przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie zostało zdefiniowane w oparciu o potrzeby rozwojowe nr: 5, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17 i 21, wyznaczone w podrozdziale 4.1. *Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem.* Jednocześnie diagnoza obszaru wskazuje chociażby, że wskaźniki rynku pracy, w tym większy odsetek kobiet wśród osób bezrobotnych i wyższy odsetek bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym niż mężczyźni, uzasadniają konieczność wsparcia. Udostępnienie wsparcia dla tej grupy mieszkańców przyczyni się zminimalizowania problemów w zakresie równouprawnienia i podniesienia jakości życia.

Sposób realizacji przedsięwzięcia realizowane w trybie konkursowym

Rodzaj operacji projekt grantowy

Kategorie wnioskodawców LGD/ osoby prawne

Budżet (Euro) 154 000,00

Preferencje na etapie oceny i wyboru projektów

1. projekt realizowany przez organizację pozarządową;
2. racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczenie presji na środowisko;
3. uwzględnienie aspektów w zakresie ochrony środowiska.

Grupa docelowa/grupa w niekorzystnej sytuacji, dla której dedykowane jest wsparcie

wszyscy mieszkańcy (osoby dorosłe) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju

Warunki wsparcia zgodne z Szczegółowym Opiskem Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

Region aktywnych seniorów

Przedsięwzięcie ukierunkowane na wsparcie osób starszych w zakresie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących. Działania na rzecz integracji seniorów, pozwalające uchronić tę grupę społeczną przed izolacją i wykluczeniem społecznym obejmują tworzenie i funkcjonowanie klubów seniora, funkcjonowanie uniwersytetów trzeciego wieku oraz zajęcia aktywizujące w gospodarstwach opiekuńczych, co stanowi szeroki wachlarz wsparcia dla starszych mieszkańców obszaru Strategii.

Przedsięwzięcie zostało zdefiniowane w oparciu o potrzeby rozwojowe nr: 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15 i 21, wyznaczone w podrozdziale 4.1. *Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem.*

Uzasadnienie/powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru

Preferencje na etapie oceny i wyboru projektów	<p>1) racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczenie presji na środowisko;</p> <p>2) zintegrowanie, czyli łączenie różnych dziedzin, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności;</p> <p>3) innowacyjność;</p> <p>4) operacje w partnerstwie.</p>
Grupa docelowa/ w grupie niekorzystnej sytuacji, dla której dedykowane jest wsparcie	Przedsięwzięcie dedykowane jednostkom sektora finansów publicznych
Warunki wsparcia	Zgodnie z Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji 1.13.1 LEADER/ Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR
Przedsięwzięcie	Rozwój swój biznes w turystyce
Charakterystyka	Przedsięwzięcie ukierunkowane na wsparcie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej istniejących przedsiębiorstw, w tym osób fizycznych wykonujących działalność gospodarczą, mikro i małych przedsiębiorstw, mających miejsce zamieszkania/ siedzibę lub oddział na obszarze Strategii. Wsparcie będzie przyznawane na realizację operacji inwestycyjnych niezbędnych do rozwoju działalności gospodarczej. Wsparcie ukierunkowane na świadczenie komercyjnych usług w branży turystycznej i okoturystycznej związanych z kodami PKD w ramach sekcji I.
Uzasadnienie/ powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Przedsięwzięcie zostało zdefiniowane w oparciu o potrzeby rozwojowe nr: 2, 6, 7, 18, 24 i 26, wyznaczone w podrozdziale 4.1. <i>Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem.</i> Jednocześnie diagnoza obszaru wskazuje, że niezbędne jest ukierunkowanie wsparcia na działalność turystyczną i okoturystyczną ze względu na niedostateczną ofertę w tym zakresie. Wsparcie branży turystycznej przyczyni się także do stworzenia oferty spędzania czasu wolnego i podniesienia jakości życia mieszkańców i turystów, jak również wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego
Sposób realizacji	Przedsięwzięcie realizowane w trybie konkursowym
Rodzaj operacji	Klasyczne
Kategorie wnioskodawców	Osoby fizyczne, w tym wykonujące działalność gospodarczą, mikro i małe przedsiębiorstwa
Budżet (Euro)	140 000,00
Preferencje na etapie oceny i wyboru projektów	<p>1. racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczenie presji na środowisko;</p> <p>2. innowacyjność.</p>
Grupa docelowa/ w grupie niekorzystnej sytuacji, dla której dedykowane jest wsparcie	Przedsięwzięcie dedykowane przedsiębiorcom.
Warunki wsparcia	Zgodnie z Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji 1.13.1 LEADER/ Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR

Przedsięwzięcie	Moja firma w turystyce
Charakterystyka	Przedsięwzięcie ukierunkowane na wsparcie podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania na obszarze większym objętych Strategią. Wsparcie będzie przyznawane na realizację operacji inwestycyjnych niezbędnych do utworzenia działalności gospodarczej. Wsparcie ukierunkowane na świadczenie komercyjnych usług w branży turystycznej i okoturystycznej związanych z kodami PKD w ramach sekcji I.
Uzasadnienie/ powiązanie z analizą potrzeb i potencjału obszaru	Przedsięwzięcie zostało zdefiniowane w oparciu o potrzeby rozwojowe nr: 2, 6, 7, 16, 22, 23 i 24, wyznaczone w podrozdziale 4.1. <i>Analiza potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem.</i> Jednocześnie diagnoza obszaru wskazuje, że niezbędne jest ukierunkowanie wsparcia na działalność turystyczną i okoturystyczną ze względu na niedostateczną ofertę w tym zakresie. Wsparcie branży turystycznej przyczyni się także do stworzenia oferty spędzania czasu wolnego i podniesienia jakości życia mieszkańców i turystów, jak również wykorzystania walorów środowiska przyrodniczego.
Sposób realizacji	Przedsięwzięcie realizowane w trybie konkursowym
Rodzaj operacji	Klasyczna
Kategorie wnioskodawców	Przedsięwzięcie dedykowane osobom fizycznym zainteresowanym podjęciem działalności gospodarczej
Budżet (Euro)	50 000,00
Preferencje na etapie oceny i wyboru projektów	<p>1) racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczenie presji na środowisko;</p> <p>2) przynależność do grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób niepełnosprawnych, bezrobotnych i kobiet;</p> <p>3) innowacyjność.</p>
Grupa docelowa/ grupa w niekorzystnej sytuacji, dla której dedykowane jest wsparcie	Przedsięwzięcie dedykowane osobom fizycznym zainteresowanym podjęciem działalności gospodarczej.
Warunki wsparcia	Zgodnie z Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji 1.13.1 LEADER/ Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR

Źródło: Opracowanie własne.

1. Liczba projektów zrealizowanych na rzecz włączenia społecznego – liczba inwestycyjnych i nieinwestycyjnych operacji w zakresie działań na rzecz włączenia społecznego.
2. Liczba wprowadzonych produktów na rynek – liczba produktów zaoferowanych na rynku przez utworzone firmy, co podkreśla, że rozwój przedsiębiorczości w zakresie produkcji przyczyni się do ograniczenia deficytu na obszarze Strategii!
3. Liczba wspartych inwestycji w zakresie turystyki i rekreacji – liczba zrealizowanych niekomercyjnych operacji w zakresie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej;
4. Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa – liczba rozwiniętych usług w branży turystycznej i okolicznych przez istniejące firmy;
5. Liczba utworzonych ofert turystycznych – liczba nowych usług w branży turystycznej i okolicznych udostępnionych przez nowe powstające firmy.

Źródło: Opracowanie własne.

Wskaźniki rezultatu		Wzrost konkurencyjności turystycznej Ziemi Wąbrzeskiej
Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy 2024 r.
W.1.1. Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług	osoba	0
W.2.1. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	sztuka	0
Wskaźniki produktu		
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.2.2. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	sztuka	0
Wskaźniki produktu		
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.2.3. Moja firma w turystyce	sztuka	0
2.2. Rozwinięty Twój biznes w turystyce	sztuka	0
2.1. Atrakcyjna infrastruktura dla turystyki i rekreacji	sztuka	0
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.2.4. Liczba utworzonych ofert turystycznych	sztuka	2

Wskaźniki rezultatu		Podniesienie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Ziemi Wąbrzeskiej
Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy 2024 r.
W.1.1. Liczba uczniów, którzy nabili kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoba	0
W.1.2. Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoba	0
W.1.3. Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoba	0
W.1.3. Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	sztuka	0
W.1.4. Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (R.4.2)	sztuka	0
W.1.5. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	osoba	0
Wskaźniki produktu		
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.1. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby)	osoba	192
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem	osoba	172
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoba	20
W.1.3. Region aktywnych seniorów	osoba	124
W.1.3. Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku	osoba	208
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.5. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	osoba	3
Wskaźniki produktu		
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.1. Liczba uczniów, którzy nabili kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoba	80
W.1.2. Liczba osób, które podniosły poziom wiedzy w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoba	76
W.1.3. Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoba	64
W.1.3. Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	sztuka	6
W.1.4. Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (R.4.2)	sztuka	100
W.1.5. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	osoba	3
Wskaźniki produktu		
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.1. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby)	osoba	192
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem	osoba	172
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoba	20
W.1.3. Region aktywnych seniorów	osoba	124
W.1.3. Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku	osoba	208
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.5. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	osoba	3
Wskaźniki produktu		
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.1. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby)	osoba	192
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem	osoba	172
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoba	20
W.1.3. Region aktywnych seniorów	osoba	124
W.1.3. Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku	osoba	208
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.5. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	osoba	3
Wskaźniki produktu		
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.1. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby)	osoba	192
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem	osoba	172
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoba	20
W.1.3. Region aktywnych seniorów	osoba	124
W.1.3. Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku	osoba	208
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.5. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	osoba	3
Wskaźniki produktu		
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.1. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętego wsparciem (osoby)	osoba	192
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem	osoba	172
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia ogólnego objętych wsparciem (osoby)	osoba	20
W.1.2. Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	osoba	20
W.1.3. Region aktywnych seniorów	osoba	124
W.1.3. Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku	osoba	208
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
W.1.4. Liczba osób objętych wsparciem	osoba	228
Ankieta monitorująca beneficjenta		
W.1.5. Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.3.7)	osoba	3

Tabela 17. Cele i przedsięwzięcia z podziałem na źródła finansowania.

6.3. Wskaźniki przypisane celom i przedsięwzięciom

7. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Zakłada się, że w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju realizowane mogą być następujące typy operacji:

- 1) operacje klasyczne (formuła konkursowa) w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do Samorządu Województwa;
- 2) projekty grantowe (formuła grantowa) – operacje, których beneficjentem jest LGD udzielający innym wybranym przez siebie podmiotom – grantobiorcom, grantów, czyli środków finansowych na realizację zadań służących osiągnięciu celów tej operacji.

Jednocześnie dopuszcza się możliwość realizacji LSR w oparciu o:

operacje własne, czyli operacje kluczowe dla osiągnięcia celów LSR, służące dobru ogółu, które są realizowane samodzielnie przez LGD i które nie spotkały się z zainteresowaniem innych wnioskodawców, przy czym zakłada się realizację operacji własnych w sytuacji uzyskania rekomendacji z badania ewaluacyjnego i w oparciu o konsultacje społeczne na tym etapie wdrażania LSR.

Stąd też za podstawowe dokumenty umożliwiający dokonanie wyboru projektów należy wskazać:

- 1) procedurę wyboru i oceny wniosków składanych przez podmioty inne niż LGD;
- 2) procedurę wyboru i oceny projektów objętych grantem;
- 3) kryteria wyboru.

7.1. Rozwiązania formalno-instytucjonalne w zakresie powstawania procedur

Zgodnie z m.in. 33 ust. 3 rozporządzenia 2021/1060 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wspierania Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159) na zasadzie wyłączności do zadań lokalnej grupy działania należy m.in. opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury i kryteriów wyboru, które pozwalają uniknąć konfliktu interesów i zapewnijają, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru.

Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska jest stowarzyszeniem specjalnym, mającym w swoich strukturach organ decyzyjny – „Radę Programową”, do kompetencji której należy wyłącznie wybór i ocena operacji oraz ustalenie kwoty wsparcia. Liczbę członków Rady Programowej, zasady wyboru członków oraz zakres kompetencji reguluje Statut Stowarzyszenia, natomiast uregulowania dotyczące sposobu funkcjonowania tego organu określa regulamin organizacyjny.

Najważniejsze założenia formalno-instytucjonalne związane z wyborem operacji lub grantobiorców zostały opracowane przez zespół roboczy powołany do przygotowania Strategii i przewidują:

- 1) przejrzysty podział kompetencji poszczególnych organów LGD i Biura LGD w procesie wyboru operacji, co zostanie określone w regulaminach poszczególnych organów i Biura LGD;
- 2) opracowanie dwóch odrębnych procedur – procedury oceny i wyboru operacji w trybie konkursowym oraz procedury oceny i wyboru projektów grantowych ze względu na przyjęte typy operacji możliwych do realizacji w ramach LSR, które powstaną po podpisaniu umowy ramowej;
- 3) określenie w każdej z procedur sposobu organizacji naboru wniosków w trybie określonym ustawą RLK;
- 4) jawność procedur i ich udostępnienie do publicznej wiadomości za pośrednictwem strony internetowej LGD: www.lgdwabrzezno.pl dodatkowo procedury będą dostępne do wglądu dla osób zainteresowanych w siedzibie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska przy ulicy Grudziądzkiej 9 w Wąbrzeźnie;

- 5) opisanie szczegółowych zasad podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji oraz projektów objętych grantem w Regulaminie organizacyjnym Rady Programowej;
- 6) osobiste uczestniczenie członków Rady Programowej w jej posiedzeniach, członkowie Rady Programowej będący osobami fizycznymi uczestniczą w jej pracach osobiście, a członków będących osobami prawnymi reprezentuje osoba uprawniona do reprezentacji osoby prawnej albo pełnomocnik umocowany do uczestniczenia w pracach Rady, udzielenie dalszego pełnomocnictwa jest niedopuszczalne;
- 7) Prowadzenie rejestru interesów członków Rady Programowej na podstawie złożonych deklaracji poufności i bezstronności oraz bieżącą identyfikację charakteru ich powiązań lub ich braku z wnioskodawcami i poszczególnymi projektami w ramach każdej z procedur;
- 8) podejmowanie decyzji przez Radę Programową w formie uchwał, zwykłą większością głosów, w obecności co najmniej 50% członków organu decyzyjnego z zastrzeżeniem, że żadna pojedyncza grupa interesów nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru;
- 9) wyznaczenie opiekuna procesu w ramach każdej z procedur, którego zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji oraz zgodności formalnej, jak również wskazanie osób odpowiedzialnych za obsługę techniczną posiedzeń Rady Programowej;
- 10) informowanie lokalnej społeczności w sposób szczegółowy o wynikach oceny poprzez publikację informacji z posiedzeń Rady Programowej, w tym rozstrzygnięć w sprawie wyboru operacji lub grantów, protokołów z posiedzeń z informacją o wyłączeniach z procesu oceny;
- 11) możliwość zmiany procedur przez LGD w celu usprawnienia procesu oceny i wyboru operacji lub projektów objętych grantem do finansowania w ramach LSR;
- 12) możliwość zmian procedur również na etapie wdrażania LSR na wezwanie Zarządu Województwa;
- 13) brak możliwości zmiany procedury wraz z załącznikami w czasie trwania naboru wniosków o udzielenie wsparcia;
- 14) stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru i oceny operacji lub grantów w ramach danego naboru;
- 15) poddanie ocenie według kryteriów wyboru tylko tych operacji lub grantów, które zostaną uznane przez Radę Programową za zgodne z LSR;
- 16) uwzględnienie regulacji w sytuacjach wyjątkowych:
 - a) w przypadku operacji lub grantów o równej ilości uzyskanych punktów w ocenie kryteriów wyboru, o miejscu na liście operacji/ grantów wybranych decyduje data i godzina złożenia wniosku w miejscu wskazanym w ogłoszeniu o naborze,
 - b) w przypadku skrajnej oceny lokalnych kryteriów wyboru pochodzącej od nie więcej niż 30% uprawnionych członków Rady Programowej, ich ocena nie zostanie uwzględniona przy ustaleniu średniej arytmetycznej punktów dla danej operacji lub grantu, przy czym za skrajną ocenę uznaje się taką ocenę, która jest o co najmniej 70% wartości punktowej danego kryterium inna od ocen pozostałych członków Rady Programowej,
- 17) tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu lub odwołania przez grantobiorców od decyzji Rady Programowej.

Poszczególne procedury powstaną po podpisaniu umowy o warunkach i sposobie realizacji Strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (umowy ramowej). W rozwoju lokalnego partnerstwa za ważny aspekt należy wskazać budowę zaufania. Przyjęcie różnych form zaangażowania przedstawicieli lokalnych grup interesów również we wdrażanie Strategii wiąże się z powołaniem zespołu partycypacyjnego, który włączy się w opracowanie kryteriów i tworzenie procedur wyboru oraz oceny projektów. Na podstawie analizy dokumentów programowych dotyczących wdrażania instrumentu RLKS w okresie programowania 2021-2027 oraz doświadczeń LGD w procesie oceny i wyboru operacji w ramach wdrażania Lokalnej Strategii: Rozwoju Obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022 Biuro LGD przygotowuje propozycję procedur, które następnie zostaną skonsultowane z zespołem partycypacyjnym. W wyniku tych prac powstaną niedyskryminujące

i przejrzyste procedury, których głównym celem jest obiektywna i jawna ocena operacji umożliwiających wdrażanie Strategii.

Kluczowe założenia dotyczące procedur uwzględniać będą w ramach:

- 1) formuły konkursowej m.in.: ustalenie wysokości dostępnych środków finansowych (nie dotyczy to ogłoszenia o pierwszych naborach wniosków); przekazanie informacji do Samorządu Województwa o zamiarze ogłoszenia naboru wniosków o przyznaniu pomocy w ramach konkursu otwartego; podanie do publicznej wiadomości informacji o naborze wniosków; przeprowadzenie naboru wniosków; przygotowanie dokumentacji po zakończeniu naborze wniosków, w tym sporządzenie rejestru wniosków, zwołanie posiedzeń Rady Programowej i podpisanie deklaracji bezstronności; ocenę wniosków złożonych w naborze; informację do wnioskodawców o wybraniu bądź niewybraniu projektów i możliwości wniesienia protestu; przekazanie dokumentów do Samorządu Województwa; rozpatrzenie ewentualnych protestów, w tym ponowny wybór operacji przez LGD w przypadku, gdy Zarząd Województwa uzna protest za zasadny, lub pozostawienie protestu bez rozpatrzenia;
- 2) formuły grantowej m.in.: zawarcie umowy o dofinansowanie projektu grantowego; podanie do publicznej wiadomości informacji o naborze wniosków o powierzenie grantów; przeprowadzenie naboru wniosków; przygotowanie dokumentacji po zakończeniu naborze wniosków, w tym sporządzenie rejestru wniosków, zwołanie posiedzeń Rady Programowej i podpisanie deklaracji bezstronności; ocenę wniosków złożonych w naborze; informację do wnioskodawców o wybraniu bądź niewybraniu projektów i możliwości wniesienia odwołania; rozpatrzenie odwołania, w tym ponowny wybór operacji przez LGD w przypadku, gdy odwołanie zostanie uznane za zasadne lub pozostawienie odwołania bez rozpatrzenia; zawarcie umów z grantobiorcami.

Dodatkowo wskazuje się, że ewentualna procedura wyboru operacji własnych zostanie komplementarnie opracowana na etapie konsultacji społecznych ukierunkowanych na zasadność zastosowania operacji własnych, jako niezbędnych do optymalnego poziomu realizacji LSR.

7.2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru operacji

Powołanie zespołu partycypacyjnego wiąże się w praktyce również z udziałem przedstawicieli lokalnych grup interesu w konsultowaniu kryteriów wyboru operacji po podpisaniu umowy ramowej. Proces tworzenia kryteriów zostanie oparty o dokument Strategii, w tym o preferencje wskazane dla poszczególnych przedsięwzięć w ramach LSR i rekomendacje zdefiniowane w trakcie przeprowadzonych konsultacji społecznych. Wypracowana treść kryteriów zostanie poddana otwartym konsultacjom społecznym, a uzgodnione kryteria zostaną zatwierdzone przez Walne Zebranie Członków LGD.

Kryteria wyboru operacji powstaną w oparciu o następujące założenia:

1. dla operacji finansowanych z PS WPR zastosowanie kryteriów specyficznych dla danego przedsięwzięcia z uwzględnieniem ich powiązania z potrzebami rozwojowymi lokalnej społeczności, celami i wskaźnikami;
2. dla projektów grantowych finansowanych w ramach FedKP zastosowanie kryteriów horyzontalnych i lokalnych – specyficznych dla danego przedsięwzięcia z uwzględnieniem ich powiązania z potrzebami rozwojowymi lokalnej społeczności, celami i wskaźnikami.

Dopuszcza się możliwość zmiany kryteriów wyboru operacji zarówno dla operacji indywidualnych w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD oraz projektów grantowych, czyli operacji których beneficjentem jest LGD, w następujących sytuacjach:

- 1) zmianą uwarunkowań społeczno-gospodarczych obszaru LGD;
- 2) problemami z oceną wniosków, wynikającymi z przyjętych kryteriów oceny, zgłaszanymi przez Radę Programową;
- 3) problemami z osiągnięciem wskaźników założonych w LSR.

W przypadku zaistnienia jednej z wyżej wymienionych przesłanek stosuje się następujące zasady postępowania:

- 1) z wnioskiem do WZC o zmianę kryteriów wyboru może wystąpić:
 - a) Rada Programowa,
 - b) Komisja Rewizyjna,
 - c) Zarząd,
 - d) członkowie,
 - e) Biuro LGD, uwzględniając rekomendacje Samorządu Województwa na etapie weryfikacji dokumentacji naboru,
 - f) inne podmioty, w tym potencjalni wnioskodawcy z obszaru objętego LSR;
- 2) w przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, Zarząd inicjuje proces konsultacji społecznych, w celu uzasadnienia i ukierunkowania aktualizacji kryteriów wyboru.

Każda zmiana kryteriów wyboru operacji będzie konsultowana z lokalną społecznością poprzez:

- 1) zamieszczenie propozycji zmian na stronie internetowej LGD;
- 2) umożliwienie wszystkim zainteresowanym osobom sposobności zgłaszania uwag i sugestii do proponowanych zmian za pośrednictwem poczty elektronicznej bądź osobiście w Biurze LGD w terminie 5 dni od dnia opublikowania informacji.

Finalnym efektem konsultacji społecznych będzie ogłoszenie zmiany kryteriów wyboru operacji do Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w celu uzyskania akceptacji. Zmienione kryteria obowiązują dla konkursów ogłoszonych po przyjęciu uchwały przez Walne Zgromadzenie Członków LGD oraz po akceptacji przez Samorząd Województwa.

7.3. Innowacyjność i partnerstwo

Doświadczenia wynikające z wdrażania Strategii we wcześniejszych perspektywach finansowych i dalsze oczekiwania w zakresie premiowania projektów uwzględniających dostarczenie usługi lub produktu, albo nowatorskiego wykorzystania lokalnych zasobów i surowców, także wykorzystania technologii czy wdrożenia nowej metody marketingowej lub metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, dotąd niedostępnych na obszarze objętym LSR, przemawiają za dalszym stosowaniem w zakresie oceny punktowej wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o powierzenie grantu kryterium Innowacyjności.

Dlatego też w kryteriach wyboru operacji poprzez innowacyjność rozumie się zmianę mającą na celu wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych w kontekście lokalnym. Taka też definicja innowacyjności zostanie uwzględniona na etapie opracowania lokalnych kryteriów wyboru. Jednocześnie ze względu na specyfikę programów finansujących wyznaczone kierunki interwencji w ramach LSR należy wskazać, że o ile możliwe będzie premiowanie projektów innowacyjnych realizowanych w ramach PS WPR, o tyle w przypadku projektów grantowych realizowanych w ramach FEdKP i finansowanych ze środków EFS+ nie można realizować działań innowacyjnych, gdyż zgodnie z demarkacją dostępne są one wyłącznie z poziomu krajowego.

Członkowie Rady Programowej dokonują oceny tego kryterium, bazując na własnej wiedzy, także wnioskach opracowanych przez Biuro LGD lub Zarząd albo ekspertów zewnętrznych. Dlatego też innowacyjność jest kryterium subiektywnym.

Kryterium innowacyjności będzie stosowane przy ocenie następujących przedsięwzięć:

- 1.5. Zostań swoim szefem
- 2.1. Atrakcyjna infrastruktura dla turysty i mieszkańca
- 2.2. Rozwiń swój biznes w turystyce
- 2.3. Moja firma w turystyce

Kryterium innowacyjności będzie oceniane na podstawie uzasadnienia przedstawionego przez wnioskodawcę, który udowodni spełnienie tego kryterium.

Premiowanie rozwiązań innowacyjnych zwiększy prawdopodobieństwo zbudowania przewagi obszaru objętego Strategią, umożliwi wyspecjalizowanie tego obszaru poprzez wspieranie szeroko pojętej branży turystycznej oraz wymusi wykorzystanie wybranych walorów lokalnego środowiska przyrodniczego w kreowaniu kompleksowej oferty turystycznej.

Budowa zaufania stanowi istotny argument w rozwoju lokalnego partnerstwa. W pełni uzasadnionym kierunkiem wsparcia w tym zakresie jest premiowanie operacji realizowanych w partnerstwie na etapie oceny projektów, co zachęci lokalne podmioty do tworzenia i wzmacniania lokalnego partnerstwa poprzez współpracę między różnymi grupami interesu.

Kryterium partnerstwa zostanie zastosowane jako jedna z preferencji w przypadku oceny operacji w ramach przedsięwzięć:

- 1.4. Pozarządówka dla włączenia społecznego
- 2.1. Atrakcyjna infrastruktura dla turysty i mieszkańca

W celu właściwego ukierunkowania interwencji LGD zakłada również premiowanie operacji:

- 1) zapewniających racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczających presję na środowisko;
- 2) deekwybowanych dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych jako grupy w niekorzystnej sytuacji;
- 3) zintegrowanych łączące różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności).

Poza wyżej wymienionymi kryteriami rankingującymi zostaną uwzględnione również kryteria dostępowe, warunkujące udzielenie wsparcia.

7.4. Realizacja projektów grantowych

W ramach opracowanej Strategii przewiduje się realizację projektów grantowych. W oparciu o formułę grantową przewidziano realizację następujących przedsięwzięć:

- 1.1. Młody człowiek najlepszą inwestycją
 - 1.2. Równać szanse
 - 1.3. Region aktywnych seniorów
- Szczegółowe założenia wdrożenia powyższych przedsięwzięć przedstawiono w rozdziale 6.

7.5. Zgodność z FedKP

Kryteria wyboru operacji ustalone dla przedsięwzięć finansowanych z EFS+ będą zgodne z kryteriami wyboru projektów ustanowionych w FedKP w odniesieniu do danego celu, typu projektu i właściwego funduszu (EFS+). Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska składa jednocześnie deklarację promowania projektów wpisujących się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

8. Plan działania

Plan działania jest odzwierciedleniem planowanych do osiągnięcia w ramach Strategii wskaźników produktu w przedziałach czasowych dla określonych przedsięwzięć, co w konsekwencji przełoży się na osiągnięcie zakładanych celów. Zakłada się intensyfikację naborów w latach 2025-2026. Wynika to z przeprowadzonej analizy potrzeb potencjalnych wnioskodawców, ograniczeń projektowych, w tym dokumentacji technicznej i czasu niezbędnego na przygotowanie procedury wyboru projektów.

Skorelowanie planu działania z budżetem Strategii wynika z założeń poszczególnych celów i przedsięwzięć, grup docelowych, do których skierowana jest interwencja w ramach Strategii, oraz zobowiązań programowych. Struktura planu działania jest dopasowana do sposobu osiągnięcia danego celu i zaplanowanych wskaźników, gdzie większe środki przewidziano na realizację kapitałochłonnych operacji klasycznych w trybie konkursowym, a relatywnie mniejsze w przypadku projektów wdrażanych w formule grantowej.

W harmonogramie osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu oraz poziomu wykorzystania budżetu uwzględniono czynniki takie, jak: rozłożenie realizacji Strategii w czasie, czas niezbędny na przygotowanie naborów i dokonanie wyboru projektów, ich realizację oraz rozliczenie. Istotnym aspektem są również ograniczenia techniczne związane z możliwością obsługi kilku naborów jednocześnie przez Biuro LGD i Radę Programową.

Zobowiązania umowy ramowej narzucają uwzględnienie następujących kamieni milowych w odniesieniu do Programów finansujących Strategię:

1. W przypadku przedsięwzięć finansowanych w ramach PS WPR:
 - 1) do 30 czerwca 2026 r. udzielenie wsparcia na wdrażanie LSR w wysokości odpowiadającej 40% wartości środków na wdrażanie LSR;
 - 2) do 31 grudnia 2027 r. udzielenie wsparcia na wdrażanie LSR w wysokości odpowiadającej 80% wartości środków na wdrażanie LSR,
2. W przypadku przedsięwzięć finansowanych w ramach FedKP:
 - 1) do 31 grudnia 2026 r. udzielenie wsparcia na wdrażanie programu regionalnego w wysokości odpowiadającej 50% wartości środków na wdrażanie LSR;
 - 2) do 31 grudnia 2028 r. udzielenie wsparcia na wdrażanie programu regionalnego w wysokości odpowiadającej 100% wartości środków na wdrażanie LSR.

Plan działania stanowi załącznik nr 2 do Strategii.

9. Plan finansowy Strategii

9.1. Źródła finansowania Strategii

Lokalna Strategia Rozwoju jest strategią wielofundusową współfinansowaną z 2 funduszy zgodnie z poniższym zestawieniem:

Tabela 18. Zestawienie źródeł finansowania Strategii.

I.p.	Program	EFSI	Wartość wsparcia [EUR]	Cel
Bepośrednie źródło finansowania LSR				
1.	PSWPR	EFROW	1 250 000,00	Wdrażanie LSR
2.	FedKP	EFSP+	1 054 000,00	
3.	PSWPR	EFROW	312 500,00	Zarządzanie LSR
4.	FedKP	EFSP+	73 780,00	
Inne potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR			Razem	2 690 280,00
5.	FedKP	EFSP+	25 000,00	Wdrażanie LSR

6.	Program Stypendiów Pomostowych	32 000,00
	Razem	57 000,00

Źródło: Opracowanie własne.

Na wysokość środków finansujących Lokalną Strategię Rozwoju wpływa:

1. Maksymalna kwota na wdrażanie uzależniona od liczby mieszkańców na dzień 31 grudnia 2020 r. – 28 607 osób;
2. Sfinansowanie kosztów zarządzania Strategią z 2 funduszy;
3. Przewidywana liczba stypendiów w ramach Programu Stypendiów Pomostowych, co wynika z analizy wdrażania tego komponentu od 2017 r.;
4. Planowane pozyskanie grantu w ramach konkursów prowadzonych przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w ramach FedKP.

9.2. Powiązania poszczególnych źródeł finansowania z celami Strategii

Przewidziane dla Lokalnej Grupy Działania środki umożliwiły wyznaczenie budżetów poszczególnych celów Strategii i przypisanych im przedsięwzięć. Struktura budżetu Strategii opiera się na dążeniu do zrównoważonego podziału środków, który uwzględni potrzeby wszystkich grup interesów biorących udział we wdrażaniu LSR, a jednocześnie uwzględni specyfikę możliwych do zrealizowania operacji w ramach danego programu i funduszu.

Przedstawiona poniżej struktura budżetu LSR z podziałem na cele i przedsięwzięcia stanowi odpowiedź na potrzeby różnych źródeł. Budżet Strategii przewiduje wsparcie na realizację projektów komercyjnych, jak i niekomercyjnych, a także dostrzega potrzeby rozwojowe samej społeczności obszaru Strategii.

Tabela 19. Środki finansowe przypisane celom i przedsięwzięciom.

№	Nazwa celu	Nr przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	Źródła finansowania	Budżet
1	Podniesienie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Ziemi Wąbrzeskiej	1.1.	Młody człowiek najlepszą inwestycją	EFS+	300 000,00
		1.2.	Równać szanse		154 000,00
		1.3.	Region aktywnych seniorów		600 000,00
		1.4.	Pozarządówka dla włączenia społecznego		50 000,00
		1.5.	Zostań swoim szefem		90 000,00
2	Wzrost konkurencyjności turystycznej Ziemi Wąbrzeskiej	2.1.	Atrakcyjna infrastruktura dla turysty i mieszkańca	EFRROW	920 000,00
		2.2.	Rozwiń Twój biznes w turystyce		140 000,00
		2.3.	Moja firma w turystyce		50 000,00

Źródło: Opracowanie własne.

Budżet celu 1. Podniesienie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Ziemi Wąbrzeskiej to 1 194 000,00 Euro przeznaczony w praktyce na realizację projektów ukierunkowanych bezpośrednio na potrzeby rozwojowe mieszkańców obszaru Strategii. Na realizację celu 2. Wzrost konkurencyjności turystycznej Ziemi Wąbrzeskiej przewidziano z kolei 1 110 000,00 Euro, co stanowi odpowiedź na oczekiwania lokalnej społeczności w zakresie wykorzystania potencjału przyrodniczego obszaru interwencji.

10. Monitoring i ewaluacja

Wdrażanie zaprojektowanej Lokalnej Strategii Rozwoju będzie na bieżąco monitorowane i poddawane okresowym badaniom ewaluacyjnym w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działania. Ewaluacja jest niezbędna do sprawnego i produktywnego wydatkowania środków publicznych w ramach LSR, a także do szybkiego reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego.

Zgodnie z definicją:

- 1) monitoring jest procesem systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji Strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Jego celem jest uzyskanie informacji na temat skuteczności i wydajności wdrażanej Strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami;
- 2) ewaluacja jest procesem służącym systematycznemu badaniu wartości albo cech konkretnego programu, planu czy działania z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jego usprawnienia, rozwoju lub lepszego zrozumienia.

Monitoring i ewaluacja umożliwiają ocenę stopnia realizacji wskaźników i planowanych przedsięwzięć, weryfikację założonych w LSR celów oraz określenie, czy LSR jest wdrażana prawidłowo, a jej realizacja przebiega zgodnie z założeniami, a także, czy LGD Ziemia Wąbrzeska funkcjonuje w sposób gwarantujący jakość działania poprzez wypełnianie nałożonych na nią obowiązków.

10.1. Przebieg procesu monitorowania

Za najważniejsze zadania monitoringu realizacji LSR i funkcjonowania LGD wskazuje się:

- 1) monitoring na potrzeby kontroli – ma na celu pomiar postępu, systematyczne kontrolowanie, czy wszystkie zaplanowane czynności przebiegają zgodnie z planem na każdym etapie realizacji LSR oraz funkcjonowania LGD;
- 2) monitoring na potrzeby sprawozdawczości – dane zebrane w trakcie procesu monitorowania są analizowane i wykorzystywane do przygotowania okresowych oraz końcowych raportów i sprawozdań;
- 3) monitoring na potrzeby zarządzania jakością – oznacza czuwanie nad wypracowaniem pożądaných rezultatów LSR, porównywanie ich adekwatnie do oczekiwań oraz podejmowanie działań zaradczych, w momencie zidentyfikowania odstępstwa;
- 4) monitoring na potrzeby zarządzania zmianą – wspomaga proces decyzyjny, ułatwia wskazywanie rozwiązań w sytuacjach, kiedy zostały zidentyfikowane zagrożenia, a korekta planów pozwala na wprowadzenie koniecznych działań korygujących;
- 5) monitoring na potrzeby ewaluacji – umożliwia dokonanie okresowej i końcowej oceny wartościującej wdrażanie LSR.

Proces monitoringu zaprojektowanej Strategii będzie obejmował następujące elementy:

- 1) monitorowanie rzeczowej realizacji LSR polegające na:
 - a) analizie stopnia osiągnięcia wskaźników wykonalności celów Strategii,
 - b) monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych z miejsc realizacji operacji,
 - c) zaangażowaniu społeczności lokalnej w proces wdrażania LSR,
 - d) ocenie zgodności z harmonogramem ogłaszanych konkursów ujętym w LSR,
- 2) monitorowanie poziomu wydatkowania środków na poszczególne operacje;
- 3) ocenę zainteresowania stroną internetową LGD Ziemia Wąbrzeska;
- 4) ocenę zainteresowania ogłaszanymi konkursami;
- 5) ocenę zainteresowania prowadzonymi szkoleniami.

Dla celów monitorowania i analizy stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów Strategii zostanie opracowana ankieta monitorująca, jako podstawowe narzędzie weryfikacji osiągniętych wskaźników w ramach danej operacji, której złożenie będzie obowiązkowe w terminie 30 dni od dnia otrzymania płatności końcowej w ramach danej operacji. Jako narzędzia dodatkowe wskazuje się: oświadczenia i sprawozdania beneficjentów oraz Biura LGD.

Tabela 20. Sposób realizacji monitoringu.

Zakres badania	Podmiot/organ wykonujący badanie	Sposób wykonania badania (źródła danych)	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
1. Harmonogram ogłaszanych konkursów 2. Budżet LGD 3. Wskaźniki realizacji LSR 4. Funkcjonowanie Biura LGD	1. Biuro LGD (ocena własna) 2. Zarząd LGD 3. Biuro LGD 4. Zarząd LGD / zewnętrzny ewaluator	1. Rejestr ogłoszonych konkursów 2. Dokumentacja własna LGD, informacje z ZW 3. Ankiety monitorujące beneficjentów, własna LGD 4. Anonimowe ankiety odbiorców świadczącego doradztwa 5. Rejestr doradztwa	Na bieżąco	1. Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem 2. Stopień wykorzystania funduszy zakontraktowanych środków 4. Stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu 5. Ocena pracy pracowników świadczącego doradztwa 6. Jakość i efektywność świadczącego doradztwa

Źródło: opracowanie własne.

10.2. Przebieg procesu ewaluacji

Ze względu na moment uruchomienia badania ewaluacyjnego w odniesieniu do procesów związanych ze wdrażaniem LSR oraz funkcjonowaniem LGD Ziemia Wąbrzeška przewidziana została:

- 1) ewaluacja on-going (bieżąca) w okresie I kwartału roku następującego po roku ocenianym za cały rok kalendarzowy polegająca na bieżącej analizie procesu wdrażania i jego efektów oraz zmian w otoczeniu LSR;
- 2) ewaluacja ex-post, czyli po zakończeniu realizacji interwencji, której celem jest określenie jej długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy, tak aby była możliwa włączenia wyników badania do Strategii w kolejnym okresie programowania. Termin uruchomienia badania: 2028-03-2029 r., termin zakończenia: 30.06.2029 r.

Wybrane kryteria szczegółowe ewaluacji obejmują ocenę:

- 1) trafności – wyboru projektów pod względem założeń LSR i właściwego przyjęcia celów w LSR w odpowiedzi na zidentyfikowane obszary wymagające interwencji;
- 2) skuteczności – ocenę stopnia, na ile cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte;
- 3) trwałości – oceny faktu, czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać do zakończenia finansowania zewnętrznego oraz czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju;
- 4) jakość – w odniesieniu do wszystkich realizowanych zadań, zarówno w ramach wdrażania Strategii, jak i działalności LGD.

Celem ewaluacji LSR i działalności LGD jest ocena jakości i zakresu realizowanych zadań oraz systematyczne dostarczenie wniosków i rekomendacji z badań na temat następujących aspektów:

- 1) jakość pracy Biura LGD;
- 2) jakość realizacji procedur wyboru operacji i trafności lokalnych kryteriów oceny;

- 3) skuteczność i efektywność Planu Komunikacji z lokalną społecznością;
- 4) jakość i efektywność interwencji LSR.

Ewaluacja ex-post przeprowadzona będzie przez podmiot zewnętrzny przy współpracy z Biurem LGD. Odbiorcami wyników ewaluacji będą członkowie LGD, Rady i Zarządu oraz społeczność lokalna. Zgodnie z założeniami LSR wyniki ewaluacji będą jawne poprzez publikację na stronie internetowej.

Przewiduje się opracowanie ewaluacji w oparciu o metody ilościowe i jakościowe pozyskiwania danych niezbędnych dla realizacji tego procesu, takie jak:

- 1) analiza danych zastanych (desk research), czyli analiza istniejących już dokumentów, raportów i dokumentów planistycznych;
- 2) wywiady indywidualne, stanowiące metodę jakościową i pozwalające na bardziej precyzyjne i szczegółowe zbadanie danego projektu;
- 3) badania ankietowe, stanowiące metodę ilościową i uzupełniającą powyższe metody, przy czym pozwalają one na zbadanie większej części społeczeństwa i odzwierciedlenie opinii społecznej.

Tabela 21. Sposób realizacji ewaluacji.

Elementy podlegające ewaluacji	Wykonawca ewaluacji	Metody zbierania danych	Źródła zbierania danych	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Jakość realizacji procedur operacji i trafności lokalnych kryteriów oceny	Zarząd LGD	1. kontrola w Biurze LGD 2. analiza danych z monitoringu	1. rozmowa z pracownikami Biura LGD 2. wywiady z przedstawicielami mi organów LGD 3. ankiety badające jakość świadczonych usług: doradztwa, spotkań informacyjnych, szkoleń	Termin pomiaru: raz w roku Okres pomiaru: cały rok kalendarzowy	Ocena rzetelności i staranności wykonywanej pracy przez pracowników Biura LGD, jakości obsługi w zakresie informowania, doradzania, efektywności świadzonego doradztwa, co przekłada się na ilość złożonych wniosków i jakość współpracy personelu Biura z członkami organów LGD.
Jakość realizacji procedur operacji i trafności lokalnych kryteriów oceny	Ewaluator zewnętrzny	1. analiza danych zastanych z wywiad grupowy z członkami Rady Programowej 2. badanie ankietowe z beneficjentami	1. dokumentacja z posiedzeń Rady Programowej 2. raport z wywiadu z wyników ankiety	Czas pomiaru: 2025, 2027, 2029 r. Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2023-2025, 2026-2027, 2028-2029 ex-post: 2023-2029	Analiza i ocena pracy Rady Programowej pod kątem stosowania zasad procedur i kryteriów wyboru operacji.
Skuteczność i efektywność planu komunikacji LGD z lokalną społecznością	Ewaluator zewnętrzny	1. badania ankietowe z przedstawicielami lokalnej społeczności	1. raport z wynikami ankiety online 2. kwestionariusze wywiadów	Czas pomiaru: 2025, 2027, 2029 r. Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2023-2025, 2026-2027, 2028-2029 ex-post: 2023-2029	Analiza jakości, skuteczności i celowości form komunikacji, środków przekazu, grup odbiorców, harmonogramu i budżetu działań i komunikacyjnych pod kątem założeń

zawartych		2023-2029
w planie komunikacji. Ocena poziomu satysfakcji odbiorców działań komunikacyjnych.		
Jakość i efektywność interwencji LSR	1. analiza danych zastanych i badania ankietowe	1. raporty wewnętrzne i zewnętrzne z realizacji LSR
	2. wywiady z przedstawicielami i lokalnej społeczności	2. raport z wynikami ankiet realizacji LSR
		3. kwestionariusze wywiadów
Czas pomiaru: 2025, 2027, 2029 r. Okres pomiaru: lata realizacji LSR 2023-2025, 2026-2027, 2028-2029		ek-post: 2023-2029

Źródło: opracowanie własne.

10.3. Wykorzystanie opinii i wniosków lokalnej społeczności

Wyniki przeprowadzonej ewaluacji i analizy danych monitoringowych będą istotnym źródłem informacji, jakie obszary zarówno z punktu widzenia wdrażania LSR, jak i funkcjonowania samej LGD i jej organów wymagają wsparcia lub też modyfikacji. Wyniki badań mogą posłużyć do:

- 1) podjęcia decyzji o konieczności aktualizacji LSR (w zakresie merytorycznym/ finansowym);
- 2) zmiany procedur i weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy;
- 3) zmiany lokalnych kryteriów wyboru;
- 4) sformułowania rekomendacji w celu poprawy efektywności pracy Biura i organów LGD;
- 5) modyfikacji środków komunikacji LGD z lokalną społecznością oraz prowadzonych działań animacyjnych;
- 6) uwzględnienia wyników prowadzonych działań monitoringowych i ewaluacyjnych do planowania kolejnego okresu programowania.

Spis załączników:

1. Cele i przedsięwzięcia;
2. Plan działania;
3. Budżet LSR;
4. Plan wykorzystania budżetu LSR.

Spis map:

Mapa 1. Obszar Strategii na tle województwa kujawsko-pomorskiego.....	13
Mapa 2. Obszar Strategii na tle krain historycznych.....	15
Mapa 3. Uwarunkowania przestrzenne na tle krain geograficznych.....	41
Mapa 4. Lokalny potencjał agroturystyczny, enoturystyczny i turystyczny, rolnictwo ekologiczne, ośrodki i centra wypoczynkowe.....	61

Spis tabel:

Tabela 1. Struktura organu decyzyjnego Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska.....	10
Tabela 2. Rozwiązania formalno-prawne organów LGD.....	11
Tabela 3. Przedstawiciele lokalnych interesów społeczno-gospodarczych zaangażowani w opracowanie LSR.....	19
Tabela 4. Przebieg konsultacji z lokalną społecznością.....	22 -
Tabela 5. Metody partycypacji wykorzystane na kluczowych etapach opracowania Strategii.....	23
Tabela 6. Przebieg konsultacji z lokalną społecznością.....	29
Tabela 7. Wykaz podmiotów zainteresowanych i zaangażowanych w tworzenie LSR oraz planowany sposób utrzymania ich zaangażowania we wdrażanie Strategii.....	31
Tabela 8. Zestawienie potrzeb i potencjału wraz z ich uzasadnieniem.....	35
Tabela 9. Grupy docelowe istotne z punktu widzenia realizacji Strategii.....	40
Tabela 10. Jeziora na obszarze objętym Strategią.....	42
Tabela 11. Zestawienie zawodów deficytowych na obszarze Strategii.....	60
Tabela 12. Zestawienie przedsiębiorstw branży gastronomicznej.....	62
Tabela 13. Wykaz miejsc integracji społecznej.....	68
Tabela 14. Zgodność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi.....	70
Tabela 15. Uzasadnienie celów z przypisanymi im przedsięwzięciami oraz źródłem finansowania.....	75
Tabela 16. Uzasadnienie celów z przypisanymi im przedsięwzięciami oraz źródłem finansowania.....	76
Tabela 17. Cele i przedsięwzięcia z podziałem na źródła finansowania.....	82
Tabela 18. Zestawienie źródeł finansowania Strategii.....	91
Tabela 19. Środki finansowe przypisane celom i przedsięwzięciom.....	92
Tabela 20. Sposób realizacji monitoringu.....	94
Tabela 21. Sposób realizacji ewaluacji.....	95

Spis wykresów:

Wykres 1. Powierzchnia gmin objętych LSR.....	13
Wykres 2. Rozkład przestrzenny ludności obszaru Strategii.....	14
Wykres 3. Silne strony obszaru Strategii.....	24
Wykres 4. Słabe strony obszaru Strategii.....	24
Wykres 5. Ukierunkowanie wsparcia w projektach niekomercyjnych.....	25
Wykres 6. Ukierunkowanie wsparcia w sektorze gospodarczym.....	25
Wykres 7. Optymalna wysokość premii na rozpoczęcie działalności gospodarczej.....	26
Wykres 8. Ukierunkowanie interwencji w zakresie turystyki i rekreacji.....	26
Wykres 9. Grupy osób wymagających wsparcia w ramach Strategii.....	26

Wykres 10. Branże działalności gospodarczej wymagające wsparcia w ramach Strategii.....	27
Wykres 11. Optymalne kanały komunikacyjne na linii LGD – lokalna społeczność.....	27
Wykres 12. Zestawienie fizyk projektowych – koncepcji projektów.....	28
Wykres 13. Lasy i formy ochrony środowiska.....	45
Wykres 14. Dynamika zmiany liczby ludności na obszarze Strategii.....	46
Wykres 15. Gęstość zaludnienia na obszarze Strategii.....	46
Wykres 16. Saldo migracji, przyrost naturalny i przyrost rzeczywisty na obszarze objętym LSR.....	47
Wykres 17. Liczba mieszkańców wg grup ekonomicznych na obszarze Strategii.....	47
Wykres 18. Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym na obszarze Strategii.....	47
Wykres 19. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Strategii.....	48
Wykres 20. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na obszarze Strategii.....	48
Wykres 21. Dynamika zmian w grupach funkcjonalnych ludności na obszarze Strategii.....	49
Wykres 22. Wskaźnik obciążenia demograficznego na obszarze Strategii.....	49
Wykres 23. Liczba podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON.....	50
Wykres 24. Liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców.....	50
Wykres 25. Podmioty gospodarcze wg wielkości zatrudnienia i wyniku finansowego.....	51
Wykres 26. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.....	51
Wykres 27. Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców.....	52
Wykres 28. Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców.....	52
Wykres 29. Liczba podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD na obszarze Strategii.....	53
Wykres 30. Powierzchnia użytków rolnych i użytków rolnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.....	54
Wykres 31. Liczba gospodarstw rolnych według wielkości na obszarze Strategii.....	54
Wykres 32. Struktura i liczba osób pracujących na obszarze Strategii.....	55
Wykres 33. Średnie wynagrodzenie brutto - obszar LSR na tle województwa kujawsko-pomorskiego i Polski.....	56
Wykres 34. Liczba osób bezrobotnych na obszarze Strategii.....	56
Wykres 35. Stopa bezrobocia dla powiatu wąbrzeskiego.....	57
Wykres 36. Odsetek kobiet wśród osób bezrobotnych.....	57
Wykres 37. Udział osób bezrobotnych w podziale na płeć w liczbie kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym.....	58
Wykres 38. Poziom wykształcenia wśród osób bezrobotnych na obszarze Strategii.....	58
Wykres 39. Odsetek osób do 25 i powyżej 50 roku życia w ogóle osób bezrobotnych.....	59
Wykres 40. Odsetek osób długotrwale bezrobotnych oraz pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy.....	59
Wykres 41. Liczba osób korzystających ze śródowniskowej pomocy społecznej.....	63
Wykres 42. Liczba gospodarstw domowych korzystających ze śródowniskowej pomocy społecznej, w tym gospodarstw korzystających z pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego.....	64
Wykres 43. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności na obszarze Strategii.....	64
Wykres 44. Wyniki egzaminów ósmoklasistów.....	66
Wykres 45. Liczba organizacji pozarządowych oraz organizacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.....	67
Spis schematów:	
Schemat 1. Metody partycypacji wykorzystane dla celów opracowania Strategii.....	20
Schemat 2. Najważniejsze działania informacyjno-promocyjne.....	32
Schemat 3. Uwarunkowania geograficzne obszaru Strategii.....	42
Schemat 4. Najważniejsze cechy klimatu na obszarze Strategii.....	43
Schemat 5. Morfologia gleb na obszarze Strategii.....	43
Schemat 6. Wykaz osiedli popegeerowskich na obszarze Strategii.....	45
Schemat 7. Cele i przedsięwzięcia w ramach Strategii.....	69

Spis zdjęć:	
Zdjęcie 1. Dawny dwór w Nieszewie.....	16
Zdjęcie 2. Kościół mennonicki w Jarantowicach.....	17
Zdjęcie 3. Rezerwat przyrody „Wronie”.....	44
Zdjęcie 4. Winnica w Kurkocinie.....	61

Bibliografia

- 1) ABC samorządu terytorialnego, Poradnik nie tylko dla radnych, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 2006;
- 2) ABC konsultacji. Krótki przewodnik po metodach i technikach prowadzenia konsultacji społecznych, Projekt społeczny 2012, Warszawa 2010;
- 3) Berman N., Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego, Municipium, Warszawa 2003;
- 4) Bienias S. i in., Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012;
- 5) Bloch E., Kościelecki P., Śpiewak R., Zalewska K., Podręcznik tworzenia i ewaluacji wskaźników w lokalnych strategiach rozwoju, Warszawa 2012;
- 6) Długosz D., Wygnański J. J., Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa 2005;
- 7) Dziemianowicz W. i in., Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012;
- 8) Ferens A., Kondas R., Matysiak I., Rzeźnik G., Szyński M., Jak prowadzić konsultacje społeczne w samorządach? Zasady i najlepsze praktyki współpracy samorządów z przedstawicielami społeczności lokalnych. Przewodnik dla samorządów, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Warszawa 2010;
- 9) Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027;
- 10) Gojska A., Kuczyński P., Lewenstein B., Pogoda I., Zielińska E., Konsultacje społeczne w przestrzeni wielkomiejskiej, Ochocki model dialogu obywatelskiego, Polskie Towarzystwo Socjologiczne, Warszawa;
- 11) Green M., Moore H. i John O'Brien J., Rozwój społeczności w oparciu o zasoby. Model ABCD w praktyce.
- 12) Kot T., Weremik A., Wskaźniki w zarządzaniu strategicznym. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012;
- 13) Program Strategiczny Wspólna Polityka Rolna na lata 2021-2027;
- 14) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wspierania Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej [Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.);
- 15) Strona internetowa Głównego Urzędu Statystycznego, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/>;
- 16) Strona internetowa Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi <https://www.gov.pl/web/rolnictwo>;
- 17) Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027, Toruń 2023;
- 18) Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2022 r. poz. 943 oraz 2023 r. poz. 412);
- 19) Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261.).

sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)	Grupy docelowe	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Podniesienie aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców Ziemi Wąbrzeskiej		Budżet (w EUR)	300 000,00
		1.1. Młody człowiek najlepszą inwestycją		grant	300 000,00
		Dzieci i młodzież uczące się w wieku od 6 lat do 24 lat z obszaru objętego lokalną strategią rozwoju		grant	154 000,00
		1.2. Równać szanse		grant	154 000,00
		wszyscy mieszkańcy (osoby dorosłe) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju		grant	154 000,00
		Wszyscy mieszkańcy (osoby dorosłe, które ukończyły 60 rok życia) obszaru objętego lokalną strategią rozwoju		grant	600 000,00
		1.3. Region aktywnych seniorów		grant	600 000,00
		1.4. Porządówka dla włączenia społecznego		konkurs	50 000,00
		1.5. Zostań swoim szefem		konkurs	90 000,00
		Osoby fizyczne zainteresowane podjęciem działalności gospodarczej, Osoby poszukujące zatrudnienia – osoby bezrobotne		konkurs	90 000,00
Przedsięwzięcia w ramach C.2 Wzrost konkurencyjności turystycznej Ziemi Wąbrzeskiej		920 000,00		920 000,00	
2.1. Atrakcyjna infrastruktura dla turysty i mieszkańca		konkurs	140 000,00	140 000,00	
2.2. Rozwój swój biznes w turystyce		konkurs	140 000,00	140 000,00	
2.3. Moja firma w turystyce		konkurs	50 000,00	50 000,00	

Cele i przedsięwzięcia

Załącznik nr 1 do Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027

Plan działania

CEL	Lata Nazwa wskaźnika	2024		2025		2026		2027		2028		2029		Program
		Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
Przedsięwzięcie 1.1	Liczba osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, objętych wsparciem w ramach edukacji pozaformalnej	0 os.	0,00%	48 os.	25,00%	48 os.	50,00%	48 os.	75,00%	48 os.	100,00%	0 os.	100,00%	FEDKIP
		0 os.	0,00%	43 os.	25,00%	43 os.	50,00%	43 os.	75,00%	43 os.	100,00%	0 os.	100,00%	
		0 os.	0,00%	5 os.	25,00%	5 os.	50,00%	5 os.	75,00%	5 os.	100,00%	0 os.	100,00%	
		0 os.	0,00%	5 os.	25,00%	5 os.	50,00%	5 os.	75,00%	5 os.	100,00%	0 os.	100,00%	
		0 os.	0,00%	31 os.	25,00%	31 os.	50,00%	31 os.	75,00%	31 os.	100,00%	0 os.	100,00%	
Przedsięwzięcie 1.2.	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie równości kobiet i mężczyzn	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	FEDKIP
		0 os.	0,00%	52 os.	25,00%	52 os.	50,00%	52 os.	75,00%	52 os.	100,00%	0 os.	100,00%	
Przedsięwzięcie 1.3.	Liczba osób starszych objętych wsparciem w klubach seniora, gospodarstwach opiekuńczych i Uniwersytetach Trzeciego Wieku	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	FEDKIP
		0 os.	0,00%	57 os.	25,00%	57 os.	50,00%	57 os.	75,00%	57 os.	100,00%	0 os.	100,00%	
Przedsięwzięcie 1.4.	Liczba projektów zrealizowanych na rzecz włączenia społecznego	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	2 szt.	50,00%	2 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	PS WPR
		0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	2 szt.	66,66%	2 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	
Przedsięwzięcie 1.5.	Liczba wprowadzonych produktów na rynek	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	PS WPR
		0 os.	0,00%	20 os.	25,00%	20 os.	50,00%	20 os.	75,00%	20 os.	100,00%	0 os.	100,00%	
Przedsięwzięcie 2.1.	Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.37)	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	PS WPR
		0 os.	0,00%	19 os.	25,00%	19 os.	50,00%	19 os.	75,00%	19 os.	100,00%	0 os.	100,00%	
Przedsięwzięcie 2.2.	Liczba objętych wsparciem klubów seniora, gospodarstw opiekuńczych i Uniwersytetów Trzeciego Wieku	0 os.	0,00%	16 os.	25,00%	16 os.	50,00%	16 os.	75,00%	16 os.	100,00%	0 os.	100,00%	FEDKIP
		0 os.	0,00%	2 szt.	33,33%	2 szt.	66,66%	2 szt.	100,00%	1 szt.	83,33%	1 szt.	100,00%	
Przedsięwzięcie 2.3.	Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (R.42)	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	50 os.	50,00%	50 os.	100,00%	0 os.	100,00%	0 os.	100,00%	PS WPR
		0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	2 szt.	66,66%	2 szt.	100,00%	1 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	
Przedsięwzięcie 2.4.	Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.37)	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	PS WPR
		0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	2 szt.	50,00%	2 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	
Przedsięwzięcie 2.5.	Liczba nowych miejsc pracy objętych wsparciem w ramach projektów WPR (R.37)	0 os.	0,00%	0 os.	0,00%	500 os.	50,00%	500 os.	100,00%	500 os.	100,00%	0 os.	100,00%	PS WPR
		0 szt.	0,00%	0 szt.	0,00%	3 szt.	60,00%	3 szt.	100,00%	2 szt.	100,00%	0 szt.	100,00%	

Budżet LSR

Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFSD**	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 250 000,00	0,00	1 054 000,00	2 304 000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	312 500,00	0,00	73 780,00	386 280,00
Razem	1 562 500,00	0,00	1 127 780,00	2 690 280,00

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającym danemu EFSD, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.

Plan wykorzystania budżetu LSR

Załącznik nr 4 do Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2029

Środki z kontraktowane (w Euro) do:														
fundusz	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (%)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (UE+Krajowe)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (%)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (UE+Krajowe)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (%)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (UE+Krajowe)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (%)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (UE+Krajowe)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (%)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (UE+Krajowe)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (%)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (UE+Krajowe)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (%)	kwota ogółem wykorzystania budżetu LSR (UE+Krajowe)
ERROW	0,00	0,00	0,00	0,00	500 000,00	40,00%	656 324,00	52,51%	1 250 000,00	100,00%	1 250 000,00	100,00%	1 250 000,00	100,00%
EF5+	0,00	0,00	263 500,00	25,00%			527 000,00	50,00%	790 500,00	75,00%	1 054 000,00	100,00%	1 054 000,00	100,00%
EFRR	0,00	0,00	0,00	0,00%			0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
RAZEM	0,00	0,00	263 500,00	11,44%			1 183 324,00	51,36%	2 040 500,00	88,56%	2 304 000,00	100,00%	2 304 000,00	100,00%

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita Polska

Dofinansowane przez Unię Europejską

załącznik do uchwały 11/2023 Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska z dnia 5 czerwca 2023 r.

PLAN KOMUNIKACJI Z LOKALNĄ SPOŁECZNOŚCIĄ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2023-2029

Celem ogólnym Planu Komunikacji z lokalną społecznością w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2029, zwanego dalej Planem Komunikacji, jest wskazanie działań informacyjno-promocyjnych służących wspieraniu realizacji celów określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR, Strategii). Jest to istotny proces wynikający z roli jaka w ramach polityki terytorialnej została przypisana lokalnym grupom działania jako stowarzyszeniom odpowiedzialnym za kreowanie rozwoju i zmian na poziomie lokalnym. Skuteczna komunikacja między Stowarzyszeniem Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska – podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie LSR - a lokalną społecznością jest warunkiem efektywnej realizacji strategii, w tym podniesienia standardu życia mieszkańców i konkurencyjności obszaru objętego interwencją oraz optymalnego wykorzystania udostępnionych środków.

Dla potrzeb opracowania Planu komunikacji wykorzystano opisy z *Poradnika dla LGD w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020* (wydanie III, Warszawa 2015, materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. *Opracowania Zakresu Lokalnych Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia Leader*) oraz Standard minimum do planu komunikacji z lokalną społecznością dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego, stanowiący załącznik nr 2 do ogłoszenia o konkursie na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.

1. GŁÓWNE CELE I PRZESŁANKI OPRACOWANIA PLANU KOMUNIKACJI

Przeprowadzone konsultacje społeczne dla celów opracowania LSR w oparciu o wykorzystane metody partycypacji umożliwiły również zdefiniowanie rekomendacji w zakresie skutecznej komunikacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2029. Plan komunikacji jest także wynikiem doświadczeń i obserwacji w perspektywie finansowej 2014-2020.

Analiza potrzeb rozwojowych i problemów komunikacyjnych, ale także bieżący monitoring i ewaluacja Lokalnej Strategii Rozwoju obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022, prowadzą do następujących wniosków:

- 1) wielu mieszkańców obszaru objętego LSR pozostaje wykluczonych cyfrowo;
- 2) odejście od prasy drukowanej uzasadnia z kolei wykorzystanie elektronicznych narzędzi komunikacji;
- 3) koncentracja wyłącznie na jednym z narzędzi komunikacji nie umożliwia skutecznej komunikacji;
- 4) badania ankietowe wskazują, że tradycyjne ogłoszenia na tablicach ogłoszeń niekoniecznie są niezbędnym narzędziem komunikacji z lokalną społecznością. Niski wskaźnik zaludnienia na obszarach gmin wiejskich, rolniczy charakter obszaru, ale również wykluczenie komunikacyjne, powodują, że nawet centra wsi nie stanowią dla każdego z mieszkańców codziennego celu wyjazdów i przejazdów;
- 5) ze względu na niską słuchalność regionalnych rozgłośni wykorzystanie radia ze względów praktycznych i finansowych jest nieracjonalne;
- 6) bez względu na wykorzystane narzędzia komunikacji wielu mieszkańców i przedstawicieli podmiotów z obszaru objętego LSR pozostanie bierna w odpowiedzi na skierowane komunikaty;
- 7) użyte kanały informacyjne mogą pozostawać nieadekwatne do możliwości technicznych odbiorców komunikatów;

- 8) brak aktywności społecznej wśród części lokalnej społeczności przyczynia się do małej świadomości w zakresie możliwości dofinansowania operacji w ramach LSR i innych programów pomocowych.

Najważniejsze rekomendacje w zakresie opracowania Planu Komunikacji:

- 1) wykorzystanie zróżnicowanych narzędzi w celu skutecznej komunikacji z lokalną społecznością
- 2) Intensyfikacja i ciągłość działań komunikacyjnych

Za najważniejsze cele Planu Komunikacji należy uznać:

- 1) promowanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2029, a tym samym jej celów ogólnych i szczegółowych, zwłaszcza wśród mediów i lokalnej społeczności;
- 2) zachęcenie potencjalnych beneficjentów, w tym mieszkańców obszaru objętego interwencją, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe czy jednostki sektora finansów do korzystania z Funduszy Europejskich;
- 3) dostarczenie informacji niezbędnych w procesie ubiegania się o środki unijne;
- 4) umożliwienie udziału lokalnej społeczności w projektach realizowanych za pośrednictwem LSR, jak również w inicjatywach LGD w ramach działań animacyjnych;
- 5) motywowanie projektodawców i edukowanie w obszarze właściwej realizacji projektów;
- 6) upowszechnianie efektów wdrażania Strategii finansowanej przez Fundusze Unijne na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju.

Zaplanowane w ramach Planu Komunikacji działania mają wzbudzić zainteresowanie oraz zachęcić potencjalnych beneficjentów do aplikowania o środki, zwiększając tym samym liczbę zrealizowanych inwestycji, a przez to wzmacniając konkurencyjność i atrakcyjność obszaru objętego interwencją oraz samej Lokalnej Grupy Działania. Celem działań jest ponadto utrwalenie i pogłębienie akceptacji oraz przychylności mieszkańców obszaru Lokalnej Grupy Działania Ziemia Wąbrzeska (dalej LGD Ziemia Wąbrzeska) dla istnienia samych funduszy oraz efektów ich oddziaływania w gminach. Działania informacyjno-promocyjne realizowane będą z udziałem i na terenie wszystkich gmin objętych strategią.

Najważniejsze cele działań komunikacyjnych będą osiągalne poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- 1) ułatwienie dostępu beneficjentów do informacji i wsparcia w zakresie pozyskiwania środków dostępnych w ramach LSR oraz profesjonalnej pomocy w rozliczaniu projektów dzięki prowadzonemu przez LGD Ziemia Wąbrzeska punktowi informacyjnemu w ramach Strategii;
- 2) zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność LGD Ziemia Wąbrzeska;
- 3) kreowanie pozytywnego wizerunku LSR wśród mieszkańców obszaru i podnoszenie wiedzy mieszkańców nt. realizacji LSR, zwiększenie poziomu świadomości i wiedzy mieszkańców na temat korzyści z członkostwa w Unii Europejskiej dla gmin obszaru objętego LSR, uzyskiwanych dzięki Funduszom Europejskim;
- 4) wzmocnienie pozytywnego wizerunku LGD Ziemia Wąbrzeska jako obszaru efektywnie wykorzystującego szanse stwarzane przez członkostwo Polski w Unii Europejskiej;
- 5) utrwalenie spójnego systemu identyfikacji wizualnej LGD Ziemia Wąbrzeska.

Powyższe cele zostaną osiągnięte poprzez intensywne, różnorodne i długofalowe działania informacyjno-promocyjne, których ważnym elementem będą działania:

- 1) promocyjno-wizerunkowe skierowane do ogółu społeczeństwa, a także dotychczasowych i potencjalnych beneficjentów;
- 2) informacyjne – adresowane do konkretnych grup potencjalnych beneficjentów, uprawnionych do korzystania ze środków Unii Europejskiej.

Bieżące działania informacyjno-promocyjne będą opierały się przede wszystkim o komunikaty na stronie internetowej www.lgdwabrzesno.pl, profilu Fb Lokalnej Grupy Działania Ziemia Wąbrzeska, stronach internetowych członków LGD oraz informacje przekazywane w czasie wydarzeń organizowanych lub współorganizowanych przez samą LGD, albo poprzez udział w takich wydarzeniach w charakterze gościa.

Najważniejsze cele Planu Komunikacji będą realizowane poprzez bieżące informacje w zakresie:

- 1) stanu realizacji LSR, w tym stopnia osiągnięcia celów i wskaźników;
- 2) zasad i kryteriów udzielania wsparcia w ramach Strategii dla potencjalnych wnioskodawców;
- 3) kategorii preferowanych operacji w największym stopniu realizujących założenia LSR;
- 4) promocji dobrych praktyk osiągniętych w innych regionach kraju lub za granicą i ich oddziaływania na kolejne operacje zgłaszane do LGD.

2. DZIAŁANIA KOMUNIKACYJNE, ŚRODKI PRZEKAZU I GRUPY DOCELOWE

DZIAŁANIA KOMUNIKACYJNE I ŚRODKI PRZEKAZU

Działania komunikacyjne i odpowiadające im środki przekazu (narzędzia) uwzględniają różnorodne rozwiązania komunikacyjne, które należy dostosować do odpowiedniej grupy odbiorców. Obszar objęty interwencją obejmuje 4 gminy, w tym 38 sołectw – to właśnie na tym obszarze zostaną zintensyfikowane działania komunikacyjne.

Kampania promująca Lokalną Strategię Rozwoju składa się z dwóch typów działań komunikacyjnych przebiegających równolegle:

- 1) informowania potencjalnych beneficjentów o możliwościach skorzystania ze środków UE;
- 2) promowania wśród ogółu lokalnej społeczności Funduszy Europejskich jako marki, ze szczególnym uwzględnieniem upowszechniania dotychczasowych efektów realizowanych inwestycji.

Realizację kampanii promującej Lokalną Strategię Rozwoju oparto o następujące etapy:

- 1) I FAZA DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH;
- 2) II FAZA DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH.

I FAZA DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH (I półrocze 2024 r. – II półrocze 2026 r.)

Promowanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2029, a tym samym Funduszy Europejskich wśród wszystkich grup docelowych (wskazanych w dalszej części Planu Komunikacji) z terenu LGD Ziemia Wąbrzeska będzie realizowane w pierwszej fazie poprzez:

- 1) przekazywanie szczegółowych informacji o LSR w sposób prosty i zrozumiały dla wszystkich grup odbiorców komunikatu;
- 2) skoncentrowanie się na podkreśleniu znaczenia Funduszy Unijnych poprzez wskazanie dotychczas zrealizowanych operacji w ramach LSR;
- 3) podkreślanie możliwości otrzymania znacznej kwoty dofinansowania w ramach Funduszy Europejskich na realizację projektów, dzięki czemu zmniejszy się dystans dzielący poszczególne gminy LGD, jak również w porównaniu LGD Ziemia Wąbrzeska do obszarów objętych innymi strategiami;
- 4) stosowanie jednolitego systemu identyfikacji wizualnej działań informacyjno-promocyjnych.

W tej fazie odbywać się będzie **kampania promocyjna** głównych założeń LSR oraz korzyści z niej wynikających dla lokalnej społeczności oraz **kampania informacyjna** nt. możliwości skorzystania ze środków w ramach LSR, kryteriów ocen i oferty wsparcia w zakresie pozyskiwania funduszy ze strony LGD Ziemia Wąbrzeska.

Na **kampanię promocyjną**, skierowaną do ogółu mieszkańców LGD Ziemia Wąbrzeska, składać się będą:

- 1) artykuły w lokalnej prasie – opisujące główne założenia LSR, korzyści płynące z wykorzystania środków UE;
- 2) działania w mediach społecznościowych – prezentujące materiały o treści promocyjnej;

- 3) funkcjonowanie strony internetowej – prezentacja materiałów o treści promocyjnej;
- 4) punkt promocyjny – prowadzony podczas wydarzeń organizowanych przez członków Stowarzyszenia i inne podmioty zaangażowane w rozwój obszaru objętego LSR, w czasie których dystrybuowane będą ulotki informacyjne i gadżety reklamowe;
- 5) otwarte wydarzenie – organizowane dla lokalnej społeczności, w czasie którego LGD m.in. przedstawi swoje dotychczasowe działania oraz efekty udzielonego wsparcia, jak również poinformuje o rocznym harmonogramie ogłaszania konkursów. Katalog wydarzeń obejmuje takie inicjatywy jak: festyn, konferencja, rajd rowerowy, konkurs kulinarny, spływ kajakowy, biegi przełajowe, marsz nordic walking itp.

Komunikaty w tej grupie odbiorców powinny mieć charakter popularyzatorski, jak najbardziej pozytywny przekaz głoszony językiem korzyści.

Na **kampanię informacyjną**, skierowaną głównie do potencjalnych beneficjentów – projektodawców, składać się będą:

- 1) funkcjonowanie strony internetowej – prezentacja materiałów o treści informacyjnej, w tym zgodnie ze stworzonym i przekazanym przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego interfejsem oraz bieżąca jej aktualizacja, co pozwoli:
 - a) zapewnić dostęp do informacji o aktualnym harmonogramie naborów oraz wynikach już przeprowadzonych, jak również informacji o wszystkich zrealizowanych projektach w zakresie LSR w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (dalej EFS+) wraz z relacją zdjęciową,
 - b) udostępnić do 30 czerwca roczne sprawozdanie z wdrażania LSR za poprzedni rok zawierające następujące informacje dotyczące:
 - stanu wdrażania LSR:
 - listę projektów, które uzyskały wsparcie z budżetu LSR (lista projektów powinna uwzględniać dane wnioskodawcy, tytuł projektu, kwotę wsparcia, a w przypadku EFS+ miejsce realizacji projektu),
 - informację o przeprowadzonych przez LGD szkoleniach, spotkaniach informacyjnych, konsultacjach i doradztwie w związku z przeprowadzonymi naborami,
 - prowadzonych przez LGD działań animacyjnych takich, jak: warsztaty i konkursy kulinarne oraz rękodzielnicze, marsze nordic walking, rajdy rowerowe, wystawy, itp. oraz realizowanych i współrealizowanych przez LGD projektach ze środków innych niż budżet LSR;
- 2) baza e-mail lokalnych liderów – m.in. sołtysów, radnych gmin, powiatu, województwa, instytucji kulturalnych i/ lub edukacyjnych mający siedzibę na obszarze LSR np. bibliotek, domów kultury, teatrów, szkół, uniwersytetów trzeciego wieku itp. - informowanie drogą elektroniczną o konkursach, konsultacjach społecznych i wydarzeniach organizowanych przez LGD;
- 3) newsletter – informowanie za pośrednictwem strony internetowej LGD o konkursach, konsultacjach społecznych i wydarzeniach organizowanych przez LGD;
- 4) otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne – organizowane raz w roku w każdym sołectwie z Radą sołectką i mieszkańcami. Podczas spotkania LGD przedstawi roczny harmonogram ogłaszania konkursów, informacje o zasadach ich przeprowadzenia oraz zasięgnie informacji o potrzebach i oczekiwaniach lokalnej społeczności;
- 5) spotkanie informacyjno-konsultacyjne – zorganizowane raz w roku z przedstawicielami grup docelowych działań komunikacyjnych w każdej gminie objętej LSR. Podczas spotkania LGD przedstawi roczny harmonogram ogłaszania konkursów, informacje o zasadach ich przeprowadzenia oraz zasięgnie informacji o potrzebach i oczekiwaniach lokalnej społeczności;
- 6) bezpłatne szkolenia – organizowane w zakresie zasad przyznawania pomocy i/lub wypełniania wniosku o przyznanie pomocy/ powierzenie grantu przed ogłoszeniem każdego konkursu lub w trakcie trwania ogłoszenia;

- 7) działania w mediach społecznościowych – prezentujące materiały o treści informacyjnej;
- 8) komunikacja z Zarządem Województwa/ wskazaną organizacją lub instytucją – informowanie o wszystkich zaplanowanych przez LGD aktywnościach i wydarzeniach;
- 9) punkt informacyjny w siedzibie LGD Ziemia Wąbrzeska – otwarty dla zainteresowanych osób fizycznych i prawnych, udzielający porad, fachowego wsparcia również poprzez infolinię telefoniczną;
- 10) badanie ankietowe - pozwalające uzyskiwać informację zwrotną nt. założeń LSR oraz opinie i sugestie zainteresowanych osób.

Komunikaty kierowane do wskazanych grup osób powinny mieć najbardziej rozbudowany i specjalistyczny charakter i być jednocześnie istotnie aktywizujące, motywujące, pobudzające do działania.

II FAZA DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH (I półrocze 2027 r. – II półrocze 2029 r.)

W kolejnej fazie promocji LSR będzie podkreślana aktywność instytucji i przedsiębiorców w pozyskiwaniu środków poprzez:

- 1) informowanie o liczbie wniosków i zrealizowanych inwestycjach ze środków Unii Europejskiej;
- 2) pokazywanie mocnych stron wdrażanych projektów, w tym porównań LGD Ziemia Wąbrzeska z wynikami innych grup;
- 3) proste i pozytywne przekazy medialne, m.in. w zakresie przydatności zrealizowanych projektów, użyteczności infrastruktury w kontekście konkretnych grup beneficjentów ostatecznych, np.:
 - a) dzieci i seniorów, którzy mogą bezpiecznie i kreatywnie spędzić czas,
 - b) urzędnika lub pracownika organizacji pozarządowej, pełnego satysfakcji ze zrealizowanych projektów społecznych,
 - c) pracownika firmy, któremu dzięki funduszom UE wyposażono stanowisko pracy,
 - d) osoby fizycznej, która spełniła swoje marzenie związane z utworzeniem działalności gospodarczej;
- 4) informowanie o możliwościach uzyskania dofinansowania oraz o już zrealizowanych w ramach LSR projektach i bezpośrednim ich oddziaływaniu na otoczenie;
- 5) promowanie efektów dotychczasowego wdrażania funduszy przez gminy obszaru LGD Ziemia Wąbrzeska;
- 6) podawanie do publicznej wiadomości wykazu beneficjentów, tytułów projektów i przyznanych im kwot dofinansowania.

Na II fazę składa się, zgodnie z w/w opisem środków przekazu:

Kampania promocyjna oparta o:

- 1) artykuły w lokalnej prasie;
- 2) działania w mediach społecznościowych;
- 3) funkcjonowanie strony internetowej;
- 4) punkt promocyjny;
- 5) otwarte wydarzenie.

Kampania informacyjna:

- 1) funkcjonowanie strony internetowej;
- 2) baza e-mail lokalnych liderów;
- 3) newsletter za pośrednictwem strony internetowej LGD;
- 4) otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne;
- 5) spotkania informacyjno-konsultacyjne;
- 6) bezpłatne szkolenia;
- 7) działania w mediach społecznościowych;
- 8) komunikacja z Zarządem Województwa/ wskazaną organizacją lub instytucją;
- 9) punkt informacyjny w siedzibie LGD Ziemia Wąbrzeska;
- 10) badanie ankietowe.

Treści komunikatów w obu fazach dostosowane będą do prowadzonych działań komunikacyjnych:

- 1) informacyjne – w ramach kampanii informacyjnej o treści pozbawionej emocji, czyli czysto fachowe i informacyjne – narzędzia: newsletter, ulotki, dokumenty programowe;
- 2) wizerunkowe – elegancka i profesjonalna reklama na materiałach promocyjnych spójna z Systemem Identyfikacji Wizualnej;
- 3) perswazyjne – wszelkie prasowe, na plakatach oraz w telewizji lokalnej, wywierające pozytywny wpływ na odbiorcę i zachęcające do działania.

Przykładowe komunikaty dla I i II fazy kampanii:

- 1) zestaw najczęściej wykorzystywanych argumentów za poparciem idei LSR:
 - a) „Twój rozwój to rozwój całej Ziemi Wąbrzeskiej”,
 - b) „Rozwój całej Ziemi Wąbrzeskiej to także rozwój dla Twojej osoby – przecież i Ty korzystasz ze zrealizowanych inwestycji”,
 - c) „Procedura jest łatwiejsza niż w ubiegłych latach”,
 - d) „Dzięki dotacjom w końcu możemy nadgonić stracony czas i stracone szanse z ostatnich dziesięcioleci”,
 - e) „Mądry Europejczyk potrafi korzystać z funduszy – po to one zostały zaprojektowane”,
 - f) „Dzięki funduszom będziemy lepiej zintegrowani z całą Unią”,
 - g) „Dzięki funduszom poprawi się nasze życie”,
 - h) „Dzięki funduszom poprawi się nasze bezpieczeństwo”,
 - i) „Realizacja projektów to także bezpośrednie korzyści dla mieszkańców”,
 - j) „Efekty realizacji projektów widoczne są w Twoim otoczeniu”,
 - k) „Każdy mieszkaniec pośrednio korzysta z dofinansowania poprzez wykorzystywanie w życiu codziennym efektów realizacji projektów”;
- 2) zestaw najczęściej wykorzystywanych kontrargumentów w ramach poparcia idei LSR:
 - a) „Gdzie dają pieniądze bez odsetek?”,
 - b) „Jak inaczej będziemy chcieli dogonić LGD z innych województw?”,
 - c) „Tak – procedury aplikacyjne są skomplikowane, ale to dlatego, aby wybrać naprawdę najlepsze i najbardziej konkurencyjne i innowacyjne projekty”.

Pełny komunikat emitowany podczas wywiadu w telewizji czy w postaci wręczonej ulotki powinien zawierać poniższe elementy składowe – treści:

- 1) jednoznaczne oznaczenia wizualne organizatorów;
- 2) odniesienie do strony internetowej i infolinii;
- 3) wskazanie głównych grup docelowych z przykładowymi, możliwymi do realizacji inwestycjami;
- 4) podkreślenie, że aplikowanie jest łatwe i proste;
- 5) wskazanie przykładowego zakończonego projektu.

Zasób słów – kluczy użytych w procesie komunikowania się z Beneficjentami jest dość bogaty. Oto przykłady niektórych sformułowań: szansa, rozwój, okazja, pieniądze - duże, ogromne, zdobądź je, inwestycje, wyrównać dysproporcje, przyjazny urząd, doradzać, bezzwrotna dotacja, bez odsetek, bez zbędnych formalności.

Dzięki wykorzystywaniu różnorodnych narzędzi komunikacyjnych kampania informacyjna i promocyjna dotrze także do osób w niekorzystnej sytuacji. Plakaty w ogólnodostępnych miejscach: biblioteki, zakłady opieki zdrowotnej, urzędy i szkoły, emisje telewizyjne i lokalne gazety mają szansę dotarcia także do bezrobotnych czy ubogich. Przeszkoleni i poinformowani pracownicy instytucji publicznych takich jak szkoły, zakłady opieki zdrowotnej, MOPS, GOPS itp. będą mogli przekazać materiały i wiedzę swoim podopiecznym. Oprócz elektronicznych wersji dokumentów i ankiet udostępnione będą także wersje papierowe dla osób nie korzystających na co dzień z komputera, smartfona lub tabletu połączonych z Internetem z racji wieku lub choroby.

3. GRUPY DOCELOWE

W planie komunikacji niezwykle ważne jest określenie docelowych grup odbiorców. Zdefiniowanie jednorodnych grup adresatów-interesariuszy, do których LGD Ziemia Wąbrzeska chce dotrzeć z LSR, pomoże odpowiednio dostosować procesy komunikacyjne. W przypadku LGD wyróżnić należy dwa podstawowe poziomy odbiorców:

- 1) beneficjentów – projektodawców;
- 2) ogół lokalnej społeczności.

Beneficjenci – projektodawcy to grupa, w ramach której wyodrębnić można dwie sekcje: **potencjalnych beneficjentów**, czyli potencjalnych projektodawców oraz **beneficjentów-projektodawców**, którzy już realizują projekty dofinansowywane z Funduszy Europejskich. To głównie do nich będą kierowane działania komunikacyjne zachęcające do korzystania z funduszy Unii Europejskiej. Informacja kierowana do tych grup powinna mieć przede wszystkim charakter motywujący do składania wniosków. Opinia tej grupy na temat LSR będzie kształtowała się m.in. na podstawie kontaktów z punktami informacyjnymi i szkoleń, stanowiąc wskaźnik skuteczności i przyjazności całego systemu informacji. Na tym poziomie odbiorców wyróżnić można:

- 1) jednostki sektora finansów publicznych, w tym jednostki organizacyjne JST;
- 2) organizacje pozarządowe;
- 3) przedsiębiorcy – mikro i mali przedsiębiorcy;
- 4) instytucje sportu, turystyki i rekreacji;
- 5) placówki edukacyjne; szkoły i inne placówki;
- 6) kościoły i związki wyznaniowe;
- 7) spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;
- 8) zakłady opieki zdrowotnej oraz domy i zakłady opieki społecznej;
- 9) jednostki otoczenia biznesu - organizacje zrzeszające przedsiębiorców, agencje rozwoju regionalnego, izby gospodarcze, przemysłowo-handlowe, jednostki sektora bankowego, fundusze poręczeń kredytowych i pożyczkowych.

Ogół lokalnej społeczności

Ogół lokalnej społeczności to grupa, w której kumulują się efekty komunikacyjne działań i zachowań przedstawicieli publicznych i społecznych grup interesu oraz interesariuszy Funduszy Unijnych dostępnych w ramach LSR. Wizerunek LGD Ziemia Wąbrzeska w oczach społeczeństwa, wspierany przez media, decyduje o pozytywnym lub nieprzychylnym klimacie społecznym wokół środków unijnych, polityki rozwojowej gmin czy wreszcie samej Unii Europejskiej. Strategia komunikacji skupiona będzie przede wszystkim na upowszechnianiu pozytywnych efektów wykorzystania Funduszy Europejskich. Na tym poziomie odbiorców działania komunikacyjne adresowane będą za pośrednictwem:

- 1) mediów;
- 2) partnerów społecznych i gospodarczych;
- 3) instytucji zaangażowanych we wdrażanie LSR;
- 4) decydentów i liderów;
- 5) środowisk opiniotwórczych - artyści, kościoły i związki wyznaniowe, sportowcy, branża reklamowa, itp.

Dlatego też w ramach Planu Komunikacji niezbędne jest zapewnienie komunikacji z następującymi grupami docelowymi:

- 1) lokalni liderzy m.in. sołtysi, radni gmin, powiatów, województwa;
- 2) instytucje kultury i/lub edukacyjne mające siedzibę na obszarze LSR m.in. biblioteki, domy kultury, szkoły, uniwersytety trzeciego wieku;

- 3) organizacje pozarządowe mające siedzibę na terenie objętym LSR (w szczególności skupiające młodzież i seniorów) m.in. koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne, kluby sportowe;
- 4) instytucje działające na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji społecznej m.in. ośrodki pomocy społecznej, parafie, warsztaty terapii zajęciowej itp.;
- 5) mieszkańcy obszaru LSR;
- 6) przedsiębiorcy mający siedzibę lub oddział na obszarze objętym LSR.

Ze względu na główne założenia podejścia LEADER - partnerstwo, oddolność, sieciowanie, której celem jest pomoc w dzieleniu się doświadczeniami i przekazywanie wiedzy między interesariuszami, ale także współpraca i partycypacja, niezbędne jest zapewnienie komunikacji z jak najszerszym gronem odbiorców zamieszkujących i działających na obszarze LSR. Włączenie w proces komunikacji w/w grup powinno zagwarantować udział lokalnej społeczności w sposób możliwie szeroki i co do zasady otwarty. Dodatkowo, szczególnie ważną grupą odbiorców są osoby w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowane w Lokalnej Strategii Rozwoju, do których w pierwszej kolejności będą kierowane działania w ramach LSR. Mieszkańcy należący do takich grup są adresatami działań komunikacyjnych i należy do nich dotrzeć z właściwym komunikatem. LGD Ziemia Wąbrzeska będzie chciała dotrzeć do nich przez obecność na lokalnych imprezach, gadżety promocyjne, dedykowane im spotkania informacyjne oraz za pośrednictwem pracowników GOPS, MOPS, MOPR.

4. ZAKŁADANE WSKAŹNIKI I PLANOWANE EFEKTY DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH

Przyjęcie określonych środków przekazu w ramach Planu Komunikacji wiąże się jednocześnie ze zdefiniowaniem adekwatnych wskaźników, które umożliwiają ocenę realizacji działań komunikacyjnych i planowanych efektów ich wykorzystania:

Termin	Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe)	Środki przekazu	Wskaźniki wraz z wartościami	Planowane efekty działań komunikacyjnych
I półrocze 2024 – II półrocze 2026	Promocja Funduszy UE i LSR wśród wszystkich grup docelowych Programu z terenu LGD Ziemia Wąbrzeska I FAZA	Kampania promocyjna	Wszyscy mieszkańcy, lokalni liderzy, instytucje kultury i/lub edukacyjne, organizacje samorządowe, instytucje działające na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji społecznej oraz przedsiębiorcy z obszaru LGD Ziemia Wąbrzeska	Artykuły w prasie lokalnej	Liczba artykułów w prasie lokalnej rocznie: 4	Liczba czytelników: min. 15 % ogółu lokalnej społeczności LGD Ziemia Wąbrzeska <i>weryfikacja na podstawie nakładu gazety i przy założeniu, że 50 % czytelników zapozna się z artykułem</i>
				Działania w mediach społecznościowych	Liczba prowadzonych kanałów społecznościowych: 1	Liczba aktywności w miesiącu: 4 <i>weryfikacja na podstawie liczby odsłon (polubienia/udostępnienia, itp.)</i>
				Funkcjonowanie strony internetowej	Liczba aktywnych stron internetowych: 1	Liczba odsłon/ wyświetleń strony w ciągu roku: 50 000 <i>weryfikacja na podstawie licznika odsłon strony/ artykułów</i>
				Punkt promocyjny	Liczba punktów promocyjnych rocznie podczas organizowanych wydarzeń, na których dystrybuowane są ulotki informacyjne i gadżety reklamowe: min: 2	Liczba odbiorców ulotek i gadżetów reklamowych: min. 5% ogółu lokalnej społeczności każdej gminy LGD Ziemia Wąbrzeska
				Otwarte wydarzenie promocyjne	Liczba zorganizowanych wydarzeń rocznie: 1	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniu: 100
	Informowanie potencjalnych beneficjentów oraz	Kampania informacyjna	Wszyscy potencjalni beneficjenci, w szczególności przedsiębiorcy,	Funkcjonowanie strony internetowej	Liczba aktywnych stron internetowych: 1	Liczba odsłon/ wyświetleń strony w ciągu roku: 50 000 <i>weryfikacja na podstawie licznika odsłon strony/ artykułów</i>

beneficjentów- projektodawców o możliwościach skorzystania ze środków UE I FAZA		organizacje samorządowe; JST; instytucje sportu, turystyki i rekreacji; placówki edukacyjne; kościół i związki wyznaniowe; spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe; instytucje zajmujące się usługami publicznymi dla ludności: zakłady opieki zdrowotnej, MOPS, GOPS, MOPR itp., jednostki otoczenia biznesu oraz osoby w niekorzystanej sytuacji	Baza e-mail lokalnych liderów	Liczba utworzonych baz e-mail: 1 Liczba wystanych rocznie e-maili: 10	Liczba adresatów e-maili rocznie: 100 <i>weryfikacja na podstawie wydruków korespondencji e-mail</i>
			Newsletter	Liczba wydań Newslettera za pośrednictwem strony internetowej LGD rocznie: 4	Liczba osób/podmiotów/ adresatów zapisanych do Newslettera: 15 <i>weryfikacja na podstawie wydruków adresatów e-mail i licznika odwiedzin strony www.lgdwabrzesko.pl (zapis elektroniczny newslettera)</i>
			Otwarte spotkania informacyjno- konsultacyjne	Liczba spotkań rocznie: 38	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno- konsultacyjnych: min. 380 <i>weryfikacja na podstawie list obecności i protokołów</i>
			Spotkania informacyjno- konsultacyjne	Liczba spotkań rocznie: 4	Liczba osób uczestniczących łącznie w spotkaniach informacyjno- konsultacyjnych: 28.
			Bezpłatne szkolenia	Liczba szkoleń: min. 1 szkolenie/ część szkolenia dot. każdego ogłoszonego konkursu	Min. liczba osób uczestniczących w szkoleniu: 5
			Działania w mediach społecznościowych	Liczba prowadzonych kanałów społecznościowych: 1	Liczba aktywności w miesiącu: 4 <i>Weryfikacja na podstawie licznika odwiedziny strony (polubienia/udostępnienia, itp.)</i>
			Komunikacja z Zarządem Województwa/ wskazaną organizacją lub instytucją	E-mail informujący o zaplanowanych przez LGD aktywnościach i wydarzeniach	Adresat poinformowany o zaplanowanych przez LGD aktywnościach i wydarzeniach. <i>weryfikacja na podstawie wydruków korespondencji e-mail</i>
			punkt informacyjny w siedzibie LGD Ziemia Wąbrzeska	Liczba interesantów: min. 60	Liczba udzielonych informacji i doradztwa: min. 40 <i>weryfikacja na podstawie rejestru osób, które uzyskały informacje/doradztwo</i>

I półrocze 2027 – II półrocze 2029	Promocja Funduszy UE i LSR wśród wszystkich grup docelowych Programu z terenu LGD Ziemia Wąbrzeska II FAZA	Kampania promocyjna	Wszyscy mieszkańcy, lokalni liderzy, instytucje kultury i/lub edukacyjne, organizacje samorządowe, instytucje działające na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji społecznej oraz przedsiębiorcy obszaru LGD Ziemia Wąbrzeska	Badanie ankietowe	Liczba wypełnionych ankiet na stronach internetowych gmin i LGD Ziemia Wąbrzeska oraz wpisanych sugestii i opinii: min. 100	poziom satysfakcji w zakresie założeń i wdrażania LSR na poziomie 50% otrzymanych ankiet
					Liczba artykułów w prasie lokalnej rocznie: 4	Liczba czytelników: min. 15 % ogółu lokalnej społeczności LGD Ziemia Wąbrzeska <i>weryfikacja na podstawie nakładu gazety i założeń, że 50 % czytelników zapozna się z artykułem</i>
		Działania w mediach społecznościowych	Liczba prowadzonych kanałów społecznościowych: 1	Liczba aktywnych stron internetowych: 1	Liczba aktywności w miesiącu: 4	<i>weryfikacja na podstawie liczby odsłon (polubienia/udostępnienia, itp.)</i>
		Funkcjonowanie strony internetowej	Liczba aktywnych stron internetowych: 1	Liczba zorganizowanych wydarzeń rocznie: 1	Liczba odsłon/ wyświetleń strony w ciągu roku: 50 000	<i>weryfikacja na podstawie licznika odsłon strony/ artykułów</i>
		Otwarte wydarzenie promocyjne	Liczba aktywnych stron internetowych: 1	Liczba punktów promocyjnych rocznie podczas organizowanych wydarzeń, na których dystrybuowane są ulotki informacyjne i gadżety reklamowe: min. 2	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniu: 100	
		Punkt promocyjny	Liczba utworzonych baz e-mail: 1 Liczba wystanych rocznie e-maili: 10	Liczba aktywnych stron internetowych: 1	Liczba odbiorców ulotek i gadżetów reklamowych: min. 5% ogółu lokalnej społeczności każdej gminy LGD Ziemia Wąbrzeska	
		Funkcjonowanie strony internetowej	Liczba utworzonych baz e-mail: 1 Liczba wystanych rocznie e-maili: 10	Liczba aktywnych stron internetowych: 1	Liczba odsłon/ wyświetleń strony w ciągu roku: 50 000	<i>weryfikacja na podstawie licznika odsłon strony/ artykułów</i>
		Baza e-mail lokalnych liderów	Liczba utworzonych baz e-mail: 1 Liczba wystanych rocznie e-maili: 10	Liczba utworzonych baz e-mail: 1 Liczba wystanych rocznie e-maili: 10	Liczba adresatów e-maili rocznie: 200	<i>weryfikacja na podstawie wydruków korespondencji e-mail.</i>
		Kampania informacyjna	Wszyscy potencjalni beneficjenci, beneficjenci – projektodawcy, w szczególności przedsiębiorcy, organizacje samorządowe, JST;	Informowanie potencjalnych beneficjentów oraz beneficjentów-projektodawców o możliwościach		

	korzystania ze środków UE II FAZA		<p>Instytucje sportu, turystyki i rekreacji; placówki edukacyjne; kościoły i związki wyznaniowe; spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe; instytucje zajmujące się usługami publicznymi dla ludności: zakłady opieki zdrowotnej, MOPS-ów, GOPS-ów, MOPR-ów itp., Jednostki otoczenia biznesu oraz osoby w niekorzystanej sytuacji.</p>	<p>Newsletter</p> <p>Otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne</p> <p>Spotkania informacyjno-konsultacyjne</p> <p>Bezpłatne szkolenia</p> <p>Działania w mediach społecznościowych</p> <p>Komunikacja z Zarządem Województwa/ wskazaną organizacją lub instytucją</p> <p>Punkt informacyjny w siedzibie LGD Ziemia Wąbrzeska</p> <p>Badanie ankietowe</p>	<p>Liczba wydań Newslettera za pośrednictwem strony internetowej LGD rocznie: 4</p> <p>Liczba spotkań rocznie: 38</p> <p>Liczba spotkań rocznie: 4</p> <p>Liczba szkoleń: min. 1 szkolenie/ część szkolenia dot. każdego ogłoszonego konkursu</p> <p>Liczba prowadzonych kanałów społecznościowych: 1</p> <p>E-mail informujący o zaplanowanych przez LGD aktywnościach i wydarzeniach</p> <p>Liczba interesantów: min. 60</p> <p>Liczba wypełnionych ankiet na stronach internetowych gmin i LGD Ziemia Wąbrzeska oraz wpisanych sugestii i opinii: min. 100</p>	<p>Liczba osób/podmiotów/ adresatów zapisanych do newslettera: 15</p> <p>weryfikacja na podstawie wydruków adresatów e-mail i licznika odwiedzin strony www.lgdwabrzeska.pl (zapis elektroniczny newslettera)</p> <p>Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych: min. 380</p> <p>weryfikacja na podstawie list obecności i protokołów.</p> <p>Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych: 28</p> <p>Min. liczba osób uczestniczących w szkoleniu: 5</p> <p>Liczba aktywności w miesiącu: 4</p> <p>Weryfikacja na podstawie licznika odwiedzin strony (polubienia/udostępnienia, itp.)</p> <p>Adresat poinformowany o zaplanowanych przez LGD aktywnościach i wydarzeniach.</p> <p>weryfikacja na podstawie wydruków korespondencji e-mail</p> <p>liczba udzielonych informacji i doradztwa: min. 40</p> <p>weryfikacja na podstawie rejestru osób, które uzyskały informacje/doradztwo</p> <p>Poziom satysfakcji w zakresie założeń i wdrażania LSR na poziomie 50% otrzymanych ankiet</p>
--	-----------------------------------	--	--	--	---	---

5. ANALIZA EFEKTYWNOŚCI ZASTOSOWANYCH DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH I ŚRODKÓW PRZEKAZU

Podstawowych informacji umożliwiających ocenę realizacji Planu Komunikacji, w tym efektywności poszczególnych działań komunikacyjnych i środków przekazu, dostarczać będzie poziom osiągniętych wskaźników w okresie sprawozdawczym, wyznaczonych dla poszczególnych środków przekazu.

Podczas zaplanowanych działań komunikacyjnych poza oceną efektywności samych środków przekazu przeprowadzone zostaną również badania pod kątem satysfakcji wnioskodawców korzystających z usług LGD Ziemia Wąbrzeska, osiągnięcia planowanych efektów oraz racjonalnego wykorzystania budżetu Planu Komunikacji. Mają one na celu uzyskanie informacji zwrotnej nt. podejmowanych działań komunikacyjnych.

Narzędzia umożliwiające zebranie informacji do analizy efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych i środków przekazu:

- 1) badanie ankietowe udostępnione w terminie 1 – 30 września każdego roku pozwalające interesariuszom zgłaszać swoje opinie i sugestie co do LSR oraz funkcjonowania LGD Ziemia Wąbrzeska (opcjonalnie w II fazie dopuszcza się pogłębione wywiady indywidualne);
- 2) zeszyt uwag, pochwał i opinii dostępny w sposób ciągły w Biurze LGD Ziemia Wąbrzeska dla osób, które nie korzystają na co dzień ze środków elektronicznego przekazu;
- 3) ankiety monitorujące w czasie prowadzonych przez LGD działań animacyjnych takich, jak: warsztaty i konkursy kulinarne oraz rękodzielnicze, marsze nordic walking, rajdy rowerowe, wystawy, itp.;
- 4) ankiety monitorujące w czasie prowadzonych przez LGD działań komunikacyjnych w zakresie kampanii informacyjnej takich jak: spotkania informacyjno-konsultacyjne i bezpłatne szkolenia.

LGD jako podmiot odpowiedzialny za wdrażanie LSR jest również zobligowany do regularnego prowadzenia badań ewaluacyjnych i oceny skuteczności prowadzonych działań. W związku z tym ocena efektywności realizacji Planu komunikacji zostanie również objęta badaniem ewaluacyjnym.

Wnioski i opinie zebrane podczas działań komunikacyjnych oraz sposób ich wykorzystania w procesie realizacji LSR

Wskazane powyżej ocena efektywności działań komunikacyjnych w oparciu o poziom osiągniętych wskaźników oraz zebrane informacje poprzez ankiety, zeszyt uwag, pochwał i opinii, jak również ankiety monitorujące mają na celu pozyskanie informacji o funkcjonowaniu LGD Ziemia Wąbrzeska i realizacji LSR. Pozyskana informacja zwrotna powinna dostarczyć w praktyce konkluzji pod kątem konieczności przeprowadzenia ewentualnych korekt w tym zakresie jak choćby: dodatkowego przeszkolenia osób udzielających pomocy np. w zakresie komunikacji interpersonalnej lub uzupełnienia wiedzy programowej.

Dodatkowo pozyskane w ten sposób informacje zostaną wykorzystane do aktualizacji LSR, procedur oraz ewentualnej zmiany funkcjonowania poszczególnych organów LGD Ziemia Wąbrzeska czy Biura. W sytuacji zaistnienia problemów z wdrażaniem LSR, a także potencjalnego pojawienia się sytuacji niesatysfakcjonującej akceptacji społecznej wdrożone zostaną następujące środki zaradcze:

Zagrożenie	Środki zaradcze
Duża liczba gmin zaangażowanych w działania informacyjno-promocyjne, co może prowadzić do trudności w komunikacji	Wprowadzenie jasnych zasad podziału pomiędzy działaniami typowo promocyjnymi a informacyjnymi. Ewidencjonowanie przez pracownika LGD Ziemia Wąbrzeska komunikatów i terminów ich wystania do każdej z gmin
Brak zaufania do instytucji zajmującej się Funduszami i przekonanie o ich niedostępności	Bezpośrednie kontakty mieszkańców z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za LSR, szkolenia dla beneficjentów
Wykorzystywanie kwestii funduszy do celów politycznych	Wzajemna kontrola instytucji i gmin zaangażowanych w LSR
Brak zrozumienia przekazu przez mieszkańców, beneficjentów i potencjalnych beneficjentów	Formułowanie komunikatów w sposób spójny, jasny i przejrzysty

Wyniki działań realizowanych w ramach planu komunikacji będą upubliczniane za pomocą internetowych środków przekazu. Raporty i zestawienia będą na bieżąco pojawiały się na stronie internetowej LGD Ziemia Wąbrzeska i profilu Fb. Na stronach gmin członkowskich zamieszczany będzie również komunikat odsyłający odbiorców do strony LGD Ziemia Wąbrzeska. W Biurze LGD Ziemia Wąbrzeska raporty będą dostępne także w wersji papierowej.

6. BUDŻET PLANU KOMUNIKACJI

Całkowity budżet przewidziany na działania komunikacyjne z lokalną społecznością w okresie realizacji LSR:

Nazwa kampanii	I.p.	Środki przekazu	Planowany budżet [EUR]
Kampania promocyjna I i II FAZA	1	artykuły w lokalnej prasie	0,00*
	2	działania w mediach społecznościowych	0,00*
	3	funkcjonowanie strony internetowej	3 000,00
	4	punkt promocyjny	9 000,00
	5	otwarte wydarzenie	6 000,00
Kampania informacyjna I i II FAZA	1	funkcjonowanie strony internetowej	0,00
	2	baza e-mail lokalnych liderów	0,00*
	3	newsletter za pośrednictwem strony internetowej LGD	1 500,00
	4	otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne	2 500,00
	5	spotkania informacyjno-konsultacyjne	2 000,00
	6	bezpłatne szkolenia	3 000,00
	7	działania w mediach społecznościowych	0,00*
	8	komunikacja z Zarządem Województwa/ wskazaną organizacją lub instytucją	0,00*
	9	punkt informacyjny w siedzibie LGD Ziemia Wąbrzeska	0,00*
	10	badanie ankietowe	0,00*
Razem			27 000,00

*Środki przekazu nie generują wydatków - poszczególne działania wymagają zaangażowania czasu pracy przez pracowników Biura LGD, w zakresie przypisanych zakresów obowiązków, w oparciu o bezpłatne kanały typu Facebook, poczta elektroniczna i prasę lokalną.